

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 12. 2013.

Sarajevo, mart/ožujak 2014.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. 12. 2013. godine po konačnim nerevidiranim podacima) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I UVOD **1**

II NADZOR BANKARSKOG SISTEMA **6**

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO	6
2. BANKARSKA SUPERVIZIJA	6
3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA	10

III POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **12**

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	12
1.2. Struktura vlasništva	13
1.3. Kadrovi	16
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	17
2.1.1. Obaveze	22
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	27
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	32
2.2. Profitabilnost	43
2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	48
2.4. Likvidnost	52
2.5. Devizni rizik	60

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE **62**

P R I L O Z I **65**

I UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se i u 2013. godini odvijalo u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog razvoja kao posljedice globalne finansijske i dužničke krize. Neznatan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutrašnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, uz ograničeni pristup novim stabilnim izvorima finansiranja negativno se odražavaju na stanje i perspektive bankarskog sektora. I pored svih negativnih uticaja, bankarski sektor je i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, štednja stanovništva je zadržala trend rasta, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 31. 12. 2013. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka u odnosu na 31. 12. 2012. godine je manji za jednu banku, Postbank BH d.d. Sarajevo, kojoj je ukinuta bankarska dozvola. Broj zaposlenih u bankarskom sektoru F BiH sa 31. 12. 2013. godine iznosio je 7.051, što je manje za 79 zaposlenika ili 1 % u odnosu na kraj 2012. godine.

Bilansna suma bankarskog sektora sa 31. 12. 2013. godine iznosila je 15,4 milijarde KM i za razliku od prethodne dvije godine, ostvarila je rast od 3,1% ili 458 miliona KM. Krediti, kao najveća stavka aktive banaka, u 2013. godini zabilježili su takođe blagi rast od 1,7% ili 186 miliona KM i na kraju godine iznosili su 10,9 milijardi KM ili 70% od bilansne sume banaka u F BiH. U strukturi kredita, jednako je učešće kredita stanovništvu i kredita pravnim licima od 47,9% ili 5,2 milijarde KM.

Ukupni nekvalitetni krediti iznose 1,6 milijardi KM sa učešćem u odnosu na ukupne kredite od 14,6%. Učešće nekvalitetnih kredita u odnosu na ukupne kredite poraslo je za 1,4 procentna poena u odnosu na kraj 2012. godine, kada su iznosili 13,2% od ukupnih kredita. Učešće nekvalitetnih kredita odobrenim pravnim licima u odnosu na ukupne kredite pravnim licima iznosi zabrinjavajućih 18,8% i veće je za 3,2% procentna poena u odnosu na kraj 2012. godine. Učešće nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 10% i manje je za 0,5 procentnih poena nego na kraju 2012. godine.

Novčana sredstava iznose 4,4 milijarde KM ili 28,6% od bilansne sume banaka u F BiH i zabilježila su rast od 11,5% ili 455 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine. Ostvareni rast novčanih sredstava prevashodno je rezultat rasta depozita od 5,1% ili 563 miliona KM, ali i posljedica vrlo skromnog kreditnog rasta.

U strukturi izvora finansiranja banaka depoziti u iznosu od 11,5 milijardi KM i s učešćem od 74,6% i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u F BiH. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i na kraju 2013. godine iznosili su 6,2 milijarde KM, što je za 7,7% ili 445 miliona KM više nego na kraju 2012. godine. Štedni depoziti, u odnosu na kraj 2008. godine kada su iznosili četiri milijarde KM, u proteklom periodu povećani su za 54% ili 2,2 milijarde KM.

Kreditne obaveze banaka sa 31. 12. 2013. godine iznosile su 1,04 milijarde KM ili 6,7% od ukupnih izvora finansiranja i manje su u odnosu na kraj 2012. godine za 102 miliona KM ili 9%. I u 2013. godini nastavljen je trend smanjenja zaduživanja banaka iz F BiH u inostranstvu, posebno od matičnih grupacija. U posljednje tri godine ovi izvori su smanjeni za cca 50 %.

Ukupni kapital banaka je sa 31. 12. 2013. godine iznosio 2,3 milijarde KM, što je za 4,2% ili 93 miliona KM više nego na kraju 2012. godine. Najveći pozitivan uticaj na kapital imalo je povećane po osnovu dokapitalizacije i uplatom u rezerve kod jedne banke. Regulatorni kapital iznosio je 2,3 milijarde KM i povećan je za 6% ili 128 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine, uz manje promjene u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 31. 12. 2013. godine iznosila je 18,0%, što je za 0,7 procentnih poena više nego na kraju 2012. godine, te je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

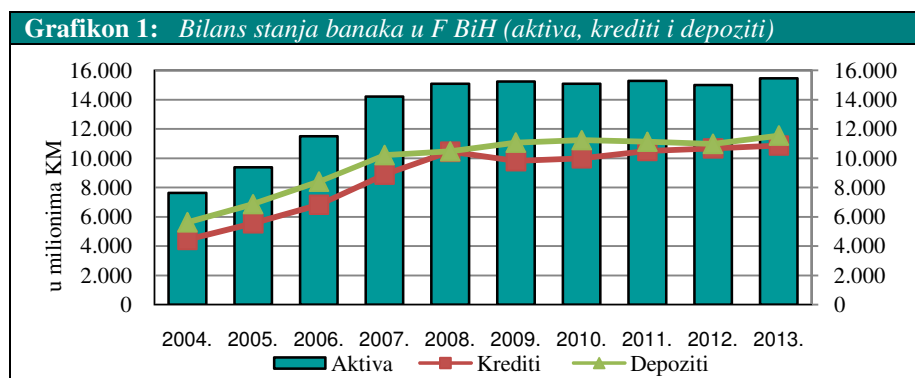
Prema nerevidiranim podacima iz bilansa uspjeha za 2013. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su gubitak u iznosu od 228 hiljada KM. Pozitivan finansijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 140 miliona KM, koliko je iznosio i ukupan gubitak kod tri banke.

• **Rast i razvoj bankarskog sektora i struktura prema vlasništvu:** U sljedećoj tabeli daje se pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

Tabela 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka			
	Državne banke	Privatne banke	U K U P N O
31.12.2008.	2	18	20
U 2009. godini nije bilo promjena			
31.12.2009.	2	18	20
Promjene u 2010. godini			
-oduzete dozvole	-1		-1
31.12.2010.	1	18	19
U 2011. godini nije bilo promjena			
31.12.2011.	1	18	19
Promjene u 2012. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2012.	1	17	18
Promjene u 2013. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2013.	1	16	17

Bilans stanja

Tokom posljednjih pet godina, pod uticajem ekonomske i finansijske krize, bankarski sektor karakteriše stagnacija, s neznatnim promjenama u ključnim bankarskim kategorijama: bilansnoj sumi, depozitima, novčanim sredstvima, kreditima i ukupnom kapitalu. Ipak, za razliku od prethodne tri godine, u 2013. godini prisutna su pozitivna kretanja, odnosno rast bilanse sume, kao rezultat rasta depozita, što se pozitivno odrazilo na novčana sredstva. Kreditni izvori, najvećim dijelom kreditne linije finansirane od stranih kreditnih institucija, su u kontinuiranom padu, kao rezultat razduživanja, odnosno plaćanja dospjelih obaveza i slabog dotoka novih investicija iz inostranstva. U segmentu kreditiranja nastavljen je pozitivan trend blagog rasta iz prethodne tri godine. Aktiva banaka ostvarila je blagi rast od 3,1% ili 458 miliona KM i iznosila je 15,4 milijarde KM. U posljednjih pet godina bilansna suma se kretala između 15 milijardi KM i 15,4 milijarde KM, odnosno oscilirala je unutar +/- 460 miliona KM (najniži nivo od 15 milijardi KM bio je na kraju 2012. godine).

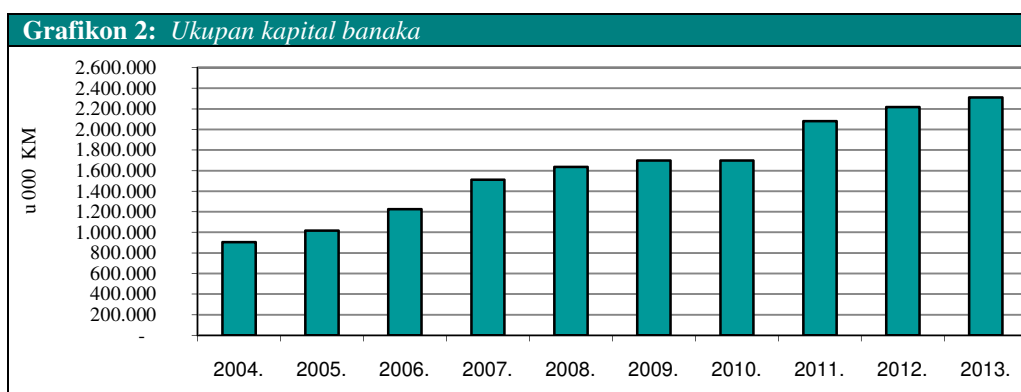
Rast bilasne sume od 3,1% u odnosu na 2012. godinu rezultat je rasta depozita za 5,1% ili 563 miliona KM, te ukupnog kapitala za 4,2% ili 93 miliona KM. U 2013. godini nastavljen je trend smanjenja kreditnih obaveza, stopa pada iznosila je 9% ili 102 miliona KM. Na kraju 2013. godine depoziti su iznosili 11,5 milijardi KM, ukupan kapital 2,3 milijarde KM, a kreditne obaveze jednu milijardu KM.

U aktivi banaka, s učešćem od 70,2% najznačajnija stavka su kreditni plasmani koji su u 2013. godini povećani za 1,7% ili 186 miliona KM i iznose 10,9 milijardi KM. Najveće promjene se odnose na dva dominantna sektora. Krediti privatnim preduzećima povećani su za 1% ili 61 milion KM, iznosili su 5,2 milijarde KM, što je učešće od 47,9% u ukupnim kreditima, dok su krediti stanovništvu imali rast od 2% ili 118 miliona KM, s istim iznosom i učešćem kao krediti plasirani privatnim preduzećima.

Novčana sredstava imala su umjeren rast od 11,5% ili 455 miliona KM, iznosila su 4,4 milijarde KM, što je učešće od 28,6% u aktivi.

Depoziti, s učešćem od 74,6% i iznosom od 11,5 milijardi KM i dalje su najznačajniji izvor za finansiranje banaka u FBiH.

Ukupan kapital banaka iznosio je 2,3 milijarde KM (dionički 1,2 milijarde KM) i veći je za 4,2% ili 93 miliona KM. Najveći pozitivan uticaj na kapital imalo je povećanje po osnovu dokapitalizacija novom emisijom i uplatom u rezerve od cca 130 miliona KM, a negativan smanjenje po osnovu isplate dividende (iz dobiti za 2012. godinu, kod dvije banke) u iznosu od 31 milion KM.

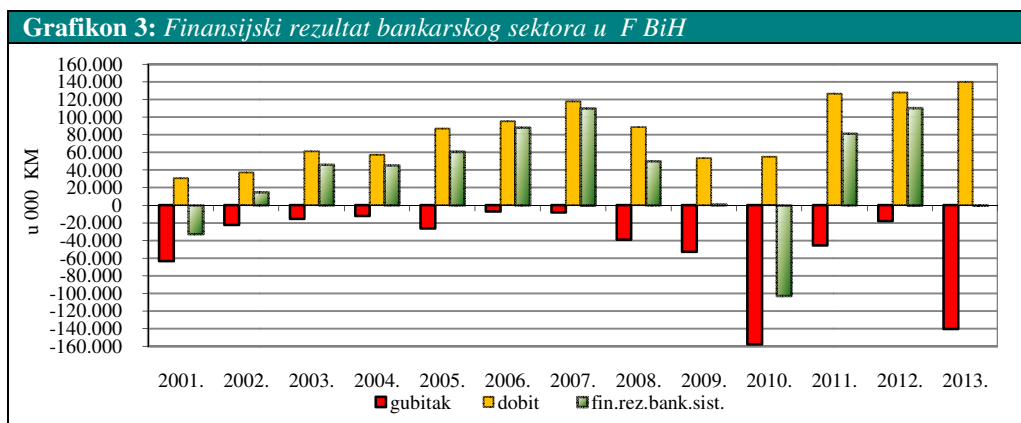
Bilans uspjeha

Nakon 2001. godine, kada je na nivou sistema ostvaren gubitak u iznosu od 33 miliona KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja, koji je zbog širenja globalne ekonomske i finansijske krize u 2008. godini zaustavljen, tako da je došlo do značajnog pada profitabilnosti ukupnog bankarskog sistema u Federaciji BiH. U 2010. godini, kao posljedica negativnog uticaja krize, pad profitabilnosti je bio najizraženiji. Međutim, u 2011. i 2012. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu profitabilnosti, s tim da treba istaći da je finansijski rezultat ukupnog sistema zadnjih nekoliko godina pod ključnim pozitivnim uticajem dvije najveće banke u sistemu, a negativnim jedne velike banke.

Prema podacima iz bilansa uspjeha za 2013. godinu na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH ostvaren je gubitak u iznosu od 228 hiljada KM (u 2012. godini dobit 110 miliona KM), a nakon 2001. godine bankarski sistem je jedino još u 2010. godini poslovao s gubitkom (103 miliona KM).

Pozitivan finansijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 140 miliona KM, što je za 9% ili 12 miliona KM više nego u 2012. godini (14 banaka, 128 miliona KM), dok su tri banke iskazale gubitak u iznosu od 140 miliona KM, što je za cca osam puta više ili 123 miliona KM nego prethodne godine (četiri banke, 18 miliona KM).

Razlog drastičnog pada finansijskog rezultata ukupnog sektora u 2013. godini prvenstveno je uticaj enormnog gubitka jedne banke (116 miliona KM), koji je rezultat visokog rasta troškova ispravki vrijednosti, uzrokovanog izrazito lošim kvalitetom kreditnog portfolija. Iako je većina banaka ostvarila bolji finansijski rezultat-dobit nego prethodne godine, trend u kvarenju kvaliteta aktive, iako usporeniji, nastavljen je u 2013. godini kod najvećeg broja banaka, što dovodi do sumnje da su ispravke vrijednosti kod nekih banaka podcijenjene, a finansijski rezultat precijenjen.

Ukupan prihod u 2013. godini iznosio je 859 miliona KM i za 1% ili 10 miliona KM je veći nego u 2012. godini, neto kamatni prihod iznosio je 542 miliona KM, što je na približnom nivou kao i u 2012. godini i s učešćem od 63% u strukturi ukupnog prihoda. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su rast od 3% ili osam miliona KM, iznosili su 317 miliona KM, što je skoro isto učešće od 37% kao i krajem 2012. godine. Na strani rashoda, troškovi ispravke vrijednosti veći su za visokih 59% ili 85 miliona KM u odnosu na 2012. godinu, iznose 230 miliona KM (27% ukupnog prihoda), zbog čega su i ukupni nekamatni rashodi imali značajan rast od 17% ili 120 miliona KM, odnosno ostvareni su u iznosu od 841 milion KM.

• **Vlasnička struktura:** Na kraju 2013. godine vlasnička struktura banaka u Federaciji BiH je bila sljedeća: jedna banka u pretežno državnom vlasništvu, a od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu. Prema kriteriju zemlje porijekla vlasnika-dioničara, odnosno kriteriju direktno ili indirektno većinsko vlasništvo preko članica iz grupe, na kraju 2013. godine najveće je učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije (52,8%), slijede italijanske banke (15,8%), dok ostale zemlje imaju učešća manja od 6,3%.

U 2013. godini došlo je i do manjih promjena učešća državnog, stranog i privatnog domaćeg (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je sa 31. 12. 2013. godine iznosio 1,2 milijarde KM. Učešće državnog kapitala od 2,7% je smanjeno za 0,1 procentni poen. Strani kapital nominalno je povećan za 14 miliona KM, odnosno na jednu milijardu KM, a učešće je povećano sa 83,5% na 84,5%. Privatni kapital (rezidenata) smanjen je za 11 miliona KM, iznosio je 154 miliona KM, a učešće u ukupnom dioničkom kapitalu smanjeno je sa 13,7% na 12,8%.

• **Koncentracije i konkurencija:** Što se tiče situacije i dešavanja na bankarskom tržištu Federacije BiH, gdje su u borbi za klijente i veći tržišni udio, banke u prethodnim godinama ulazile u akvizicije i integracijske procese kroz pripajanja, u zadnjih pet godina, dakle u periodu djelovanja ekonomske i finansijske krize, nije bilo spajanja/pripajanja banaka, ali je broj banaka manji za tri zbog oduzimanja bankarske dozvole tim bankama, s napomenom da je na kraju 2013. godine u Federaciji BiH bilo 17 banaka. Ocjena finansijskih stručnjaka je da će po završetku integracijskih procesa u sistemu ostati do 15 jakih banaka. Naime, šest do sedam velikih banaka u stranom vlasništvu kontroliraće 90% tržišta, kojim već sada suvereno vladaju, dok će se manje banke profilirati kao banke lokalnog i/ili regionalnog karaktera.

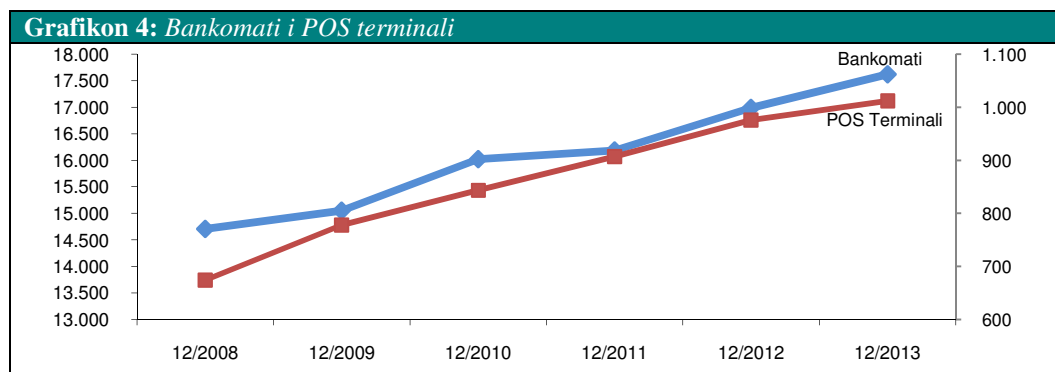
Kod četiri banke, koje i dalje imaju dominantno učešće od 65,3% (na kraju 2012. godine 68,1%), aktiva je u rasponu od 1,2 milijarde KM do 3,8 milijardi KM. Najveći broj banaka (9) je s aktivom manjom od 500 miliona KM i s tržišnim učešćem od 14%, od toga jedna ima aktivu manju od 100 miliona KM i neznatno učešće od 0,5%. Četiri banke su s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM i učešćem od 20,7%.

Jedan od pokazatelja koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće pet najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama. CR5 kao pokazatelj tržišnog učešća (aktive) na kraju 2013. godine u bankarskom sistemu u Federaciji BiH iznosio je 71,6%, za kredite 71,1% i depozite 72,5 (2012. godine 74,2%, 73,5% i 74,5%), ali ipak je evidentna dominacija dvije najveće banke u sistemu koje „drže“ 50% tržišta.

U tržišnoj „utakmici“ banke koriste različite instrumente, od politike kamatnih stopa, unapređenja organizacije, kadrovsog jačanja, jakog marketinškog nastupa, do širenja poslovne mreže, finansijske podrške „majke“ ili članica iz grupacije.

Kartično poslovanje u većini banaka u Federaciji BiH je značajna poslovna aktivnost, prvenstveno kreditnog karaktera, a reflektira se kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje obima bezgotovinskog plaćanja.

U toku 2013. godine instalirano je 36 novih bankomata, a na kraju godine njihov broj iznosio je 1.012. Broj POS terminala također je povećan i to za 635, tako da je na kraju 2013. godine na 17.625 POS terminala bilo moguće plaćati robu karticama.

¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

II NADZOR BANKARSKOG SISTEMA

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH (dalje FBA) dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovini 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankarskog sistema, tržišno orijentisanog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka.

Zakonom o FBA utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, odnose na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje regulatornih podzakonskih akata, nadziranje rada banaka, mikrokreditnih organizacija i lizing društava i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom, što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 17 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih dužnosnika, dostigla visok nivo profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz brojne edukacije u zemlji i inostranstvu.

FBA je i u protekloj godini uspješno djelovala da banke u Federaciji BiH što kvalitetnije upravljaju rizicima, naročito kreditnim rizikom, a banke to čine u visokoj mjeri poštujući propisane minimalne kriterije opreza, ali i vodeći računa o interesima svih „stakeholdera“, uključujući i svoje finansijsko „zdravlje“.

S osnovnim ciljem da zaštiti interese deponenata, FBA je u periodu od svog osnivanja do kraja 2013. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije i pokretanje stečaja) u 27 banaka. Po nalogu Visokog predstavnika za BiH, privremena uprava je uvedena u jednu banku. Mjere privremene uprave vođene su u 25 banaka.

Od 27 banaka u kojima su poduzete mjere, postupak je okončan u 18 banaka, a na dan 31. 12. 2013. godine pod mjerama se nalazi devet banaka.

Od 27 banaka u kojima su uvedene mjere:

- u 10 banaka je pokrenut stečajni postupak kod nadležnih sudova. Stečajni postupak okončan je u pet banaka. U pet banaka stečajni postupak je u toku.
- u 10 banaka je pokrenut likvidacioni postupak. Likvidacioni postupak je okončan u šest banaka (u četiri banke su isplaćene sve obaveze prema povjericima i dioničarima, a dvije banke su prodane). U četiri banke likvidacioni postupak je u toku;
- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- tri banke su sanirane i nastavile sa radom. Jedna banka je dokapitalizirana i privatizovana, druga je dokapitalizirana, a u trećoj je riješen status banke, izabrani su organi upravljanja i banka je nastavila sa radom.

2. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i finansijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati da bi supervizorski sistem u bankarstvu bio efikasan. Osnovni principi su „de facto“ minimalni standardi za dobru prudencijalnu regulativu i nadzor banaka i bankarskog sistema. Imajući u vidu značajne promjene koje su se desile na globalnim finansijskim tržištima i regulatornim okruženjima, kao i lekcijama naučenim iz krize od posljednje revizije iz oktobra 2006. godine,

Bazelski komitet je u septembru 2012. godine ponovo revidirao osnovne principe. Ovom revizijom osnovni principi spojeni su zajedno sa osnovnim principima metodologije (metodologije procjene) u jedan sveobuhvatan dokument. Broj osnovnih principa je povećan sa 25 na 29, reorganizovani su u dvije grupe: supervizorska ovlaštenja, odgovornosti i funkcije (Principi 1-13) i prudencionalna regulativa i zahtjevi (Principi 14-29), koji naglašavaju važnost dobrog korporativnog upravljanja, upravljanja rizicima kao i usklađenost sa regulatornim standardima.

Principi su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uslovi ili regulirali rizici u finansijskim sistemima pojedinih zemalja. Principi se odnose na preduslove za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, supervizorske pristupe i metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora, prekogranično bankarstvo, korporativno upravljanje, procese upravljanja rizicima, interne kontrole i revizije, kao i finansijsko izvještavanje i eksternu reviziju.

Općeprihvaćeni međunarodni principi, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje FBA sve sveobuhvatnije i dosljednije primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktuelnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga FBA za pripremu i aktiviranje raspoloživih odbrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankarskim sistemima.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz preduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih principa i praksi za njihov, naročito u uslovima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najviši mogući nivo u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom. Uz sve ovo FBA je kontinuirano poticala banke, naročito one koje dominiraju sistemom, za jačanje njihovih finansijskih potencijala i putem dodatne specijalne podrške njihovih roditeljskih stranih banaka.

Bankarska supervizija realizovala se kroz kontinuirani proces neposrednih (on site) i posrednih (off site) kontrola banaka i neposrednu komunikaciju sa predstavnicima organa upravljanja i rukovođenja banaka, kako bi se sinhronizovale i koordinirale aktivnosti na stabilizaciji bankarskog sektora u Federaciji BiH. Svim kontrolisanim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdati su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretan, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj dalje unapređenje kvaliteta poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Aktivnosti vezane za adekvatnu primjenu MRS/MSFI u bankama su i u 2013. godini bile od značaja. Po uvođenju i stupanju na snagu Uputstva FBA o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (u daljnjem tekstu: Uputstvo) u 2012. godini, odnosno prvoj primjeni MRS-a 39, izvršene su kontrole u svim bankama po pitanju kvalitete metodologija za izračun umanjenja finansijske imovine po MRS-u 39/37 i njihove primjene u bankama. U tim kontrolama utvrđene su značajne slabosti u ovom segmentu i odstupanja u kvaliteti i suštini primjene MRS/MSFI. Stoga su svim bankama izrečene korektivne mjere iz ovog segmenta, što je zahtjevalo da se i u 2013. godini kontrolira izvršenje naloženih korektivnih mjera i preporuka FBA, kroz ciljane kontrole izvršenja naloga ili kvaliteta aktive u bankama.

Početak 2012. godine stupile su na snagu odluke FBA koje se odnose na upravljanje informacionim sistemima i rizikom eksternalizacije u bankama, a tokom 2013. godine kroz ciljane kontrole pratio se proces uklađivanja banaka sa navedenom regulativom.

Najznačajnije izmjene i dopune u postojećem regulatornom okviru za poslovanje banaka tokom 2013. godine odnosile su se na donošenje novih odluka po pitanjima privremenog ograničenja i minimalnih uslova za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banke, kao i segmenta korporativnog upravljanja – odluke o politici i praksi naknada u bankama, o procjeni članova organa banke (fit&proper kriteriji), te o savjesnom postupanje članova organa banke.

Tokom 2013. godine nastavljene su aktivnosti na implementaciji Strategije, koja podrazumijeva oprezan i postepen prelazak na novi regulatorni okvir u BiH, počevši od jednostavnijih ka složenijim pristupima u izračunu kapitalnih zahtjeva za pokriće rizika u poslovanju banaka. Strategija odražava opredjeljenje direktnog usklađivanja sa regulatornim okvirom EU, polazeći od novog globalnog regulatornog okvira CRD IV/CRR, odnosno aktuelne reforme cjelokupnog sistema finansijske supervizije i regulacije na globalnom nivou, uvažavajući i iskustva regulatora iz okruženja u tom procesu. FBA je zajedno sa Agencijom za bankarstvo Republike Srpske (u daljem tekstu ABRS), uz tehničku pomoć USAID PARE Projekta i u saradnji sa UBBiH, realizovala aktivnosti na provođenju preliminarnog QIS-a koji je obuhvatio primjenu standardiziranog pristupa za izračunavanje kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik. Generalni zaključak provedenog QIS-a je da bi na nivou bankarskog sistema u FBiH došlo do povećanja stope adekvatnosti kapitala.

FBA je sa Međunarodnim monetarnim fondom, Centralnom bankom BiH i ABRS-om u 2013. godini nastavila i intenzivirala rad na razvijanju sposobnosti za prikupljanje i analizu „Indikatora finansijskog zdravlja“ kao jednog od preduslova za jačanje i veću efikasnost nadzora nad ukupnim finansijskim, a ne samo bankarskim sektorom. Takođe je nastavljeno i sa razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i uticaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova. Pripremljena je i metodologije za utvrđivanje liste sistemski važnih banaka u BiH.

FBA je zajedno sa predstavnicima Misije MMF u okviru ispunjenja obaveza po stand-by aranžmanu, redovno kvartalno razmatrala i analizirala uticaj svjetske ekonomske i dužničke krize na domaći bankarski i finansijski sektor, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u F BiH, rezultate stres-testova za bankarski sistem i za pojedinačne banke, aktuelni regulatorni i bankarski zakonodavni okvir, ispunjenje preporuka iz ranijih Misija MMF, kao i planirane izmjene u regulatornom okviru. U 2013. godini ostvarena je i saradnja u okviru tri misije tehničke pomoći MMF-a u BiH i to: „Pomoć za pitanje nekvalitetnih kredita u bankarskom sistemu i unapređenje okvira za rješavanje problema nesolventnosti“, „Plan za vanredne situacije i spremnost za rješavanje neočekivanih kriza finansijskog sektora, jačanje bankarske supervizije i stres testovi banaka” i „Pripravnost za krizu i planiranje vanrednih mjera“.

Sa ABRS-om i Agencijom za osiguranje depozita BiH nastavljena je saradnja u okviru izgradnje regulatornog okvira, redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja.

Sa Udruženjem banaka BiH realizovana je saradnja kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu, tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

U 2013. godini FBA je zajedno sa ABRS, predsjedavala BSCEE Grupom. U okviru pomenutih aktivnosti, FBA je organizirala i predsjedavala Godišnjom konferencijom BSCEE Grupe, koja je sredinom juna 2013. godine održana u Sarajevu. Konferenciji je prisustvovalo oko 40 domaćih i stranih učesnika, uključujući predstavnike iz 21 zemlje članice BSCEE Grupe, Sekretarijata BSCEE-a, te međunarodnih institucija (ECB, BCBS). Na dvodnevnoj Konferenciji prezentirana su supervizorska iskustva po pitanjima: modaliteta rješavanja nekvalitetnih kredita i kapitalni zahtjevi

unutar članica BSCEE Grupe u odnosu na Bazel III, kao i najaktuelniji podaci i regulatorne novosti iz bankarskih sistema pojedinačnih članica.

Sredinom novembra 2013. godine u organizaciji CBBiH, ABRS i FBA, uz tehničku pomoć MMF-a, održan je Forum o prekograničnoj bankarskoj saradnji. Ovaj jednodnevni forum na visokom nivou okupio je predstavnike „banaka-majki“ i njihovih subsidijarnih lica u BiH, institucije za bankarsku superviziju u njihovim zemljama porijekla, predstavnike supervizorskih i regulatornih agencija u BiH, kao i ključne međunarodne finansijske institucije koje su uključene u „Bečku inicijativu“ (WB, EBRD, ECB i EBA). Cilj Forumu je da promovira konstruktivne razgovore o izgledima za bankarski sektor u BiH, izazovima s kojima su banke suočene, poput onih kako postupati s nekvalitetnim kreditima i izgledima za oživljavanje kreditnog rasta, kao i da obezbijedi forum za otvorenu razmjenu mišljenja o izazovima s kojima je suočen ovaj sektor i da doprinese unapređenju saradnje između nadležnih institucija u zemljama porijekla i zemljama domaćina i podrške koju obezbjeđuju međunarodne organizacije u rješavanju ovih pitanja.

Zbog novog vala krize u Eurozoni koji se odvija od kraja 2011. godine, znakova kreditne krize, kao i procesa razduživanja, odnosno smanjenja zaduženosti bankarskih supsidijara prema svojim bankama majkama, pokrenuta je tzv. „Bečka Inicijativa 2.0“. Cilj „Bečke Inicijative 2.0“ je da se procesom razduživanja bankarskih supsidijara upravlja na način smanjenja sistemskog rizika za zemlje u kojima oni posluju i uspostavi bolje koordinacije između država gdje je sjedište bankarskih grupacija (home) i država u kojem te bankarske grupacije posluju (host), kako bi se osiguralo da se potencijalni problemi prekogranične finansijske stabilnosti brže rješavaju i da se uspostavi koordinacija politika i akcija, a posebno u području nadzora, koje su u najboljem zajedničkom interesu i home i host država. Aktivnosti u vezi sa ispunjavanjem obaveza preuzetih potpisivanjem ovog sporazuma, u proteklom periodu, FBA je obavljala u saradnji sa CBBiH i ABRS. Tokom 2013. godine FBA je aktivno učestovala u radu, kako putem foruma „Bečke Inicijative 2.0“, tako i putem regionalnih sastanaka.

U skladu sa zahtjevima Principa 13 (ranije Princip 25) sa liste „Osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka, koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2013. godine FBA je zajedno sa Centralnom bankom BiH i ABRS-om potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja Jugoistočne Evrope i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunije, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Kipra i Sporazume o uzajamnoj saradnji s nadležnim supervizorskim organima Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Srbije, Crne Gore i Republike Turske. MoU-om se pobliže definišu: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana saradnja, te ostale odredbe.

FBA je u saradnji sa ABRS i uz tehničku pomoć USAID-e, u 2012. godini izvršila analizu regulatornog okvira u F BiH i njegove usklađenost sa Evropskim direktivama u pogledu razmjene informacija i zaštite povjerljivosti informacija i pokrenule inicijativu za izmjenu i dopuna Zakona o Agenciji za bankarstvo F BiH, koje je Parlament Federacije BiH usvojio u septembru 2012. godine. Navedenim izmjenama stvorene su pretpostavke za potpisivanje multilateralnih sporazuma sa supervizorima iz zemalja članica EU, posebice Italije i Austrije. Početkom 2014. godine ECB je dostavila odgovor u pogledu izvršenog pregleda izmjena i dopuna zakonskog okvira entitetskih agencija za bankarstvo u segmentu razmjene i povjerljivosti informacija, te je konstatovano da je u F BiH isti konzistentan sa predmetnom EU regulativom koja se odnosi na povjerljivost informacija. BiH će, kao zemlja Zapadnog Balkana, biti informisana o modalitetima saradnje u Jedinstvenom mehanizmu nadzora EU, koji će biti razmatrani u 2014. godini.

U 2013. godini FBA je ostvarila saradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumima o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Realizovani su posebni oblici konkretne saradnje sa supervizorskom institucijama kroz regionalne i bilateralne sastanke i redovne razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“, odnosno supsidijara.

U skladu s odlukom Parlamenta Federacije BiH iz 2006. godine i kasnijeg „CARDS Programa“ koji su pripremili eksperti Evropske centralne banke i grupe evropskih centralnih banaka, FBA je i u 2013. godini u svim prilikama pružala podršku ideji za objedinjavanje supervizije banaka na državnom nivou, jer je prepoznala da, uz mnogobrojne pragmatične razloge, bez ovakve uspostave nadzora nad glavnim segmentom finansijskog sistema, put u Evropsku uniju nije moguć. I evropski eksperti su potvrdili da je: „bankarska supervizija zaista organizovana na državnom nivou u evropskim zemljama, bilo pod pokroviteljstvom centralne banke ili izvan nje“ i da: „... članstvo u Evropsku uniju podrazumijeva uspostavu jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji“.

Sve agresivnija globalizacija i razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih principa, pravila i standarda, ali i aktualne bolne refleksije globalne finansijske i ekonomske krize koja je „očitala“ brojne lekcije svemu i svakom na koga su uticale, pokazali su da naročito supervizori banaka moraju stalno biti u toku i kontinuirano razvijati svoja znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u vršenju svoje misije. Iz svih takvih razloga, kao i iz razloga upošljavanja novih, naročito mladih kadrova, FBA je i u 2013. godini vodila računa o tim potrebama i, samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalifikovanih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih uposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inostranstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

Na osnovu stanja banaka u predhodnom periodu, izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja, te na osnovu izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji može se zaključiti da je kvalitet upravljanja rizicima i dalje na zadovoljavajućem nivou te da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma. Kvantitet rizika se zadržao u granicama umjerenog. Kvalitet upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivni i depozitima), u bankarskom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine je zadovoljavajući i na nivou je kao i u predhodnom periodu.

Prihvatljivost klijenta

Banke su usvojile politike o prihvatljivosti klijenata i definisale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za uspostavu poslovnih odnosa. Na osnovu ove politike ustrojile su posebne registre profila klijenta. Izvjestan problem u funkcioniranju ovih registara predstavlja ažuriranje podataka za klijente koje banke razvrstavaju u najrizičnije grupe. Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definisale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku.

Identifikacija klijenta

Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda «upoznaj svog klijenta». Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se verifikuje izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa. Pored problema ažuriranja ove dokumentacije prisutan je i problem identifikacije i verifikacije izvora sredstava koja klijentima služe za izvršenje transakcija kojima se vrši plaćanje anuiteta po datim kreditima.

Stalno praćenje računa i transakcija

Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na osnovu primjene principa «upoznaj svog klijenta» definisale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacione sisteme koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija. Definirani limiti, sve više služe preventivnom praćenju računa i transakcija. Međutim, određeni problemi postoje u praćenju transakcija kojima se vrši plaćanje anuiteta po kreditima i direktna su posljedica nevršenja identifikacije izvora sredstava koja se koriste u svrhu plaćanja anuiteta.

Upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne.

Izveštavanje: Banke su u 2013. godini izvjestile 243.721 transakciju, što je 0,3 % ukupno obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (71.435.220 obavljenih transakcija, po podacima banaka) u vrijednosti od 12,2 milijarde KM, što čini 10,6% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (114,8 milijardi KM, po podacima banaka). Broj izvještenih transfera u 2013. godini je povećan za 1,3%, u odnosu na predhodnu godinu, a njihova vrijednost je povećana za 2,4%.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka):

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 2: Uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2012.		Transferi u 2013.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1		3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi (2+3+4)	240.477	11.896.546	243.741	12.182.777	101,3	102,4
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	7	3.993	13	5.380	185,7	134,7
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	240.389	11.888.089	243.605	12.151.455	101,3	102,2
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	81	4.464	123	25.942	151,8	581,1

U strukturi izvještenih transfera primjetno je znatno povećanje broja (za 85,7%) i vrijednosti (za 34,7%) izvještenih transfera prije njihovog izvršenja u odnosu na predhodnu godinu. Ovo upućuje na izvođenje zaključka da banke preventivno djeluju na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Međutim, kako su i broj (veći za 50,8%) a pogotovu vrijednost (veći za 5,8 puta) transfera izvještenih po proteku roka od tri dana biće potrebno da banke u 2014. godini dodatno razvijaju politike i procedure preventivnog djelovanja kako bi zadržale dostignuti kvalitet upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, odnosno kako bi eliminisale rizike od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u svom poslovanju. Broj transfera izvještenih u propisanom roku ostao je u okvirima povećanja broja ukupno izvještenih transfera (povećanje za 1,3%), kao i njihova vrijednost (povećanje za 2,2%).

Sumnjive transakcije: Banke su u izvještajima 67 transfera označile sumnjivim i svi se odnose na pranje novca. Nije bilo izvještenih transfera zbog sumnji na finansiranje terorističkih aktivnosti. Broj izvještenih sumnjivih transfera je veći za 59,5% u odnosu na predhodnu godinu. Vrijednost ovih transfera iznosi 44 miliona KM, što je pet puta više u odnosu na predhodnu godinu.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih sumnjivih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 3: Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera							
R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2012.		Transferi u 2013.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8(6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	42	8.802	67	43.828	159,5	497,9
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	6	3.876	13	5.380	216,7	138,8
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	21	3.035	30	16.469	142,8	542,6
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	15	1.891	24	21.979	160,0	1.162,3

Struktura izviještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izviještenih transfera, potvrđuje ranije date konstatacije o kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i nepostojanju razloga za supervizorsku zabrinutost. O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u 13 slučajeva u kojima su banke izvještaje o sumnjivim transakcijama dostavile Finansijsko obavještajnom odjelu prije njihovog izvršenja. O kvalitetnom monitoringu može se govoriti u 30 slučajeva u kojima su banke u periodu od tri dana uočile sumnjiva obilježja transakcija i dostavile izvještaje o tome, dok se u ostalih 24 slučaja radi o korektivnom djelovanju i to po nalogu FBA.

III POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 12. 2013. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je manji u odnosu na 31. 12. 2012. godine, s obzirom da je dana 20.06.2013. godine ukinuta bankarska dozvola i otvoren likvidacioni postupak nad Postbank BH d.d. Sarajevo. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

U 2013. godini nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka. Trend širenja je nastavljen, ali u znatno manjem obimu nego ranije, čemu je osnovni uzrok finansijska kriza. Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže poslovnih jedinica tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 111 (107 promjena na teritoriji Federacije BiH i četiri na teritoriji Republike Srpske): osnovano je 13 novih organizacionih dijelova, 22 su ukinuta, a kod 76 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 31. 12. 2013. godine imale ukupno 580 organizacionih dijelova, što je u odnosu na 31. 12. 2012. godine manje za 0,8%.

Pet banaka iz Republike Srpske imale su 27 organizacionih dijelova u Federaciji BiH, što je više u odnosu na 31. 12. 2012. godine (25).

Sa 31. 12. 2013. godine devet banaka iz Federacije BiH imale su 51 organizacioni dio u Republici Srpskoj, a osam banaka je imalo 11 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31. 12. 2013. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

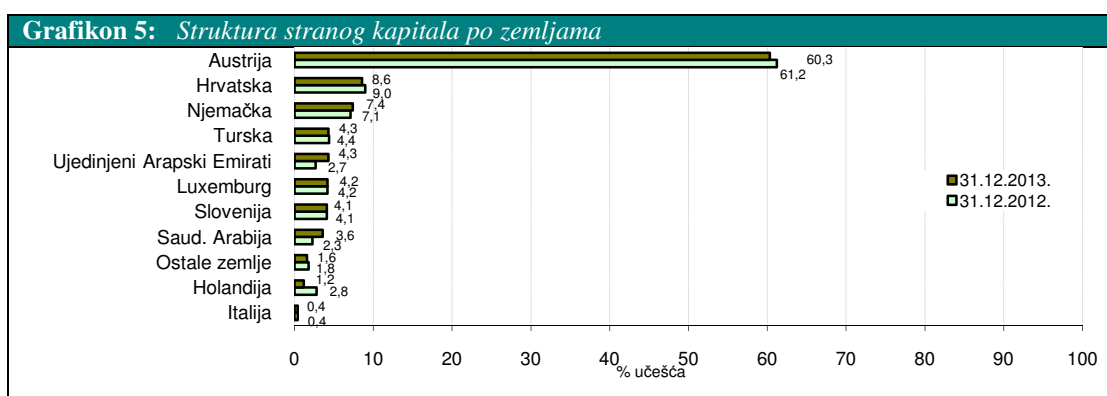
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 31. 12. 2013. godine, ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

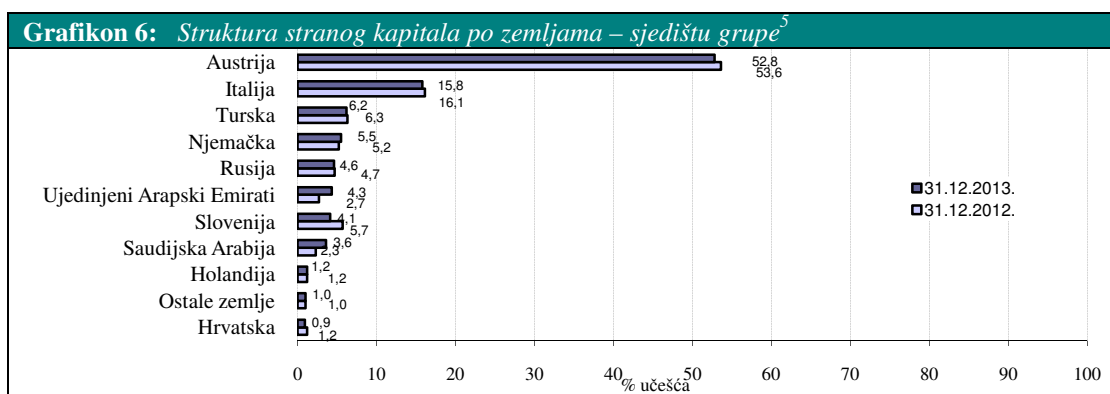
- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka (5,9%)

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 12. 2013. godine stanje je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: najveće učešće stranog kapitala od 60,3% imaju dioničari iz Austrije, slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 8,6%, te Njemačke od 7,4%. Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 5%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je takođe neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 52,8%, slijede italijanske banke s učešćem od 15,8%, ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 7%, a od 2012. godine pojavljuje se učešće Rusije⁴ od 4,6%.

² Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

⁴ Ruska banka Sberbank kupila je u 2012. godini Volksbank International iz Austrije, u čijem je vlasništvu bila Volksbank BH d.d. Sarajevo.

⁵ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁶.

-u 000 KM-

Tabela 4: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu								
BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	50.499	2%	51.114	2%	51.668	2%	101	101
Privatne banke	2.029.566	98%	2.166.261	98%	2.269.387	98%	107	105
U K U P N O	2.080.065	100%	2.217.375	100%	2.321.056	100%	107	105

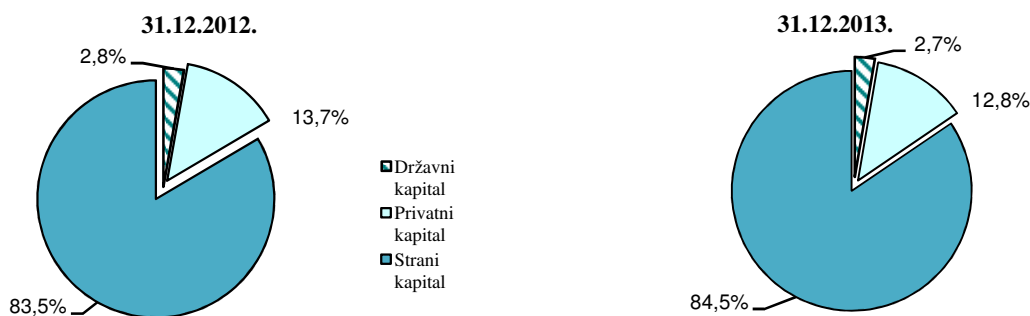
U 2013. godini ukupan kapital povećan je za 5% ili 104 miliona KM. Najveći pozitivan uticaj na kapital imalo je povećanje po osnovu dokapitalizacije novom emisijom i uplatom u rezerve od cca 130 miliona KM, a negativan smanjenje po osnovu prenosa na obaveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu, kod dvije banke) u iznosu od 31 milion KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 5: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala									
DIONIČKI KAPITAL	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS		
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Državni kapital	38.072	3,2	33.096	2,8	32.364	2,7	87	98	
Privatni kapital (rezidenti)	174.088	14,6	164.603	13,7	153.549	12,8	95	93	
Strani kapital (nerezidenti)	981.412	82,2	1.003.907	83,5	1.017.822	84,5	102	101	
U K U P N O	1.193.572	100,0	1.201.606	100,0	1.203.735	100,0	101	100	

Grafikon 7: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u 2013. godini je veći za 2,1 milion KM neto ili za 0,2% u odnosu na 31. 12. 2012. godine. Dionički kapital je povećan za 34 miliona KM dokapitalizacijom-emisijom dionica u dvije banke, u jednoj banci je povećan za 1,4 miliona KM dokapitalizacijom iz dobiti, smanjen za 4,9 miliona KM u jednoj banci nakon naloga FBA za isključenje navedenog iznosa iz kapitala, te smanjen za 28,4 miliona KM zbog ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije nad Postbank BH.

⁶ Iz bilansa stanja po shemi FBA: počev od 31.12.2011. godine, pored dioničkog kapitala, emisionog ažia, neraspoređene dobiti i rezervi, i ostalog kapitala (finansijski rezultat tekućeg perioda), u ukupan kapital se uključuju i rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 12. 2013. godine iznosi 2,7 % i manji je za 0,1 procentni poen u odnosu na 31. 12. 2012. godine, posmatrano u relativnim pokazateljima. Posmatrano u apsolutnim iznosima, učešće državnog kapitala smanjeno je za 0,7 miliona KM, koliko je iznosio državni kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 12,8% i manji je za 0,9 procentnih poena u odnosu na 31. 12. 2012. godine, odnosno za 11,1 milion KM neto. Učešće privatnog kapitala (rezidenata) je smanjeno za 4,9 miliona KM nakon naloga FBA jednoj banci da isključi navedeni iznos iz kapitala, te za 11,4 miliona KM, koliko je iznosio privatni kapital (rezidenti) u Postbank BH, nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije, a povećano je za 1,4 miliona KM dokapitalizacijom iz dobiti kod jedne banke, te za 3,8 miliona KM prometom dionica.

Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je za 1,0 procentni poen (sa 83,5% na 84,5%). Posmatrano u apsolutnim iznosima, učešće privatnog kapitala (nerezidenti) povećano je za 13,9 miliona KM neto, s obzirom da se desilo jedno smanjenje za 16,3 miliona KM koliko je iznosio strani kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije, jedno povećanje u iznosu od 34 miliona KM koliko su iznosile dokapitalizacije u dvije banke, te smanjenje za 3,8 miliona KM prometom dionica.

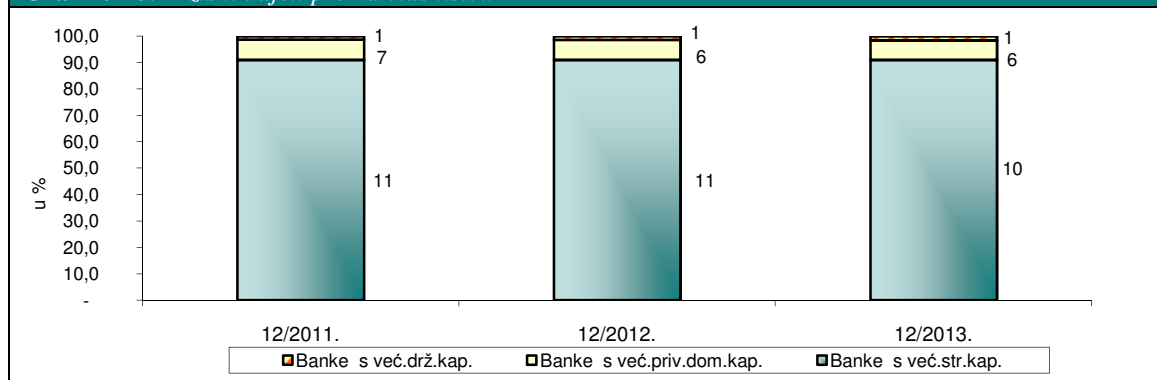
Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 31. 12. 2013. godine iznosio je visokih 91,0%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,4%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,6%.

- u % -

Tabela 6: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			31.12.2013.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,4	1,3	1	2,3	1,4	1	2,2	1,6
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	7	10,3	7,7	6	10,5	7,6	6	9,2	7,4
Banke s većinskim stranim kapitalom	11	87,3	91,0	11	87,2	91,0	10	88,6	91,0
UKUPNO	19	100,0	100,0	18	100,0	100,0	17	100,0	100,0

Grafikon 8: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 31. 12. 2013. godine broj zaposlenih iznosio je 7.051, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tabela 7: Zaposleni u bankama FBiH								
BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	177	2%	183	3%	200	3%	103	109
Privatne banke	7.192	98%	6.947	97%	6.851	97%	97	99
UKUPNO	7.369	100%	7.130	100%	7.051	100%	97	99
Broj banaka	19		18		17		95	94

Tabela 8: Kvalifikaciona struktura zaposlenih									
STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS		
	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		4/2	6/4	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Visoka stručna sprema	3.401	46,1%	3.479	48,8%	3.673	52,1%	102	106	
Viša stručna sprema	706	9,6%	667	9,3%	601	8,5%	94	90	
Srednja stručna sprema	3.218	43,7%	2.949	41,4%	2.750	39,0%	92	93	
Ostali	44	0,6%	35	0,5%	27	0,4%	80	77	
UKUPNO	7.369	100,0%	7.130	100,0%	7.051	100,0%	97	99	

U 2013. godini broj zaposlenih smanjen je za 79 ili 1%, što je najvećim dijelom rezultat oduzimanja dozvole za rad jednoj banci.

Trend poboljšanja kvalifikacione strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen je i u 2013. godini, s jedne strane kao rezultat rasta ove kategorije za 6% ili 194 radnika, a s druge strane, smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 7% ili 199 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 9: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			31.12.2013.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	177	191.881	1.084	183	209.971	1.147	200	241.605	1.208
Privatne	7.192	15.071.438	2.096	6.947	14.780.795	2.128	6.851	15.207.099	2.220
UKUPNO	7.369	15.263.319	2.071	7.130	14.990.766	2.102	7.051	15.448.704	2.191

Na kraju 2013. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,2 miliona KM aktive, što je neznatno bolje u odnosu na kraj 2012. godine.

Tabela 10: Aktiva po zaposlenom po grupama				
Aktiva (000 KM)	31.12.2011.		31.12.2012.	
	Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	4		3	
1.000 do 2.000	9		10	
2.000 do 3.000	5		4	
Preko 3.000	1		1	
UKUPNO	19		18	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 910 hiljada KM do 3,9 miliona KM aktive po zaposlenom. Pet banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,4 miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi „punog“ bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁷.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju 2013. godine iznosila je 15,4 milijarde KM, što je više za 3,1% ili 458 miliona KM nego na kraju 2012. godine. Negativna kretanja iz prve polovine godine (pad aktive 0,8%, depozita 0,9%, kreditnih izvora 9,7% i novčanih sredstava 3,7%) zaustavljena su u trećem i četvrtom kvartalu, prije svega zbog rasta depozita od 6% ili 661 milion KM, što se pozitivno odrazilo na navedene segmente. S druge strane, zbog daljeg uticaja finansijske i ekonomske krize, kvalitet kredita je u padu, nenaplativa potraživanja su u porastu, a rast kreditnih plasmana je neznan i na nivou stope iz prethodne godine (2%). Ipak, može se konstatovati da su negativni trendovi u prethodnoj i ovoj godini usporeniji, tako da su promjene neznatne, a ključni pokazatelji poslovanja bankarskog sistema uglavnom stagniraju i, s manjim oscilacijama, održavaju se u posljednje dvije godine na približno istom nivou.

⁷ Državne banke u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2013. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 639 miliona KM.

- 000 KM-

Tabela 11: Bilans stanja								
O P I S	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (I M O V I N A) :								
Novčana sredstva	4.378.076	28,8	3.962.581	26,4	4.417.898	28,6	91	111
Vrijednosni papiri ⁸	458.465	3,0	548.467	3,7	562.513	3,6	120	103
Plasmani drugim bankama	79.940	0,5	78.522	0,5	51.960	0,3	98	66
Kredit	10.487.671	68,7	10.666.124	71,1	10.852.400	70,2	102	102
Ispravka vrijed.	931.946	6,1	1.007.459	6,7	1.163.530	7,5	108	115
Kredit- neto (kredit minus isp.vrijed.)	9.555.725	62,6	9.658.665	64,4	9.688.870	62,7	101	100
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	540.749	3,5	521.493	3,5	512.985	3,4	96	98
Ostala aktiva	250.364	1,6	221.038	1,5	214.478	1,4	88	97
UKUPNA AKTIVA	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	15.448.704	100,0	98	103
P A S I V A :								
O B A V E Z E								
Depoziti	11.124.675	72,9	10.961.001	73,1	11.523.849	74,6	99	105
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0,0	2.000	0,0	0	0,0	100	n/a
Obaveze po uzetim kreditima	1.319.299	8,6	1.141.561	7,6	1.039.381	6,7	87	91
Ostale obaveze	737.280	4,9	668.829	4,5	575.087	3,7	91	86
K A P I T A L								
Kapital	2.080.065	13,6	2.217.375	14,8	2.310.387	15,0	107	104
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	15.448.704	100,0	98	103

Tabela 12: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS				
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)					
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)			
Državne	1	191.881	1%	1	209.971	1%	1	241.605	2%	109	115
Privatne	18	15.071.438	99%	17	14.780.795	99%	16	15.207.099	98%	98	103
UKUPNO	19	15.263.319	100%	18	14.990.766	100%	17	15.448.704	100%	98	103

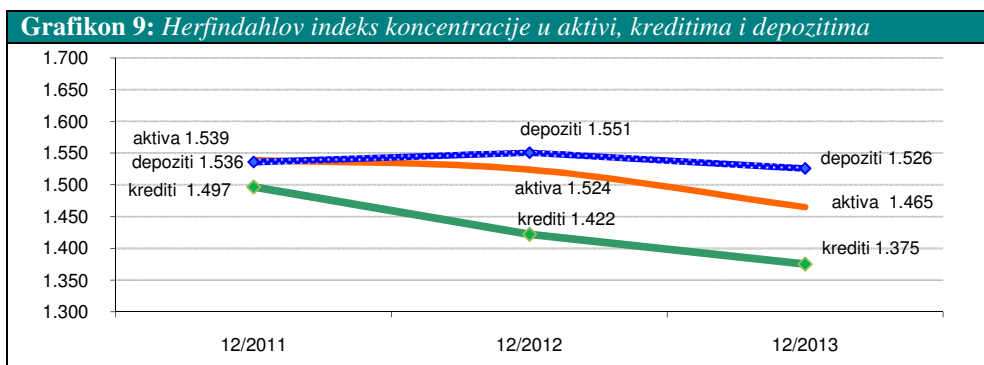
Kod 12 banaka aktiva je veća nego na kraju 2012. godine, dok je kod preostalih pet banaka aktiva smanjena, stopa pada se kretala u rasponu od 1% do 23%. Negativan uticaj od 50 miliona KM na bilansnu sumu bankarskog sistema imalo je oduzimanje dozvole za rad jedne banke u šestom mjesecu 2013. godine.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁹.

⁸ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospijeća.

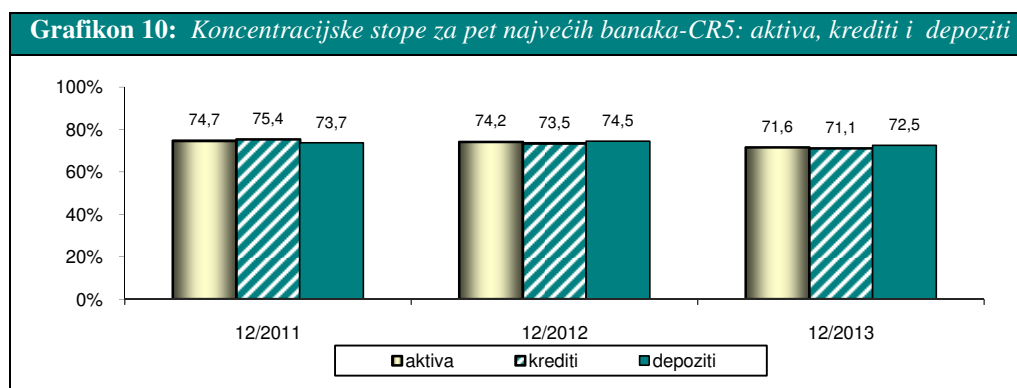
⁹ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U 2013. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivima, kreditima i depozitima) je smanjen: za aktivnu 59, kredite 47 i depozite 25 jedinica, tako da je sa 31. 12. 2013. godine za aktivnu iznosio 1.465, kredite 1.375 i depozite 1.526 jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju¹⁰.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivima, kreditima i depozitima. CR5 je smanjen za tržišnu učešće sa 74,2% na 71,6%, kod kredita sa 73,5% na 71,1% i kod depozita sa 74,5% na 72,5%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 72% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹². Promjene u učešću u odnosu na kraj 2012. godine, zabilježene su u svim grupama, što je rezultat promjene aktive kod većine banaka, te oduzimanja bankarske dozvole jednoj banci iz grupe malih banaka (V grupa).

Učešće četiri najveće banke je smanjeno: I grupe (dvije najveće banke u sistemu, s aktivom preko tri milijarde KM) sa 49,8% na 48,8% i II grupe (dvije banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) sa 18,3% na 16,5%. Učešće III grupe (četiri banke s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM), nakon prelaska jedne banke iz IV grupe, povećano je za 4,8 procentnih poena, odnosno na 20,7%, što je uticalo na smanjenje učešća IV grupe od osam banaka (s aktivom između 100 i 500 miliona KM banaka) za 1,7 procentnih poena, odnosno na 13,5%. Učešće posljednje V

¹⁰ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

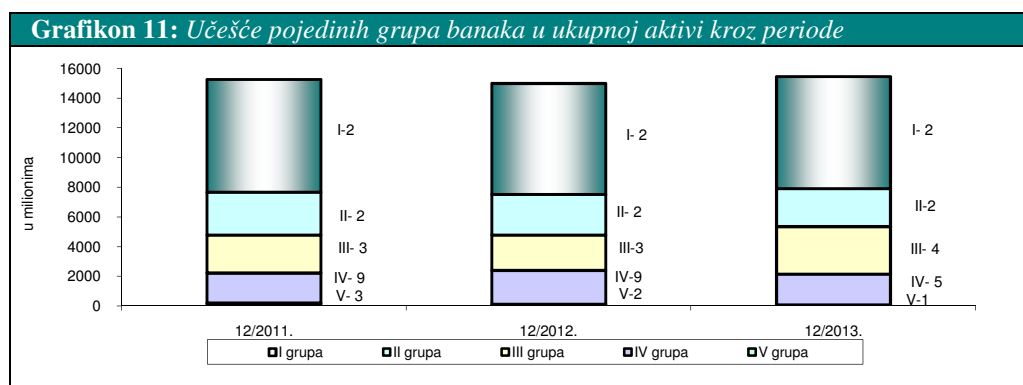
¹² Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

grupe (aktiva manja od 100 miliona KM), nakon smanjenja sa dvije na jednu banku, zbog oduzimanja bankarske dozvole jedne banke, smanjeno je na 0,5%.

Iako je došlo do manjih promjena u učešću pojedinih grupa, evidentno je da četiri najveće banke i dalje imaju visoko tržišno učešće od 65%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 13: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode										
IZNOS AKTIVE	31.12.2011.			31.12.2012.			31.12.2013.			
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	
I- Preko 2.000	7.596	49,7	2	7.476	49,8	2	7.545	48,8	2	
II- 1000 do 2000	2.894	19,0	2	2.741	18,3	2	2.556	16,5	2	
III- 500 do 1000	2.545	16,7	3	2.379	15,9	3	3.195	20,7	4	
IV- 100 do 500	2.030	13,3	9	2.280	15,2	9	2.080	13,5	8	
V- Ispod 100	198	1,3	3	115	0,8	2	73	0,5	1	
UKUPNO	15.263	100,0	19	14.991	100,0	18	15.449	100,0	17	

Rast bilansne sume od 3,1% ili 458 miliona KM, odnosno na nivo od 15,4 milijarde KM na kraju 2013. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita za 5,1% ili 563 miliona KM, uz istovremeni pad kreditnih obaveza za 9% ili 102 miliona KM. Ukupan kapital je takođe imao rast od 4,2% ili 93 miliona KM, što je najviše rezultat povećanja po osnovu dokapitalizacije putem nove emisije i uplate u rezerve kod tri banke u iznosu od cca 130 miliona KM i smanjenja zbog prenosa na obaveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu kod dvije banke) u iznosu od 31 milion KM. Na kraju 2013. godine ukupan kapital je iznosio 2,3 milijarde KM.

Novčana sredstava, nakon pada od 3,7% u prva dva kvartala 2013. godine, u drugoj polovini godine imala su porast od 16%, što na godišnjem nivou rezultira stopom rasta od 11,5% ili 455 miliona KM i sa 31. 12. 2013. godine iznosila su 4,4 milijarde KM. Ostvareni rast rezultat je navedenog povećanja depozita, ali i vrlo skromnog kreditnog rasta.

Naime, u 2013. godini krediti su imali stopu rasta, kao i u 2012. godini, od 1,7% ili 186 miliona KM. Kreditni portfolio je sa 31. 12. 2013. godine iznosio 10,9 milijardi KM.

Ulaganja u vrijednosne papire, za razliku od prethodne dvije godine kada je ostvaren rast od cca 20%, u 2013. godini bilježe skroman rast od 2,6% ili 14 miliona KM i kraju 2013. godine iznose 563 miliona KM, što je učešće u aktivi od svega 3,6%.

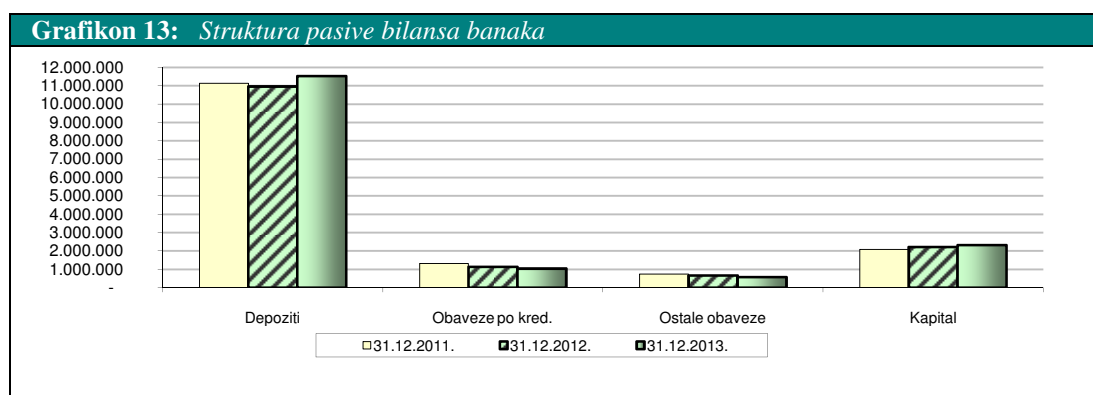
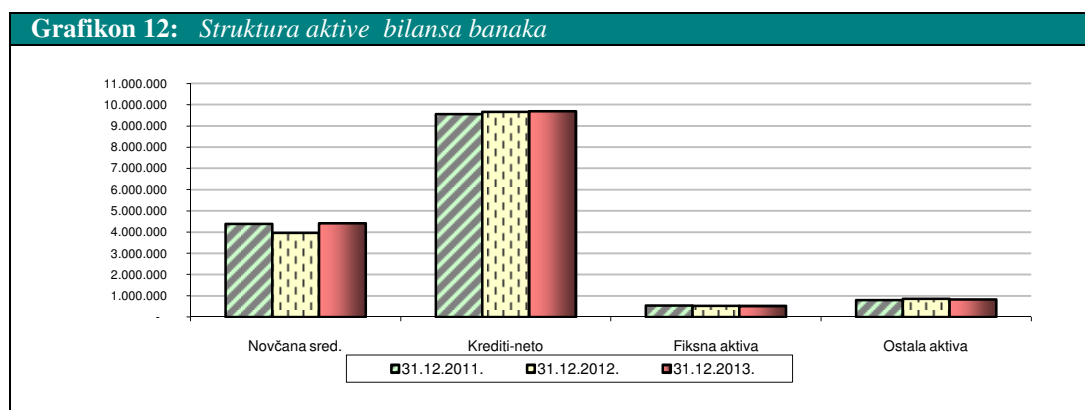
Portfolio vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfolio za trgovanje), s neznatnim rastom od sedam miliona KM, iznosio je 382 miliona KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca povećani su sa 173 miliona KM na 181 milion KM. U oba portfolija nalaze se i

vrijednosni papiri koje je emitovala Vlada F BiH¹³ ukupne vrijednosti sa 31. 12. 2013. godine od 217 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 41 milion KM. Takođe, u portfoliju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća preduzeća ukupno u iznosu od tri miliona KM. Preostali dio portfolija vrijednosnih papira u iznosu od cca 302 miliona KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU.

U 2013. godini Vlada F BiH emitovala je tri tranše trezorskih zapisa: u martu 2013. godine nominalne vrijednosti 30 miliona KM, sa dospijecom u septembru 2013. godine, te u septembru 2013. godine dvije tranše: jednu u iznosu od 30 miliona KM (dospijeće u martu 2014. godine) i drugu od 20 miliona KM (dospijeće u junu 2014. godine). Trezorski zapisi sa 31. 12. 2013. godine iznose 50 miliona KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 49,7 miliona KM. Takođe, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i obveznice emitenta Vlade F BiH (emitovane u 2012. godini: prva u maju u iznosu od 80 miliona KM, rok dospijeća tri godine, druga u junu i augustu, ukupno 30 miliona KM, rok dospijeća pet godina, treća u septembru u iznosu od 20 miliona KM i s rokom dospijeća dvije godine, te iz IV emisije u decembru 2013. godine od 40 miliona KM i rokom dospijeća tri godine banke su kupile obveznice u iznosu od 17,5 miliona KM) ukupne nominalne vrijednosti 140 miliona KM. Veći dio trezorskih zapisa i obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 157 miliona KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 33 miliona KM u portfelj koji se drži do dospijeća.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (563 miliona KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveće je učešće BiH (46,4%), zatim Rumunije (15,3%), Austrije (8,5%) Francuske (7,9%) itd.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹³ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su s iznosom od 11,5 milijardi KM i učešćem od 74,6% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon pada od 9%, učešće kreditnih obaveza koje iznose 1,04 milijarde KM, smanjeno je sa 7,6% na 6,7%, dok je učešće kapitala, koji je sa 31. 12. 2013. godine iznosio 2,3 milijarde KM, povećano sa 14,8% na 15,0%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: smanjenje učešća kredita sa 71,1% na 70,2% i povećanje novčanih sredstava sa 26,4% na 28,6%.

- u 000 KM-

Tabela 14: Novčana sredstva banaka								
NOVČANA SREDSTVA	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	371.309	8,5	411.726	10,4	431.592	9,8	111	105
RR kod CB BiH	2.351.811	53,7	2.130.626	53,8	2.622.277	59,4	91	123
Računi kod depoz.inst.u BiH	20.618	0,5	1.930	0,0	25.181	0,6	9	1305
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.633.479	37,3	1.417.857	35,8	1.338.347	30,3	87	94
Novč. sred. u procesu naplate	859	0,0	442	0,0	501	0,0	51	113
UKUPNO	4.378.076	100,0	3.962.581	100,0	4.417.898	100,0	91	111

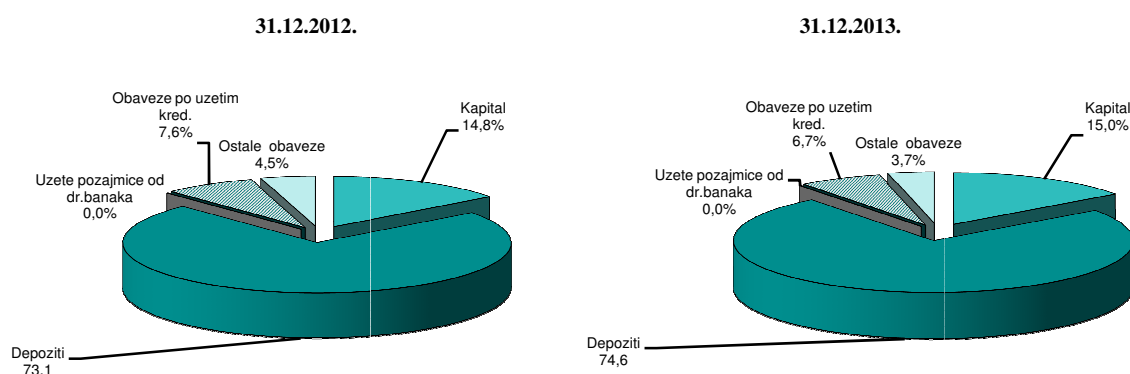
Promjene dvije najvažnije stavke novčanih sredstava: na računu rezervi kod CB BH i na računima banaka u inostranstvu, u 2013. godini imale su suprotan smjer. Nakon pada od 9% u 2012. godini, novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u 2013. godini povećana su za visokih 23% ili 492 miliona KM i sa 31. 12. 2013. godine iznosila su 2,6 milijardi KM ili 59,4% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 53,8%). S druge strane, sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu, za razliku od 2012. godine kad je ostvaren pad od 13%, u 2013. godini bilježe nižu stopu pada od 6% ili 79 miliona KM i iznosila su 1,3 milijarde KM ili 30,3% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 35,8%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 5% ili 20 miliona KM, sa 31. 12. 2013. godine imale gotovog novca u iznosu od 432 miliona KM, što je 9,8% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu povećano je sa 60,4% na 66,4%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31. 12. 2013. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 14: Struktura pasive banaka

U posmatranom periodu učešće depozita (74,6%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, je povećano za 1,5 procentnih poena, dok je učešće kreditnih obaveza, drugog po visini izvora finansiranja, smanjeno sa 7,6% na 6,7%.

Povećanje učešća depozita rezultat je njihovog rasta u 2013. godini za 5,1% ili 563 miliona KM, sa 31. 12. 2013. godine iznosili 11,5 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Treba napomenuti da su u maju 2013. godine Federaciji BiH doznačena sredstva III tranše po osnovu stand-by aranžmana sa MMF u iznosu od 50,5 miliona KM, sredstva IV tranše u istom iznosu 01. 07. 2013. godine, a iznos od 61,7 miliona KM iz V tranše doznačen je krajem oktobra 2013. godine (ukupno cca 163 miliona KM, u 2012. godini prva i druga tranša ukupno 153 miliona KM).

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,04 milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednje tri godine, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za cca 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2012. godini pad je iznosio 13,5% ili 178 miliona KM, a u 2013. godini 9% ili 102 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 165 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 7,8%.

Banke su sa 31.12. 2013. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 36), na koje se odnosi 72% ukupnih kreditnih obaveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, European fund for Southeast Europe (EFSE), EBRD i Council of Europe Development Bank.

Kapital je sa 31.12. 2013. godine iznosio 2,3 milijarde KM, što je za 4,2% ili 93 miliona KM više nego na kraju 2012. godine, a rast je ostvaren najvećim dijelom kao neto rezultat povećanja po osnovu dokapitalizacije tri banke svježim novcem iz eksternih izvora (nove emisije i uplate u rezerve) u iznosu od 130 miliona KM i smanjenja zbog prenosa na obaveze za dividendu iz dobiti za 2012. godinu (31 milion KM).

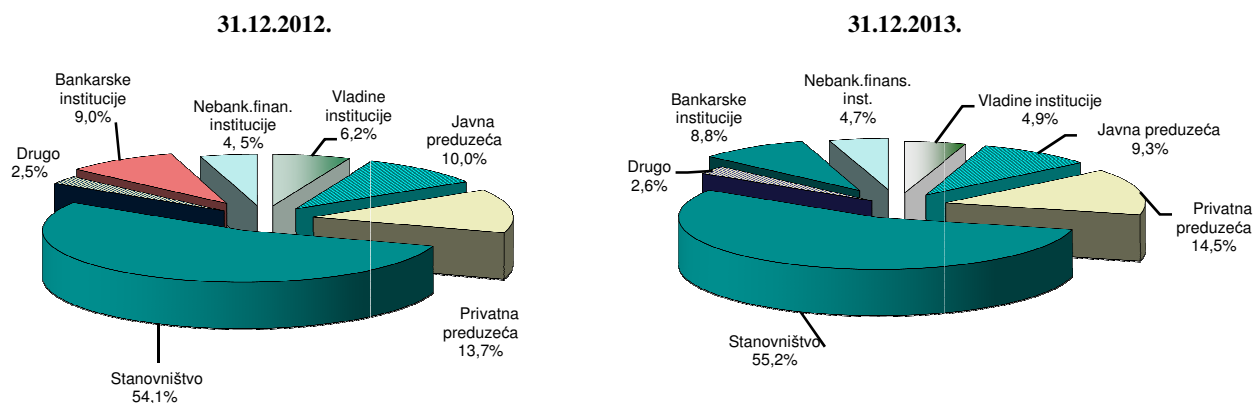
Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda 2013. godine samo 6,6% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tabela 15: Sektorska struktura depozita¹⁴								
SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	705.805	6,3	682.313	6,2	565.533	4,9	97	83
Javna preduzeća	1.413.686	12,7	1.090.870	10,0	1.076.527	9,3	77	99
Privatna preduzeća i druš.	1.462.767	13,1	1.501.232	13,7	1.668.034	14,5	103	111
Bankarske institucije	1.280.463	11,5	981.562	9,0	1.012.274	8,8	77	103
Nebankarske finans.instit.	483.504	4,3	493.689	4,5	535.915	4,7	102	109
Građani	5.530.461	49,7	5.933.071	54,1	6.366.218	55,2	107	107
Ostalo	247.989	2,4	278.264	2,5	299.348	2,6	112	108
UKUPNO	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	99	105

¹⁴ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Grafikon 15: Sektorska struktura depozita

U 2013. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita stanovništva, privatnih preduzeća i bankarskih institucija, a s druge strane, smanjenja sredstava vladinih institucija i javnih preduzeća.

Iako je uticaj ekonomske i finansijske krize prisutan već pet godina, a negativni efekti vidljivi u većini poslovnih segmenata banaka, treba istaći da su u tom periodu depoziti stanovništva imali kontinuiran rast, odnosno povećani su sa 4,18 milijardi KM, koliko su iznosili na kraju 2008. godine, na nivo od 6,4 milijarde sa 31. 12. 2013. godine, što je visok rast od 52% ili 2,2 milijarde KM. U 2013. godini, kao i prethodne dvije godine, ostvaren je rast od 7% ili 433 miliona KM, dok je učešće u ukupnim depozitima povećano sa 54,1% na 55,2%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor finansiranja banaka. Analitički podaci pokazuju da je kod 16 od 17 banaka učešće depozita ovog sektora najveće, a kreće se u rasponu od 33% do 88%.

Drugi po visini i učešću sektorski izvor su depoziti privatnih preduzeća, a u periodu 2008.-2012. godina, s povremenim oscilacijama, kretali su se na nivou od cca 1,5 milijardi KM (najniži iznos od 1,4 milijarde KM bio je na kraju 2009. godine). U 2013. godini depoziti ovog sektora ostvarili su solidan rast od 11% ili 167 miliona KM, odnosno iznosili su 1,7 milijardi KM, dok je učešće povećano za 0,8 procentnih poena i iznosi 14,5% ukupnih depozita.

S druge strane, depoziti javnih preduzeća u posljednjih pet godina imali su veće oscilacije. Nakon visokog pada od 23% ili 323 miliona KM u 2012. godini, u 2013. godini ostvaren je neznatan pad od 1% ili 14 miliona KM i na kraju 2013. godine, s iznosom od 1,1 milijarda KM i učešćem 9,3%, su treći sektorski izvor. Međutim, na osnovu analitičkih podataka može se zaključiti da je kod pet banaka ovo drugi po učešću depozitni izvor, s napomenom da je učešće između 14% i 28%.

Depoziti bankarskih institucija su od kraja 2007. godine pa sve do III kvartala 2011. godine bili po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Trend rasta bio je prisutan do sredine 2009. godine, kada su dostigli najveći iznos od 2,3 milijarde KM i učešće od 21,4% u ukupnim depozitima. Nakon toga, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, dolazi do povlačenja depozitnih sredstava matičnih grupacija, što rezultira i padom učešća. Međutim, nakon pada u IV kvartalu 2011. godine od 19% ili 294 miliona KM, došlo je i do pada učešća na 11,5%, što je bilo četvrto po visini sektorsko učešće na kraju 2011. godine. U 2012. godini nastavljen je trend pada sa stopom od 23% ili 299 miliona KM, a u 2013. godini negativan trend je zaustavljen isključivo kao rezultat neto rasta depozita krajem decembra 2013. godine u iznosu od cca 70 miliona KM, a što se odnosi na depozite matičnih grupacija koje su dvije banke dobile na vrlo kratki rok (do jedan mjesec) u cilju održavanja ročne i devizne pozicije u okviru propisanih limita, tako da je u 2013. godini ostvaren neznatan rast od 3% ili 31 milion KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrat sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

Na kraju 2013. godine depoziti bankarskih institucija iznosili su 1,01 milijarda KM, što je 8,8% ukupnih depozita. Ova sredstva su za 27 miliona KM manja od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju u narednom periodu osigurati kvalitetnije izvore po ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 91% ili 923 miliona KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u pet velikih banaka (95%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi (stavke u dopunskom kapitalu), finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 31. 12. 2013. godine iznosi 1,3 milijarde KM ili 8,6% ukupne pasive bankarskog sektora (na kraju 2012. godine 1,4 milijarde KM ili 9,3% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 8% (na kraju 2012. godine učešće iznosilo 8,4%), a u ukupnim kreditnim obavezama 26,1% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je manje za tri procentna poena). U odnosu na kraj 2012. godine ova sredstva su smanjena za 4,3% ili 60 miliona KM (u 2012. godini pad je iznosio 21,7% ili 387 miliona KM), najvećim dijelom po osnovu redovnih dospjeća (depoziti su povećani za 0,3% ili tri miliona KM, a kreditne obaveze su smanjene za 18,6% ili 62 miliona KM, kao i subordinirani krediti za 1% ili jedan milion KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, trend smanjenja izloženosti prema grupaciji iz prethodne dvije godine zaustavljen je krajem 2013. godine, i to u segmentu depozitnih izvora, dok se kreditni izvori najvećim dijelom smanjuju po osnovu redovnih plaćanja dospjelih obaveza. Zbog nepovoljnih dešavanja u ekonomijama zemalja iz kojih su vlasnici banaka iz F BiH i problema s kojima se suočavaju te zemlje, a posljedično i finansijski sistemi i bankarske grupacije, kao i mjere koje je država Austrija poduzela u cilju jačanja održivosti poslovnih modela velikih međunarodnih aktivnih austrijskih banaka, a time i očuvanja kreditnog rejtinga zemlje¹⁵, evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom periodu u F BiH morati više finansirati iz rasta domaćih izvora.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljeg smanjenja stranih izvora finansiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora finansiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom periodu biće u fokusu kod većine banaka.

Depoziti ostalih sektora su takođe imali manje promjene u iznosu i učešću, a najveću promjenu imali su depoziti vladinih institucija, koji imaju kontinuirani pad u posljednje tri godine. U 2013. godini smanjeni su za 17% ili 117 miliona KM. Pad bi bio još veći da Federaciji BiH nisu doznačena sredstva po osnovu IV stand-by aranžmana sa MMF u ukupnom iznosu od 163 miliona KM (po 50,5 miliona KM u petom i sedmom mjesecu 2013. godine, te sredstva iz pete tranše u iznosu od 61,7 miliona KM krajem desetog mjeseca 2013. godine, s napomenom da su prve dvije tranše povučene u 2012. godini: u devetom 79 miliona KM i dvanaestom 74 miliona KM). Depoziti ovog sektora sa 31. 12. 2013. godine iznose 566 miliona KM ili 4,9% ukupnih depozita.

¹⁵ Suština mjera je da je kreditna aktivnost supsidijara austrijskih banaka u centralnoj, istočnoj i jugoistočnoj Evropi (CESEE) uvjetovana pojačanim održivim finansiranjem iz domaćih izvora.

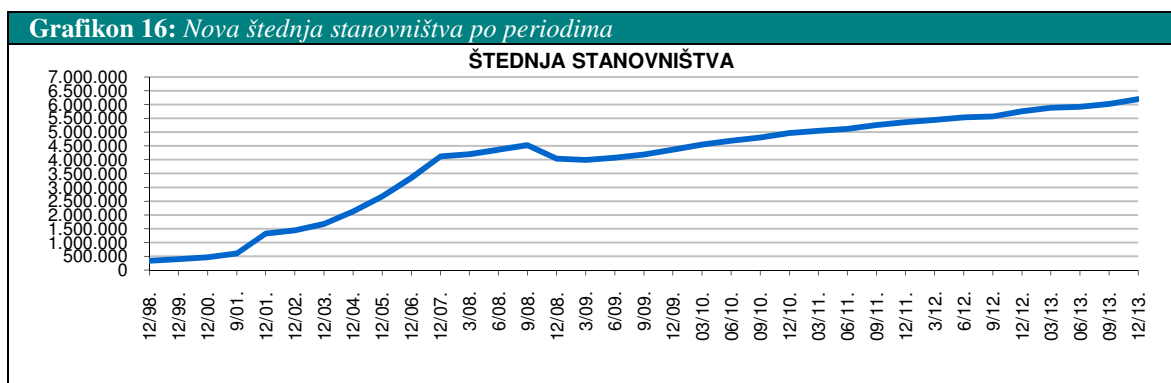
Valutna struktura depozita sa 31. 12. 2013. godine neznatno je promijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od šest milijardi KM smanjili su učešće sa 53,7% na 51,9%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 5,5 milijardi KM, što je učešće od 48,1%.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju 2013. godine bila je kao i na kraju 2012. godine: sredstva rezidenata u iznosu od 10,2 milijarde KM imala su učešće 88,7%, a depoziti nerezidenata iznosili su 1,3 milijarde KM, što je 11,3% ukupnih depozita. Depoziti rezidenata povećani su za 5,2% ili 502 miliona KM, a depoziti nerezidenata za 4,9% ili 61 milion KM. Depoziti nerezidenata su u prethodne četiri godine imali kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata. Najveće učešće od 22,1% i nominalni iznos od 2,31 milijardu KM depoziti nerezidenata imali su na kraju 2008. godine.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u 2013. godini imali su rast od 7,7% ili 445 miliona KM i sa 31. 12. 2013. godine iznosili su 6,2 milijarde KM.

Tabela 16: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	50.259	58.050	65.179	116	112
Privatne	5.311.178	5.698.300	6.135.693	107	108
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	6.200.872	107	108

U dvije najveće banke nalazi se 58% štednje, dok osam banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 8,7% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 37% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 63% u stranoj.

Tabela 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Kratkoročni štedni depoziti	2.606.732	2.656.934	2.911.809	102	110
Dugoročni štedni depoziti	2.754.705	3.099.416	3.289.063	113	106
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	6.200.872	107	108

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2012. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 10% ili 255 miliona KM, dok su dugoročni depoziti ostvarili rast od 6% ili 190 miliona KM, što je rezultiralo neznatnom promjenom učešća dugoročnih depozita sa 53,8% na 53,0%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 01. 04. 2010. godine isti povećan na 35.000 KM. Posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa dosadašnjih 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počev od 01.01.2014. godine. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 31. 12. 2013. godine ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterijume koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁶ banaka u F BiH na dan 31. 12. 2013. godine iznosio je 2,3 milijarde KM.

-u 000 KM-

Tabela 18: Regulatorni kapital								
O P I S	31.12.2011.			31.12.2012.			31.12.2013.	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)	INDEKS	
1.a.Osnovni kapital prije umanjenja	2.008.081	1.913.841	2.155.188	95	113			
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.190.482	1.198.516	1.200.644	101	100			
1.2. Iznos emisioh ažia	136.485	136.485	136.485	100	100			
1.3.Rezerve i zadržana dobit	681.114	578.840	818.059	85	141			
1.b.Odbitne stavke	353.960	191.304	294.514	54	154			
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	251.187	120.740	112.610	48	93			
1.2. Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	140.330	39	788			
1.3. Trezorske dionice	81	156	156	192	100			
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	41.418	92	79			
1. Osnovni kapital (1a-1b)	1.654.121	78%	1.722.537	79%	1.860.674	80%	104	108
2. Dopunski kapital	466.968	22%	467.100	21%	457.047	20%	100	98
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090	3.090	3.091	100	100			
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	212.248	211.433	215.083	100	102			
2.3. Iznos revidirane tekuće dobiti	62.564	67.243	71.984	107	107			
2.4. Iznos subordinisanih dugova najviše do 50% iznosa osn.kap.	139.754	120.264	165.473	86	138			
2.5. Stavke trajnog karaktera	49.312	65.070	1.416	132	2			
3. Kapital (1 + 2)	2.121.089	100%	2.189.637	100%	2.317.721	100%	103	106
4. Odbitne stavke od kapitala	37.794	98.848	161.703	261	164			
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.	18.408	3.043	2.844	17	93			
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	19.386	95.720	158.859	494	166			
4.3. Ostale odbitne stavke	-	85	0	N/a	N/a			
5. Neto kapital (3- 4)	2.083.295	2.090.789	2.156.018	100	103			

U 2013. godini kapital¹⁷ je povećan za 6% ili 128 miliona KM, s manjom promjenom u strukturi (80% osnovni i 20% dopunski kapital). Osnovni kapital je povećan za 8% ili 138 miliona KM, dok je dopunski smanjen za 2% ili 10 miliona KM.

¹⁶ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08, 86/10, 70/11).

¹⁷ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu prenosa dijela dobiti ostvarene u 2012. godini iz dopunskog u osnovni kapital, dokapitalizacije dvije banke u ukupnom iznosu od 34 miliona KM, uplate u rezerve kod jedne banke u iznosu od 97 miliona KM, kao i uključanja revidirane dobiti ostvarene u 2013. godine kod jedne banke.

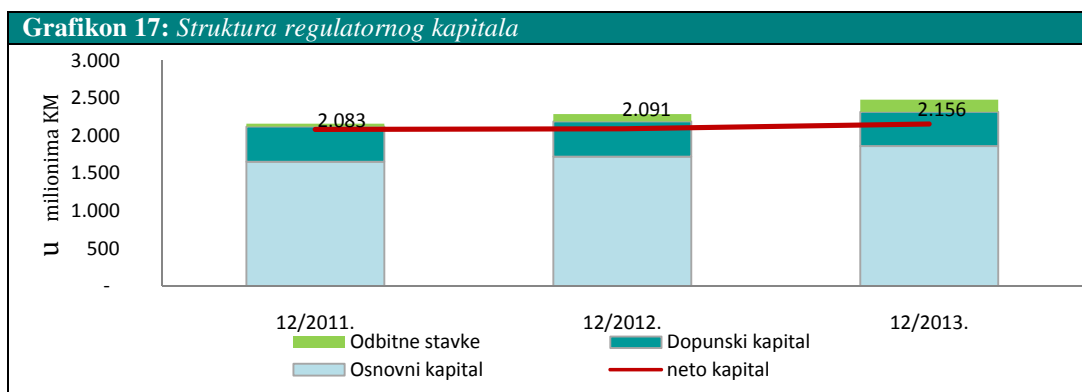
Na promjene osnovnog kapitala uticalo je i sljedeće: likvidacija jedne banke u privremenoj upravi (smanjenje od četiri miliona KM), te po nalogu FBA isključenje iz kapitala iznosa od pet miliona KM kod jedne banke.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su povećane za 103 miliona KM, najviše po osnovu tekućeg gubitka u iznosu od 140 miliona KM (od čega se na jednu banku odnosi 116 miliona KM), dok je, s druge strane, došlo do smanjenja nepokrivenih gubitaka za 26 miliona KM, od čega se 24 miliona KM odnosi na jednu banku kojoj je oduzeta bankarska dozvola za rad u šestom mjesecu 2013. godine, zatim djelimičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod tri banke u iznosu od dva miliona KM, te smanjenja nematerijalne imovine za 11 miliona KM.

Dopunski kapital je smanjen za 2% ili 10 miliona KM, s većim promjenama u strukturi: dio dobiti za 2012. godinu u iznosu od 67 miliona KM prenesen je u osnovni kapital, subordinisani dugovi povećani su za 45 miliona KM (najviše kod jedne banke u iznosu od 40 miliona KM), opšte rezerve povećane za četiri miliona KM, dok su stavke trajnog karaktera smanjene za 64 miliona KM (konvertovane u osnovni kapital kod jedne banke). Osam banaka je uključilo u dopunski kapital tekuću revidiranu dobit u iznosu od 72 miliona KM.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama¹⁸ i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 31. 12. 2013. godine iznosila 159 miliona KM, što je za 66% ili 63 miliona KM više nego na kraju 2012. godine.

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 3% ili 65 miliona KM i sa 31. 12. 2013. godine iznosi 2,2 milijarde KM.

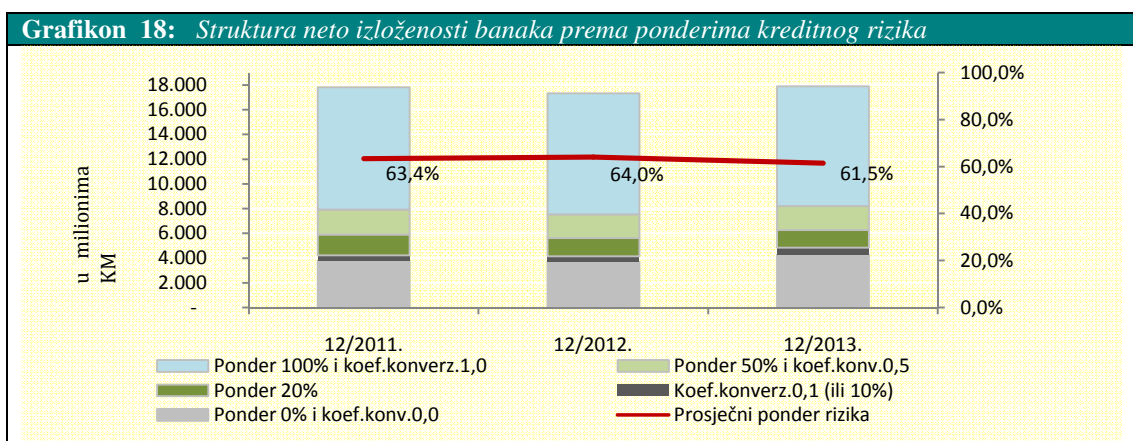
Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnih ponderisanih rizika (rizikom ponderisane aktive i ponderisanog operativnog rizika).

¹⁸ Banka iskazuje potrebne regulatorne rezerve kada je ispravka vrijednosti (po MRS-u) manja od obračunatih regulatornih rezervi, što se utvrđuje na nivou pojedinačnog dužnika. Ovu metodologiju banke su počele primjenjivati sa 30. 06. 2012. godine.

U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

-u 000 KM-

Tabela 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.814.140	17.310.579	17.894.350	97	103
1 Aktiva bilansa stanja	14.987.978	14.568.957	14.969.857	97	103
2. Vanbilansne pozicije	2.826.162	2.741.622	2.924.493	97	107
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	3.721.678	3.647.306	4.198.260	98	115
Ponder 20%	1.674.585	1.460.689	1.424.069	87	97
Ponder 50%	83.165	53.155	33.110	64	62
Ponder 100%	9.508.550	9.407.807	9.314.418	99	99
Koef.konverzije 0,0	54.529	51.131	86.947	94	170
Koef.konverzije 0,1	445.006	449.627	550.966	101	123
Koef.konverzije 0,5	1.938.361	1.867.703	1.916.110	96	103
Koef.konverzije 1,0	388.266	373.161	370.470	96	99
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.999.406	98	99
Prosječni ponder rizika	63,4%	64,0%	61,5%	101	96

Ukupna neto izloženost banaka, koja se ponderira, u odnosu na kraj 2012. godine veća je za 3% ili 584 miliona KM, na što je najviše uticao rast bilansnih stavki s ponderom rizika 0% (novčana sredstva) za 15% ili 551 milion KM. Obzirom da ove stavke nemaju uticaja na visinu rizikom ponderisane aktive, a ostale stavke, koje se ponderišu sa ponderom rizika 20%, 50% i 100% su neznatno smanjene, rizik ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata je smanjen za 1% ili 79 miliona KM, iznosi 11 milijardi KM, a prosječni ponder rizika je smanjen sa 64,0% na 61,5%.

Suprotno kretanje od rizikom ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je povećan za 1% i iznosi 981 milion KM.

Sve to je rezultiralo blagim smanjenjem ukupnih ponderisanih rizika. Sa 31. 12. 2013. godine učešće ponderisane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 31. 12. 2013. godine iznosila je 13,9%, što je za 0,3 procentna poena više nego na kraju 2012. godine.

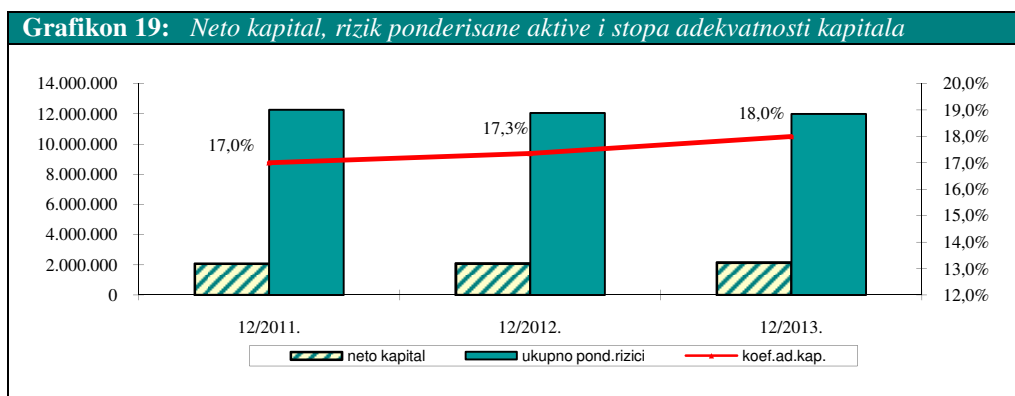
Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁹ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderisane aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 31. 12. 2013. godine iznosio 18,0%, što je za 0,7 procentnih poena više u odnosu na kraj 2012. godine. Od ukupno ostvarene dobiti sa 31.12.2013. godine u iznosu od 140 milion KM u obračun adekvatnosti kapitala je uključeno 128 miliona KM.

Iako je poslovanje bankarskog sektora već pet godina pod jakim uticajem ekonomske krize, odnosno nepovoljnih makroekonomskih i finansijskih kretanja, kako u zemljama eurozone, tako i u zemljama u neposrednom okruženju, kao i zbog slabog ekonomskog oporavka realnog sektora i ukupne ekonomije u BiH, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%, a posljednje tri godine iznad 17%. Razlog tome je, s jedne strane, stagnacija kreditnog rasta i pad ukupnih ponderisanih rizika, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvalitetu aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 miliona KM, a koeficijent (u odnosu na osnovni kapital) 13,2%, da bi na kraju 2013. godine neto nekvalitetna aktiva dostigla iznos od 474 miliona KM, a koeficijent 25,5%. Takođe, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

-000 KM-

Tabela 20: Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala

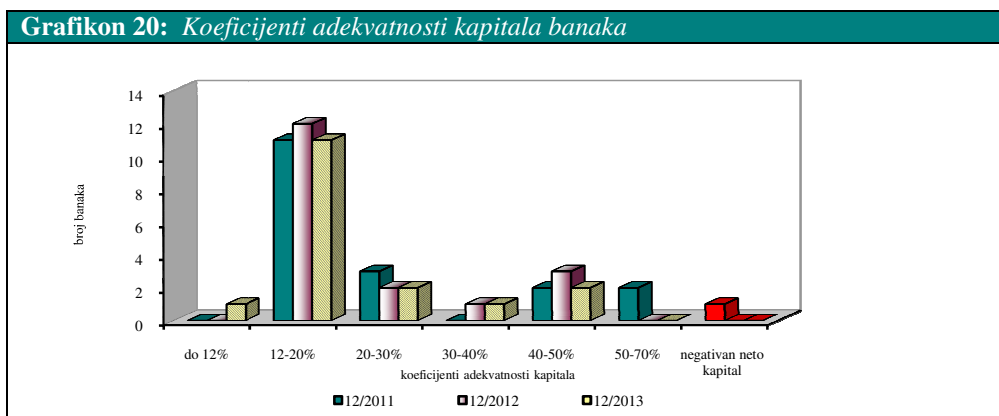
OPIS	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.083.295	2.090.789	2.156.018	100	103
2. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.999.406	98	99
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318	101	101
4. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (2+3)	12.252.929	12.052.699	11.980.724	98	99
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/4)	17,0%	17,3%	18,0%	102	104

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 31. 12. 2013. godine od 18,0% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

¹⁹ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 31. 12. 2013. godine 16 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod jedne banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 10 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2012. godine, u rasponu od 0,3 do 15,6 procentnih poena, a kod sedam banaka je bolja nego na kraju 2012. godine. Dvije najveće banke u sistemu su povećale stopu adekvatnosti kapitala u odnosu na 2012. godinu i ista prelazi 18%.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 1 banka ima stopu ispod 12% (8,1%),
- 7 banaka ima stopu između 12,5% i 15,5%,
- 3 banke imaju stopu između 17,9% i 19,3%,
- 3 banke imaju stopu između 20,0% i 21,7% i
- 3 banke imaju adekvatnost između 35,9% i 49,3%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. Jedna od mjera koje je FBA poduzela u cilju očuvanja i jačanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i donošenje mjere²⁰ o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, s primjenom počev od 31. 12. 2012. godine.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Takođe su u fokusu i banke koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

²⁰ Odluka o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka („Službene novine F BiH“, broj 15/13).

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od 31. 12. 2011. godine banke sačinjavaju i prezentiraju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Dakle, prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati RKG u skladu sa kriterijama iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tabela 21: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u

OPIS	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	INDEKS	
				5(3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
1. Rizična aktiva ²¹	13.376.110	13.286.676	13.517.944	99	102
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.294.757	1.370.669	1.504.174	106	110
3. I spravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.039.529	1.092.535	1.252.464	105	115
4. P. Otrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	255.228	411.077	413.508	161	101
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	292.225	315.734	315.734	108	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procjenjene gub.	19.386	111.565	158.859	575	142
7. Nerizične stavke	5.787.457	5.579.911	6.144.833	96	110
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	19.163.567	18.866.587	19.662.777	98	104

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)²² banaka u F BiH sa 31. 12. 2013. godine iznosila je 19,7 milijardi KM i u odnosu na kraj 2012. godine veća je za 4% ili 796 miliona KM. Rizična aktiva iznosi 13,5 milijardi KM i veća je za 2% ili 231 milion KM.

Nerizične stavke iznose šest milijardi KM ili 31% ukupne aktive s vanbilansom i veće su za 10% ili 565 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama 1,3 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve²³ iznose 414 miliona KM i veće su za 1% ili dva miliona KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 miliona KM i na istom su nivou, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počev od 31. 12. 2012. god.) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbitnu stavku od kapitala i utiče na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve²⁴ sa 31. 12. 2013. godine

²¹ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 274 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

²² Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05, 86/10, 6/11, 70/11, 85/11; 85/11-prečišćeni tekst; 15/13).

²³ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

²⁴ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

iznose 159 miliona KM, s visokim rastom od 42% ili 47 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine, što je rezultat kontinuiranog pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolia.

Tabela 22: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kreditni	9.364.121	85,4	9.347.370	85,2	9.396.444 ²⁵	84,3	100	101
Kamate	109.696	1,0	86.650	0,8	81.456	0,7	79	94
Dospjela potraživanja	937.899	8,5	1.049.891	9,5	1.144.042	10,3	111	109
Potraživanja po plać. garancijama	24.808	0,2	24.360	0,2	31.783	0,3	98	130
Ostali plasmani	171.052	1,5	172.479	1,6	201.786	1,8	101	117
Ostala aktiva	371.127	3,4	292.440	2,7	294.623	2,6	79	101
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	10.978.703	100,0	10.973.190	100,0	11.150.134	100,0	100	102
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	5.290.275		5.084.000		5.523.247		96	109
3. BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	16.268.978		16.057.190		16.673.381		99	104
4. RIZIČNI VANBILANS	2.397.407		2.313.486		2.367.810		96	102
5. NERIZIČNI VANBILANS	497.182		495.911		621.586		100	125
6. UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	2.894.589		2.809.397		2.989.396		97	106
7. RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	13.376.110		13.286.676		13.517.944		99	102
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	5.787.457		5.579.911		6.144.833		96	110
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	19.163.567		18.866.587		19.662.777		98	104

Bruto bilansna aktiva²⁶ iznosi 16,7 milijardi KM, veća je za 4% ili 616 miliona KM, a rizična bilansna aktiva iznosi 11,2 milijarde KM, što je 67% bruto bilansne aktive i veća je 2% ili 177 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine. Nerizična bilansna aktiva iznosi 5,5 milijardi KM i veća je za 9% ili 439 miliona KM. Vanbilansne rizične stavke iznose 2,4 milijarde KM i veće su za 2% ili 54 miliona KM, a nerizične stavke 622 miliona KM i veće su za 25% ili 126 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH je i dalje izražen, što se značajno odrazilo na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2012. godini ostvaren je minimalni rast kredita od 2% ili 178 miliona KM, što je nastavljeno i u 2013. godini, odnosno rast od 2% ili 186 miliona KM. Sa 31. 12. 2013. godine krediti su iznosili 10,9 milijardi KM, a učešće u aktivni je smanjeno za jedan procentni poen i iznosi 70,2%.

Međutim, na osnovu analitičkih podataka može se zaključiti da je navedeni rast kredita većim dijelom generiran upravo rastom dospjelih nenaplaćenih potraživanja (potraživanja koja su u kašnjenju s plaćanjem), u 2012. godini njihov rast je iznosio 15% ili 135 miliona KM, odnosno iznosila su jednu milijardu KM, a u 2013. godini 11% ili 110 miliona KM i sa 31. 12. 2013. godine dostigla su iznos od 1,1 milijarde KM. Iz navedenog proizlazi da je realni rast kredita u zadnje dvije godine bio neznatan (u 2012. godini 0,4% i 2013. godini cca 0,7%).

U 2013. godini plasirano je ukupno 6,7 milijardi KM novih kredita, što je za 12% ili 717 miliona KM više u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 67%, a na stanovništvo 28% (31.12.2012. godine: privreda 71%, stanovništvo 25%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 44%, kratkoročni 56% (31.12.2012. godine: dugoročni 41%, kratkoročni 59%).

²⁵ Isključen iznos kredita od 204 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

²⁶ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,1 milijardu KM imaju učešće od 56% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 23: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	125.827	1,2	132.525	1,2	142.010	1,3	105	107
Javna preduzeća	257.547	2,4	251.233	2,4	259.769	2,4	98	103
Privatna preduzeća i društ.	4.989.796	47,6	5.141.359	48,2	5.202.269	47,9	103	101
Bankarske institucije	16.411	0,2	11.177	0,1	6.671	0,1	68	60
Nebankarske finansijske instit.	40.978	0,4	41.661	0,4	37.791	0,3	102	91
Građani	5.043.634	48,1	5.076.679	47,6	5.194.971	47,9	101	102
Ostalo	13.478	0,1	11.490	0,1	8.919	0,1	85	78
UKUPNO	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.852.400	100,0	102	102

U 2013. godini sektorska struktura kredita neznatno je promijenjena u odnosu na kraj 2012. godine. Krediti dati stanovništvu su veći za 2% ili 118 miliona KM i iznose 5,2 milijarde KM (na kraju 2012. godine 5,1 milijarda KM), a krediti privatnim preduzećima bilježe blagi rast od 1% ili 61 milion KM i iznose 5,2 milijarde KM (na kraju 2012. godine 5,1 milijarda KM). Rast kredita stanovništva je uticao i na porast učešća sa 47,6% na 47,9%, dok je učešće kredita privatnih preduzeća smanjeno sa 48,2% na 47,9%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 31. 12. 2013. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, učešće kredita odobrenih za finansiranje potrošnih dobara²⁷ iznosi 75% (12/12: 74%), učešće stambenih kredita iznosi 22% (12/12: 23%), a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 63%, a privatnim preduzećima 49% ukupnih kredita datih ovim sektorima (31. 12. 2012.: stanovništvo 62%, privatna preduzeća 52%).

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 66% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: sedam milijardi KM ili 97%, CHF: 240 miliona KM ili 3%), krediti u domaćoj valuti 33% ili 3,5 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 93 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 84 miliona KM ili 90%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 240 miliona KM iznosi 2,2% ukupnog kreditnog portfolia i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

²⁷ Uključeno kartično poslovanje.

Tabela 24: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)

Kategorija klasifikacije	31.12.2011.			31.12.2012.			31.12.2013.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	11(5/2)	12(8/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
A	10.612.528	79,3	212.248	10.571.555	79,6	211.433	10.754.079	79,6	215.083	100	102
B	1.419.030	10,6	118.847	1.227.301	9,3	108.313	1.094.361	8,1	93.547	86	89
C	282.847	2,1	67.999	334.226	2,5	87.874	356.646	2,6	90.541	118	107
D	375.980	2,8	209.936	443.500	3,3	252.970	502.803	3,7	295.224	118	113
E	685.725	5,2	685.727	710.094	5,3	710.079	810.055	6,0	809.779	103	114
Rizična ak. (A-E)	13.376.110	100,0	1.294.757	13.286.676	100,0	1.370.669	13.517.944	100,0	1.504.174	99	102
Klasifikovana (B-E)	2.763.582	20,7	1.082.509	2.715.121	20,4	1.159.236	2.763.865	20,4	1.289.091	98	102
Nekvalitetna (C-E)	1.344.552	10,1	963.662	1.487.820	11,2	1.050.923	1.669.504	12,4	1.195.544	111	112
Nerizična akt.²⁸	5.787.457			5.579.911			6.144.833			96	110
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.163.567			18.866.587			19.662.777			98	104

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. U 2013. godini dospjela potraživanja su imala relativno visok rast od 9% ili 102 miliona KM (u 2012. godini 12% ili 112 miliona KM), a učešće je povećano za 0,7 procentnih poena, odnosno na 10,8%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da su i u 2013. godini nastavljeni negativni trendovi iz prethodnog perioda, prije svega rast nekvalitetne aktive, te pogoršanje same strukture nekvalitetne aktive i migracije stavki u lošije kategorije klasifikacije, a ključni pokazatelji kvaliteta aktive su pogoršani u odnosu na kraj 2012. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno osam banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a šest banaka ima učešće nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 31. 12. 2013. godine iznosila 2,8 milijardi KM, a nekvalitetna 1,7 milijardi KM.

Klasifikovana aktiva (B-E) je veća za 2% ili 49 miliona KM: B kategorija je manja za 11% ili 133 miliona KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 12% ili 182 miliona KM.

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivu iznosi 20,4%, što je na istom nivou u odnosu na kraj 2012. godine.

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, i u odnosu na kraj prethodne godine isti je veći za 1,2 procentna poena i iznosi 12,4% (u 2012. godini povećanje je iznosilo 1,1 procentni poen), a osnovni razlog je rast nekvalitetne aktive od 12% ili 182 miliona KM (u 2012. godini rast nekvalitetne aktive je iznosio 11% ili 143 miliona KM). Međutim, isti treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 8,1%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

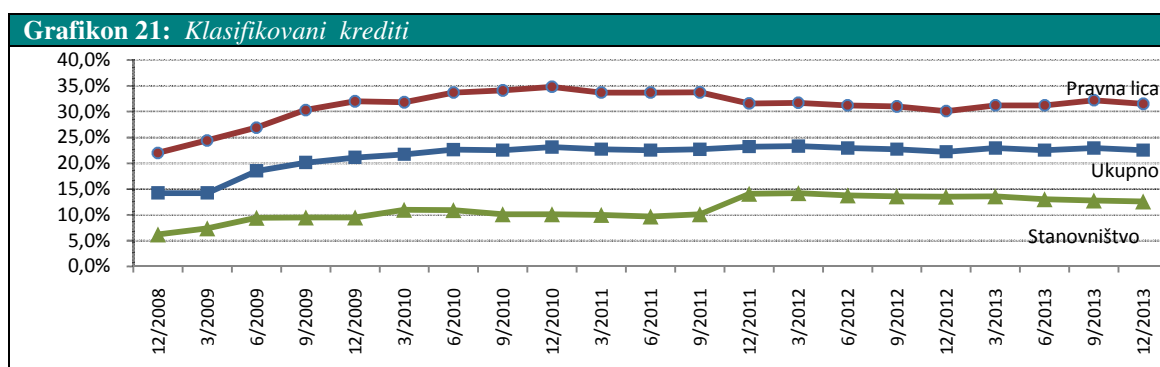
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

²⁸ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Tabela 25: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

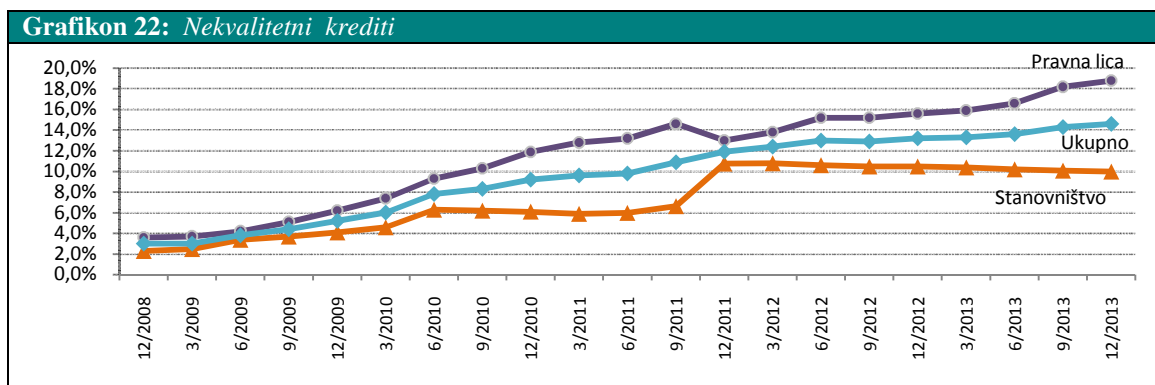
Kategorija klasifikacije	31.12.2012.						31.12.2013.						INDEKS
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.391.603	86,5	3.905.862	69,9	8.297.465	77,8	4.538.704	87,4	3.874.012	68,5	8.412.716	77,5	101
B	150.247	3,0	811.742	14,5	961.989	9,0	135.873	2,6	717.004	12,7	852.877	7,9	89
C	97.021	1,9	225.405	4,0	322.426	3,0	70.012	1,3	272.940	4,8	342.952	3,2	106
D	162.781	3,2	268.663	4,8	431.444	4,1	128.351	2,5	361.163	6,4	489.514	4,5	113
E	275.027	5,4	377.773	6,8	652.800	6,1	322.031	6,2	432.310	7,6	754.341	6,9	116
UKUPNO	5.076.679	100,0	5.589.445	100,0	10.666.124	100,0	5.194.971	100,0	5.657.429	100,0	10.852.400	100,0	102
Klas. kred. B-E	685.076	13,5	1.683.583	30,1	2.368.659	22,2	656.267	12,6	1.783.417	31,5	2.439.684	22,5	103
Nekv. kred C-E	534.829	10,5	871.841	15,6	1.406.670	13,2	520.394	10,0	1.066.413	18,8	1.586.807	14,6	113
		47,6		52,4		100,00		47,9		52,1		100,0	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		28,9		71,1		100,0		26,9		73,1		100,0	
Nekvalitetni C-E		38,0		62,0		100,0		32,8		67,2		100,0	
Kategorija B		15,6		84,4		100,0		15,9		84,1		100,0	

Indikatori kvaliteta kredita su pogoršani u odnosu na kraj prethodne godine, učešće nekvalitetnih kredita je, nakon povećanja od 1,4 procentna poena, iznosilo 14,6%, kao rezultat rasta ukupnih nekvalitetnih kredita za 13% ili 180 miliona KM i to pravnih lica za 22,3% ili 195 miliona KM, dok su nekvalitetni krediti stanovništva imali pad od 2,7% ili 14 miliona KM. Učešće klasifikovanih kredita je povećano na 22,5%, odnosno za 0,3 procentna poena.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 5,7 milijardi KM, sa 31. 12. 2013. godine u kategorije B do E klasificirano je zabrinjavajuće visokih 31,5% ili 1,8 milijardi KM, što je povećanje za 1,4 procentna poena u odnosu na kraj 2012. godine (u 2012. godini učešće je smanjeno za 1,5 procentnih poena), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,2 milijarde KM, u navedene kategorije klasificirano je 12,6% ili 656 miliona KM (na kraju 2012. godine 13,5%, 2011. godine 14,1%), što je takođe visok nivo.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravna lica se odnosi 67% (na kraju 2012. godine 62%), a na stanovništvo 33% (na kraju 2012. godine 38%). U 2013. godini nastavljen je rast učešća nekvalitetnih kredita kod sektora pravnih lica, kao rezultat navedenog rasta od 22,3%, dok je kod stanovništva došlo do smanjenja učešća. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 18,8% ili 1,1 milijarda KM, što je za 3,2 procentna poena više nego na kraju 2012. godine (u 2012. godini učešće je povećano za 2,6 procentnih poena). Za sektor stanovništva isti iznose 10% ili 520 miliona KM, što je za 0,5 procentnih poena manje nego 31. 12. 2012. godine (na kraju 2011. godine 10,8%).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tabela 26: Granska koncentracija kredita										
OPIS	31.12.2012.				31.12.2013.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	10 (6/2)	11(8/4)
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	109.873	1,0	31.431	28,6	112.695	1,0	30.608	27,2	103	97
Proizvodnju (IND)	1.537.147	14,4	244.138	15,9	1.547.431	14,3	333.666	21,6	101	137
Građevinarstvo (CON)	408.753	3,8	106.553	26,1	394.706	3,6	121.971	30,9	97	114
Trgovinu (TRD)	2.318.167	21,7	309.230	13,3	2.298.260	21,2	392.161	17,1	99	127
Ugostiteljstvo (HTR)	166.485	1,6	23.453	14,1	162.102	1,5	29.970	18,5	97	128
Ostalo ²⁹	1.049.020	9,8	157.036	15,0	1.142.235	10,5	158.037	13,8	109	101
UKUPNO 1.	5.589.445	52,4	871.841	15,6	5.657.429	52,1	1.066.413	18,8	101	122
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	3.738.550	35,1	312.682	8,4	3.906.142	36,0	310.450	7,9	104	99
Stambenu izgradnju	1.186.437	11,1	177.177	14,9	1.148.230	10,6	170.282	14,8	97	96
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	151.692	1,4	44.970	29,6	140.599	1,3	39.662	28,2	93	88
UKUPNO 2.	5.076.679	47,6	534.829	10,5	5.194.971	47,9	520.394	10,0	102	97
UKUPNO (1. +2.)	10.666.124	100,0	1.406.670	13,2	10.852.400	100,0	1.586.807	14,6	102	113

Najveće učešće u ukupnim kreditima od pravnih lica imaju sektori trgovine (21,2%) i proizvodnje (14,3%), a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju (36%) i stambeni krediti (10,6%), a učešća su skoro ista kao i na kraju prethodne godine.

²⁹ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Već duži period negativan i jak uticaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita. Na kraju 2012. godine sektor poljoprivrede, iako s najmanjim učešćem u ukupnim kreditima od 1%, imao je najlošiji pokazatelj od 28,6%, da bi se na kraju 2013. godine situacija promijenila, tako da najveće učešće nekvalitetnih kredita od 30,9% ima sektor građevinarstva (rast učešća u 2012. godini 5,9 procentnih poena, a u 2013. godini 4,8 procentnih poena), koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,6%. Ovaj sektor je u 2013. godini imao rast nekvalitetnih kredita od 14% ili 15 miliona KM.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (21%) i proizvodnje (14%). Iz analize podataka može se zaključiti da su upravo ova dva sektora i dalje izložena jakom uticaju krize, a kvalitet kredita plasiranih u ova dva sektora je u kontinuiranom padu. U 2013. godini nastavljen je rast nekvalitetnih kredita kod sektora proizvodnje za 37% ili 90 miliona KM, odnosno povećanje učešća sa 15,9% na 21,6% (u 2012. godini rast je iznosio 22% ili 45 miliona KM, a učešće je povećano za 3,1 procentni poen, odnosno na nivo od 15,9%). Kod trgovine nekvalitetni krediti takođe imaju visok rast od 27% ili 83 miliona KM, a učešće je povećano za 3,8 procentnih poena, odnosno na 17,1% (u 2012. godini ostvaren je visok rast od 24% ili 60 miliona KM, a učešća sa 11,2% na 13,3%).

Takođe, kod sektora ugostiteljstva, koji ima nisko učešće u kreditima (1,5%), došlo je do značajnog pogoršanja kvaliteta kredita u 2013. godini, odnosno rasta nekvalitetnih kredita za 28% ili sedam miliona KM, a učešće je povećano sa 14,1% na 18,5%.

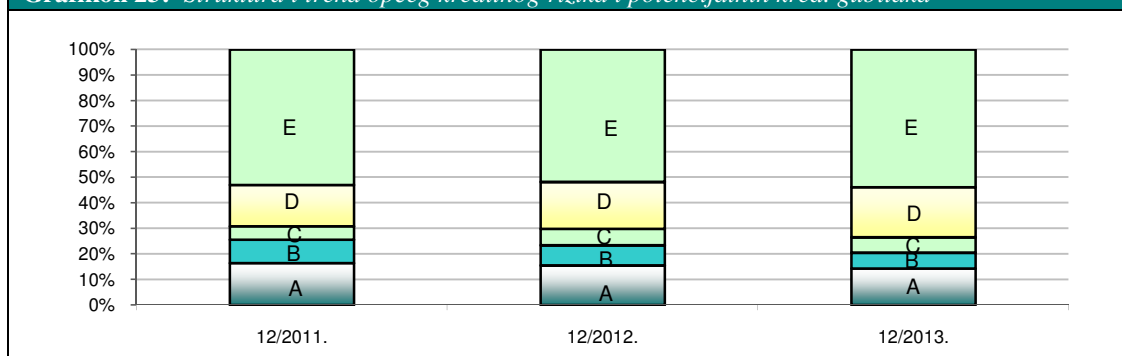
Kod stanovništva, za razliku od privrede, trend je pozitivan, odnosno prisutno je blago poboljšanje pokazatelja, kao rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita. Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 28,2% (na kraju 2012. godine 29,6%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 1,3% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 14,8% imaju stambeni krediti (skoro isto kao i na kraju 2012. godine), dok je kod kredita za opću potrošnju učešće niže i iznosi 7,9%, što je za 0,5 procentnih poena manje nego na kraju 2012. godine.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A	209.555	29,2	211.433	15,4	215.083	14,3	100	102
B	132.048	18,4	108.313	7,9	93.547	6,2	91	86
C	113.962	15,9	87.874	6,4	90.541	6,0	129	103
D	258.297	36,0	252.970	18,5	295.224	19,6	120	117
E	3.851	0,5	710.079	51,8	809.779	53,9	104	114
UKUPNO	717.713	100,0	1.370.669	100,0	1.504.174	100,0	106	110

Grafikon 23: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2012. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 10% ili 134 miliona KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 2% ili 3,6 miliona KM i iznose 215 miliona KM, a za potencijalne kreditne gubitke 11% ili 130 miliona KM. Rezerve za B kategoriju su smanjene za 14% ili 15 miliona KM (samo u posljednjem kvartalu su dvostruko smanjene), zbog smanjenja iste za 11% ili 133 miliona KM i iznose 94 miliona KM. Zbog rasta nekvalitetne aktive (C, D i E kategorija) za 12% ili 182 miliona KM, povećane su i rezerve za ove najlošije kredite za 14% ili 145 miliona KM, odnosno na nivo od 1,2 milijarde KM. Najveći relativni rast od 17% ili 42 miliona KM imale su rezerve za D kategoriju, dok je najveći nominalni rast imala E kategorija od 100 miliona KM ili 14%. Rezerve za C kategoriju su za prva tri kvartala imale pad od 4% ili 3,5 miliona KM (zbog prelaska kredita u lošije kategorije klasifikacije D i E), da bi u posljednjem kvartalu rasle za 6,2 miliona KM (prelazak iz B u C kategoriju), tako da rast za cijelu 2013. godinu iznosi 3% ili 2,7 miliona KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke ukazuje na konstantno pogoršanje kreditnog portfolia, a što je rezultat daljeg uticaja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom. Ovaj pokazatelj iznosi 9,5% i veći je za 0,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2012. godine.

Sa 31. 12. 2013. godine banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8,5%, za C kategoriju 25,4%, D kategoriju 58,7% i E 100% (na kraju 2012. godine: B 8,8%, C 26,3%, D 57% i E 100%).³⁰

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli.

³⁰ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tabela 28: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)				INDEKS
	31.12.2012.		31.12.2013.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	13.286.676	100,0%	13.517.944	100,0%	102
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.729.182	13,0%	1.886.251	14,0%	109
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.708.152		1.863.530		109
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	21.030		22.721		108
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	11.557.494	87,0%	11.631.693	86,0%	101
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.092.535	100,0%	1.252.464	100,0%	115
a) Ispravke vrijednosti za default	953.904	87,3%	1.109.531	88,6%	116
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	950.344		1.104.215		116
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	3.560		5.316		149
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ³¹)	138.631	12,7%	142.933	11,5%	103
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	10.666.124	100,0%	10.852.400	100,0%	102
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.645.072	15,4%	1.799.777	16,6%	109
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	9.021.052	84,6%	9.052.623	83,4%	100
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.007.459	100,0%	1.163.530	100,0%	115
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	898.737	89,2%	1.052.412	90,4%	117
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	108.722	10,8%	111.118	9,6%	102
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	55,2%		58,8%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	8,2%		9,3%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) u 2013. godini povećani su za 9% ili 155 miliona KM. Radi poređenja nekvalitetni krediti imali su rast od 12,8% ili 180 miliona KM. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je povećano za 1,2 procentna poena i iznosi 16,6%, a nekvalitetnih kredita 14,6%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni iznosi 14%, što je za jedan procentni poen više nego na kraju 2012. godine.

Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (defaultu) ispravkama vrijednosti je povećana sa 55,2% na 58,8% zbog visokog rasta ispravki vrijednosti od 16% ili 156 mil. KM (dvostruki rast u posljednjem kvartalu), dok je pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke formirane za ovu aktivu neznatno povećana sa 70,6% na 71,6%. Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je na istom nivou i iznosi 1,2%, a pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti 9,3%, što je povećanje za jedan procentni poen u odnosu na kraj prošle godine. Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je bolji i iznosi 11,1% (12/12:10,3%).

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jemstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jemce, odnosno žirante. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 31. 12. 2013. godine 2.032 jemaca je ukupno otplatilo 12 miliona KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 66 miliona KM (1.785 kreditnih partija), što je za 1% više u odnosu na iznos otplate na teret jemaca sa 31. 12. 2012. godine (12 miliona KM otplatila su 2.823 jemca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 70 miliona KM-2.479 kreditnih partija). Stanje preostalog duga iznosi 43 miliona KM (31. 12. 2012.: 41 milion KM).

³¹ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je u 2013. godini smanjen iznos kredita koje otplaćuju jemci, dok su stanje preostalog duga i iznos otplate na teret jemaca povećani. Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,40% i 0,15%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne finansijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica³².

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimulisanje banaka na "oživljavanje" kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim licima da prevaziđu situaciju u kojoj su se našli zbog uticaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih lica zbog gubitka posla, kašnjenja plate, smanjenja plata i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u 2013. godini, od ukupno primljenih 599 zahtjeva za reprogram kreditnih obaveza odobrile 571 zahtjev u ukupnom iznosu od 76 miliona KM ili 95%, što je za 4% više u poređenju sa 2012. godinom. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obaveza na pravna lica se odnosi 74 miliona KM, a na fizička lica dva miliona KM.

Neto efekat na rezerve za kreditne gubitke po osnovu izvršenih reprograma je povećanje od 279 hiljada KM. Treba istaći da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovom osnovu, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom.

Kreditni reprogramirani u skladu s navedenom Odlukom, u 2013. godini u odnosu na ukupne kredite sa 31. 12. 2013. godine imaju učešće od svega 0,7% (za sektor pravnih lica u odnosu na portfolio pravnih lica ovaj procenat iznosi 1,3%, dok je za sektor stanovništva 0,04%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obaveza rezultat relativno skroman, ako se to upoređuje i s ukupnim kreditnim protfolijem i po sektorima (za pravna i fizička lica).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo izuzetno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja finansijske i ekonomske krize i na finansijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekat na dužnike (i fizička i pravna lica), olakšavajući im servisiranje dugova u skladu s njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje primjene Odluke i u 2014. godini opravdano, posebno zbog činjenice da je uticaj krize još uvijek evidentan.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Takođe, analizirajući kvalitet aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka), visok rast nekvalitetnih kredita kod domaćih banaka (76,2%) zabilježen je u 2012. godini, dok je u 2013. godini rast iznosio 45% (kod banaka u većinskom stranom vlasništvu u 2012. godini 7,6%, a u 2013. godini 9%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i

³² "Službene novine F BiH", br.2/10, 1/12, 111/12 i 1/14.

u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 29: Transakcije s povezanim licima					
Opis	D A T I K R E D I T I ³³			I N D E K S	
	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	131.962	156.861	123.889	119	79
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	400	617	570	154	92
Upravi banke	2.170	2.574	2.507	119	97
UKUPNO	134.532	160.052	126.966	119	79
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	29.818	21.800	16.046	73	74

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 21%, a potencijalne obaveze za 26%, zbog smanjenja izloženosti kod jedne velike banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i

³³ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšan kvalitet upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz finansijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka, odnosno iz bilansa uspjeha za 2013. godinu, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH ostvaren je negativan finansijski rezultat - gubitak u iznosu od 228 hiljada KM, dok je u 2012. godini ostvarena dobit u iznosu od 110 miliona KM. Osnovni razlog ovako lošeg finansijskog rezultata je ostvareni visoki gubitak kod dvije banke u ukupnom iznosu od 135 miliona KM, što je za 120 miliona KM više nego prethodne godine. Ipak, treba istaći da se to prvenstveno odnosi na enormni gubitak kod jedne banke (116 miliona KM), koji je za 105 miliona KM veći u odnosu na ostvareni gubitak u prethodnoj godini. Takođe, negativan efekat od cca pet miliona KM imao je gubitak kod jedne manje banke koja je u prošloj godini imala minimalnu dobit, te u skoro istom iznosu je i uticaj manje ostvarene dobiti kod četiri banke. S druge strane, najveći pozitivan efekat od cca 17 miliona KM je iz osnova ostvarene veće dobiti kod devet banaka. Analizirajući po kvartalima tokom 2013. godine pojedinačne banke, može se zaključiti da su tokom prve polovine godine bila prisutna pozitivna kretanja u smislu ostvarene dobiti kod većine banaka, dok je u drugoj polovini, posebno posljednjem kvartalu ostvarena dobit znatno manja, posebno kod velikih banaka, uz istovremeno značajno povećanje gubitaka kod banaka koje su negativno poslovale.

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima uticaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Međutim, za razliku od 2012. godine kada je pad ukupnog prihoda (4% ili 39 miliona KM) amortiziran znatno većim smanjenjem nekamatnih rashoda (9% ili 69 miliona KM, od toga troškovi ispravke vrijednosti smanjeni su za 24% ili 46 miliona KM), u 2013. godini zaustavljen je pad ukupnog prihoda, odnosno ostvaren je neznatan rast (1% ili 10 miliona KM), dok su, zbog daljeg pada kvaliteta kreditnog portfolija, nekamatni rashodi imali visok rast od 17% ili 120 miliona KM, s napomenom da su u okviru istih troškovi ispravke vrijednosti povećani za 59% ili 85 miliona KM. Treba istaći da se to najvećim dijelom (cca 80% ukupnog rasta troškova ispravki vrijednosti) odnosi na samo jednu banku, što je uticalo da je i na nivou sistema ostvaren negativan finansijski rezultat.

Pozitivan finansijski rezultat od 140 miliona KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 9% ili 12 miliona KM u odnosu na 2012 godinu. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 140 miliona KM iskazan je kod tri banke i isti je gotovo osam puta veći ili za 123 miliona KM nego prethodne godine, što je rezultat negativnog uticaja kreditnog rizika i trendova u kvalitetu aktive.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 30: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-45.512	3	-17.817	4	-140.330	3
Dobit	126.754	16	128.173	14	140.102	14
Ukupno	81.242	19	110.356	18	-228	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (140 miliona KM) 70% ili 98 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 49%, dok se od ukupnog gubitka od 140 miliona KM, samo na jednu banku sa nešto većim učešćem aktive u sistemu, odnosi 83% od ukupnog gubitka ili 116 miliona KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno deset banaka ima bolji finansijski rezultat (za 19 miliona KM), dok sedam banaka imaju lošiji rezultat (za 131 milion KM).

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema pogoršana u odnosu na prethodnu godinu, isključivo kao rezultat ostvarenog enormnog gubitka kod jedne banke. Ostvarena veća profitabilnost posebno kod najvećih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u prošloj godini, prvenstveno je rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa za mjerenje umanjavanja vrijednosti finansijske imovine. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utiču na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednjih pet godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana, koji nije u korelaciji sa kretanjem nivoa troškova ispravki vrijednosti (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), što je najvažniji faktor koji je uticao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje tri godine. Navedeno upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou, iako je na nivou sistema zabilježen značajan rast troškova ispravki vrijednosti u drugoj polovini godine, posebno u četvrtom kvartalu 2013. godine, što se, ponovo treba istaći, najvećim dijelom odnosi na jednu banku.

Kao što je već navedeno, nakon pada od 4% ili 39 miliona KM u 2012. godini, ukupan prihod u 2013. godini ima minimalan rast od 1% ili 10 miliona KM, odnosno na nivou sistema ostvaren je u iznosu od 859 miliona KM. Ukupni nekatatni rashodi iznosili su 841 milion KM, sa visokom stopom rasta od 17% ili 120 miliona KM (u 2012. godini pad od 9% ili 69 miliona KM), što se negativno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 1,4%, blagi pad aktivnih kamatnih stopa i rast loših kredita imali su za posljedicu dalji pad kamatnih prihoda i smanjenje prosječne kamatne stope na kredite sa 6,90% na 6,56%. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na prošlu godinu, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, niži kamatni prihodi kod velikih banaka, koje su uglavnom nosioci profitabilnosti, uticali su na smanjenje na nivou sistema. Kamatni prihodi iznosili su 781 milion KM, što je za 4% ili 28 miliona KM manje nego u prethodnoj godini, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 95,4% na 91%. Ipak, može se zaključiti da je negativan trend ublažen, jer je u 2012. godini pad kamatnih prihoda iznosio 7% ili 57 miliona KM. U kamatnim prihodima, najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili i najveći nominalni pad od 4% ili 26 miliona KM sa smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 86% na 81,9%. U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (56%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji su u odnosu na prošlu godinu manji za 1,4%, a u ukupnom kreditnom portfoliju imaju učešće od 47,9%. Slijede prihodi od kamata na kredite date privatnim preduzećima sa učešćem od 41% i smanjenjem od 6% u odnosu na prošlu godinu i učešćem u kreditnom portfoliju od 47,9%. Na osnovu navedenog može se zaključiti da je kreditni portfolio stanovništva još uvijek profitabilniji za banke i manje rizičan s obzirom na niži nivo nekvalitetnih kredita u strukturi kreditnih plasmana, ali i zbog većih kamatnih stopa na kredite plasirane stanovništvu, koje su u 2013. godini u prosjeku bile veće za cca 30% od kamatnih stopa na kredite privredi.

Pozitivna kretanja, kao i prethodne četiri godine, zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su imali veću stopu pada (-11%) nego kamatni prihodi (-4%), ali nominalno razlika nije velika: kamatni rashodi smanjeni su za 30 miliona KM, a kamatni prihodi za 28 miliona KM. Kamatni rashodi iznose 239 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 31,8% na 27,9%. Prosječni kamatonosni depoziti smanjeni su za 3,5%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 205 miliona KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 6% ili 13 miliona KM, što je rezultiralo neznatnim smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 2,32% na 2,26%. Iako kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama, kao druga po visini stavka u kamatnim rashodima, s iznosom od 21 milion KM imaju nisko učešće, imali su visoku stopu pada od 42% ili 15 miliona KM, što je veći pozitivan efekat nego po osnovu smanjenja kamatnih rashoda na depozite.

Kao rezultat pada i kamatnih prihoda (-4%) i kamatnih rashoda (-11%), neto kamatni prihod zadržan je na približno istom nivou (povećan za dva miliona KM) i iznosi 542 miliona KM, sa smanjenim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 63,6% na 63,1%.

Operativni prihodi iznose 317 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za neznatnih 3% ili osam miliona, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je povećano sa 36,4% na 36,9%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće imaju naknade za izvršene usluge koje su imale rast 5% ili 10 miliona KM.

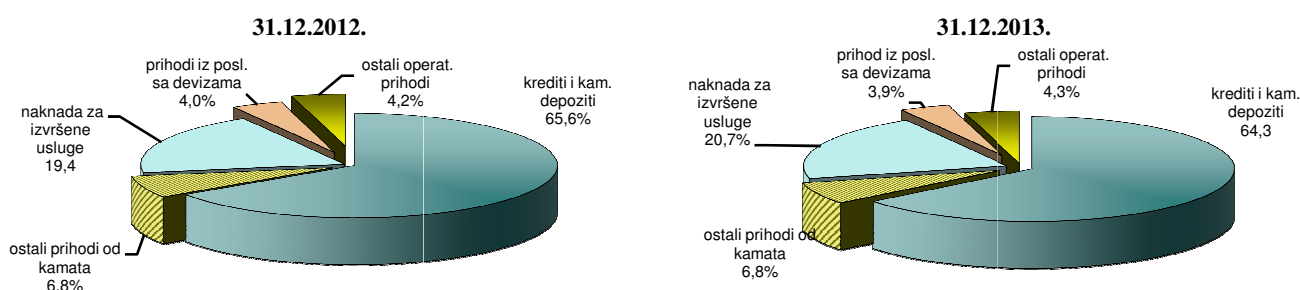
Nakon dvije godine pada (u 2011. godini 17% ili 163 miliona KM i u 2012. godini 9% ili 69 miliona KM), u 2013. godini ukupni nekamatni rashodi ostvareni su u iznosu od 841 milion KM, sa stopom rasta od 17% ili 120 miliona KM i povećanjem učešća u ukupnom prihodu sa 85% na 98%, što je prvenstveno rezultat povećanja troškova ispravke vrijednosti. Troškovi ispravke vrijednosti takođe su u prethodne dvije godine imali visoke stope pada: u 2011. godini, kada je primijenjen novi metodološki okvir, odnosno implementiran MRS 37/39, pad je iznosio 51% ili 196 miliona KM, a u 2012. godini smanjeni su dodatno za 24% ili 46 miliona KM. U 2013. godini troškovi ispravke vrijednosti iznosili su 230 miliona KM, s visokom stopom rasta od 59% ili 85 miliona KM, što se negativno odrazilo na povećanje njihovog učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 17,1% na 26,8%.

S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 536 miliona KM i učešćem od 62,3% u ukupnom prihodu, takođe bilježe rast od 7% ili 35 miliona KM (u 2012. godini pad od 4% ili 23 miliona KM), od toga troškovi plata i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda su povećani za neznatnih 1% ili tri miliona KM i iznose 246 miliona KM ili 28,7% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive, nakon rasta od 6% ili 10 miliona KM, iznose 169 miliona KM, što je učešće u ukupnom prihodu od 19,7%, dok ostali operativni troškovi bilježe rast od 23% ili 22 miliona KM, što je većim dijelom posljedica troškova rezervisanja za sudske sporove kod jedne banke. Banke su u periodu nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih i kamatnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan uticaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

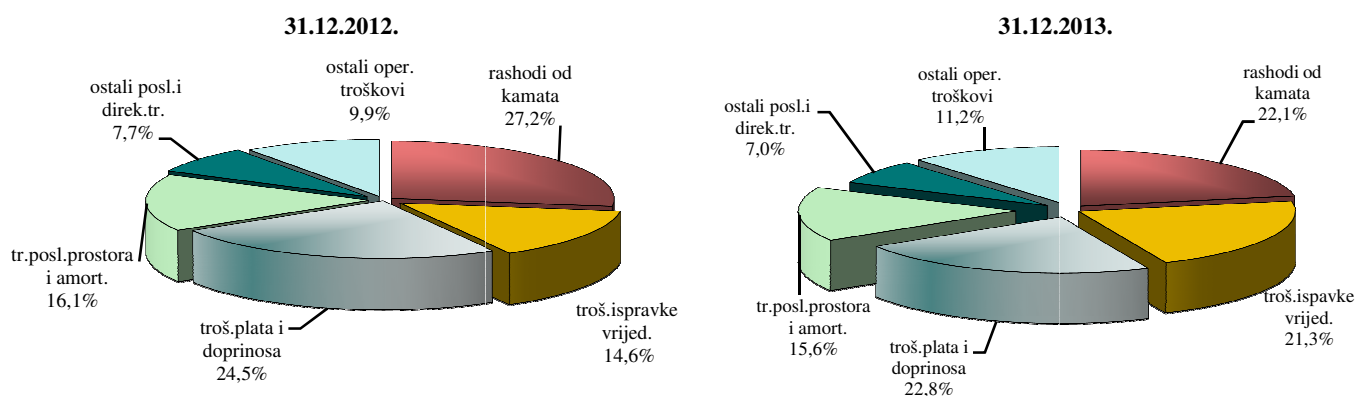
- u 000 KM-

Struktura ukupnih prihoda	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	23.545	2,0	3.991	0,4	2.461	0,2	17	62
Kredit i poslovi lizinga	769.774	65,1	729.602	65,2	703.462	64,1	95	96
Ostali prihodi od kamata	73.365	6,2	75.831	6,8	75.122	6,8	103	99
UKUPNO	866.684	73,3	809.424	72,4	781.045	71,1	93	96
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	210.795	17,8	216.711	19,4	227.150	20,7	103	105
Prihodi iz posl. sa devizama	48.198	4,1	45.081	4,0	42.695	3,9	94	95
Ostali operativni prihodi	56.049	4,8	47.181	4,2	47.377	4,3	84	100
UKUPNO	315.042	26,7	308.973	27,6	317.222	28,9	98	103
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.181.726	100,0	1.118.397	100,0	1.098.267	100,0	95	98

Grafikon 24: Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	230.224	21,2	218.614	22,0	205.187	19,0	95	94
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	47.831	4,4	36.520	3,7	21.253	2,0	76	58
Ostali rashodi od kamata	16.502	1,5	14.635	1,5	12.862	1,1	89	88
UKUPNO	294.557	27,1	269.769	27,2	239.302	22,1	92	89
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	190.499	17,6	144.750	14,6	230.103	21,3	76	159
Troškovi plata i doprinosa	250.783	23,1	243.133	24,5	246.087	22,8	97	101
Troškovi posl.prostora i amortizacija	166.075	15,3	158.933	16,1	168.794	15,6	96	106
Ostali poslovni i direktni troškovi	76.209	7,0	76.181	7,7	75.621	7,0	100	99
Ostali operativni troškovi	106.998	9,9	98.441	9,9	120.634	11,2	92	123
UKUPNO	790.564	72,9	721.438	72,8	841.239	77,9	91	117
UKUPNI RASHODI (I + II)	1.085.121	100,0	991.207	100,0	1.080.541	100,0	91	109

Grafikon 25: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

KOEFICIJENTI	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
Dobit na prosječnu aktivu	0,5	0,7	n/a
Dobit na prosječni ukupni kapital	4,6	5,1	n/a
Dobit na prosječni dionički kapital	6,9	9,3	n/a
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,8	3,6	3,6
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	2,1	2,1	2,1
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,9	5,7	5,7
Poslovni i direktni rashodi ³⁴ /prosječna aktiva	1,8	1,5	2,0
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,5	3,4	3,6
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	5,2	4,8	5,6

Iskazani gubitak na nivou bankarskog sistema rezultirao je i negativnim ključnim pokazateljima profitabilnosti: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital).

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjereno odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (5,7%), zadržan je na istom nivou, kao posljedica povećanja ukupnog prihoda za 1% (po osnovu povećanja prihoda od naknada za 5%), uz istovremeno povećanje i prosječne aktive za 1%. Kao posljedica povećanja troškova ispravke vrijednosti ističe se pogoršanje koeficijenta poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu, sa 1,5% na 2,0%.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog efekata koji ima ekonomska i finansijska kriza na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem i zavisice od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvalitetu aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. S druge strane, prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utiče na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), direktno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora i u narednom periodu. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

³⁴ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁵ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji F BiH, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³⁶.

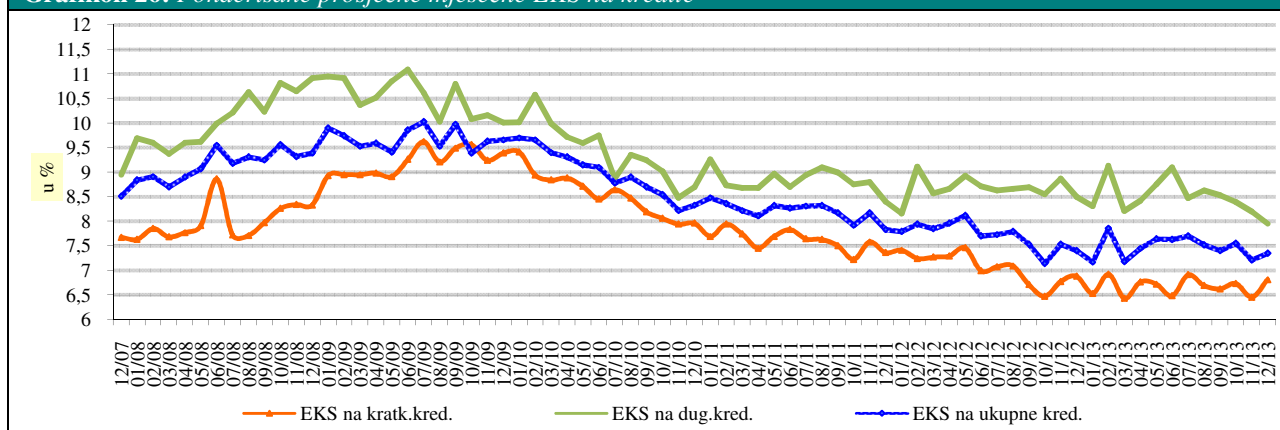
U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privreda i stanovništvo) za decembar 2011. godine, juni i decembar 2012. godine, te juni i decembar 2013. godine.

Tabela 34 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite										
O P I S	12/2011.		6/2012.		12/2012.		6/2013.		12/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,78	7,36	6,31	6,99	6,39	6,88	6,04	6,48	6,18	6,81
1.1. Privredi	6,74	7,28	6,29	6,93	6,39	6,86	6,09	6,47	6,21	6,79
1.2. Stanovništvu	8,66	11,89	7,73	10,88	8,46	10,89	7,92	10,91	6,42	8,51
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,57	8,40	7,71	8,71	7,66	8,50	8,07	9,10	7,31	7,95
2.1. Privredi	6,96	7,59	6,82	7,41	6,73	7,22	6,94	7,40	6,83	7,17
2.2. Stanovništvu	8,25	9,31	8,39	9,54	8,47	9,59	8,52	9,79	7,93	8,95
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	7,14	7,83	6,91	7,70	6,80	7,40	6,93	7,63	6,72	7,35
3.1. Privredi	6,81	7,38	6,41	7,03	6,45	6,93	6,26	6,66	6,41	6,92
3.2. Stanovništvu	8,27	9,44	8,36	9,61	8,47	9,69	8,49	9,83	7,84	8,92

³⁵ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

³⁶ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Grafikon 26: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

U toku 2012. godine bio je prisutan trend blagog pada ponderisanih EKS po osnovu primjene poslovne politike nižih kamatnih stopa u nekim bankama, zbog izraženije konkurencije na bankarskom tržištu F BiH, kao i slabe potražnje za kreditima i s tim povezanom restriktivnijom kreditnom politikom banaka u procesu analize kreditne sposobnosti potencijalnih zajmoprimaca.

U toku 2013. godine nastavljen je trend blagog pada ponderisane EKS na kredite.

Ponderisana EKS u decembru 2012. godine iznosila je 7,40%, u decembru 2013. godine 7,35%, a najniža (7,17%) je bila u januaru 2013. godine.

Ponderisane kamatne stope na kratkoročne kredite u toku 2013. godine bilježe manje oscilacije, i to unutar 0,48 procentnih poena, dok su se na dugoročne kredite kretale unutar 1,18 procentnih poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u decembru 2013. godine iznosila je 6,81%, što je za 0,07 procentnih poena niže u odnosu na decembar 2012. godine.

Ponderisana EKS na dugoročne kredite je u decembru 2013. godine iznosila 7,95%, što je u odnosu na decembar 2012. godine manje za 0,55 procentnih poena.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³⁷, u 2012. godini kretale su se u suprotnom smjeru, odnosno na kredite privredi bile su u blagom padu, a na kredite stanovništvu u porastu. U toku 2013. godine ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, iako uz prisutne oscilacije unutar 0,78 procentnih poena, je i dalje niža od EKS na kredite stanovništvu i u decembru 2013. godine bila je na istom nivou od 6,92% kao i u decembru 2012. godine. Kod dugoročnih kredita privredi u decembru 2013. godine EKS je neznatno manja u odnosu na decembar 2012. godine, te iznosi 7,17 (12/2012: 7,22%), a što je slučaj i sa EKS na kratkoročne kredite (sa 12/2012: 6,86%, 12/2013: 6,79%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u 2013. godini kreće se u rasponu od 8,92% do 9,83%. U decembru 2013. godine iznosila je 8,92% što je za 0,77 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2012. godine.

³⁷ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

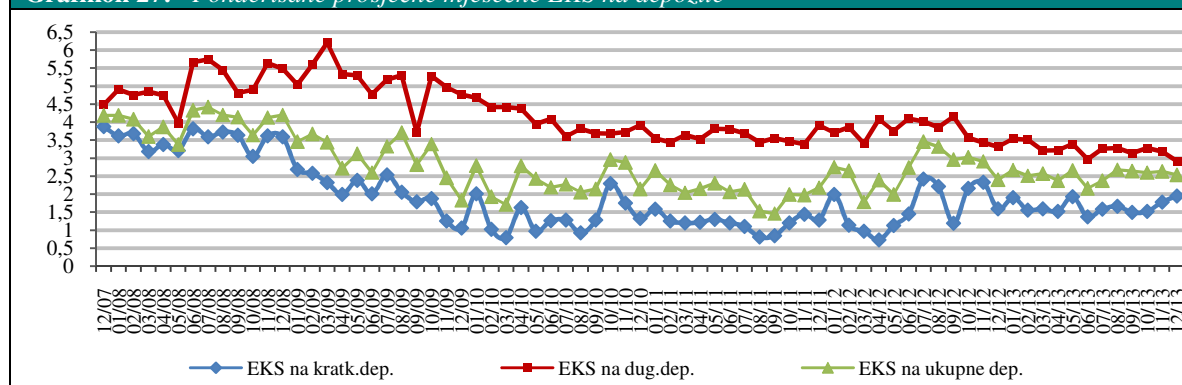
Također, posmatrano u periodu od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderisanih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjem nivou, primarno kod privrede, a kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina zaustavljen je u 2013. godini, kada kamratne stope kod ovog sektora bilježe nešto veće vrijednosti, a što se vidi u sljedećoj tabeli.

Tabela 35 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou										
OPIS	2009.		2010.		2011.		2012.		2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	8,52	9,21	7,94	8,49	7,04	7,61	6,61	7,19	6,17	6,66
1.1. Privredi	8,52	9,11	7,92	8,35	6,97	7,45	6,42	6,93	6,22	6,66
1.2. Stanovništvu	10,00	13,15	9,07	12,79	9,08	12,41	8,40	11,50	8,09	11,08
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	9,51	10,55	8,46	9,35	7,97	8,84	7,82	8,74	7,66	8,48
2.1. Privredi	8,29	9,17	7,90	8,35	7,39	7,89	6,98	7,65	6,64	7,12
2.2. Stanovništvu	10,68	11,97	9,12	10,48	8,45	9,62	8,44	8,73	8,35	9,40
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	8,90	9,73	8,20	8,92	7,49	8,21	7,11	7,83	6,82	7,46
3.1. Privredi	8,46	9,12	7,92	8,35	7,09	7,58	6,55	7,10	6,33	6,78
3.2. Stanovništvu	10,62	12,06	9,11	10,60	8,49	9,77	8,43	8,88	8,33	9,48

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

Tabela 36 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite										
OPIS	12/2011.		06/2012.		12/2012.		6/2013.		12/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,28	1,28	1,44	1,45	1,59	1,59	1,35	1,37	1,94	1,95
1.1. do tri mjeseca	0,91	0,91	0,48	0,48	1,28	1,28	1,01	1,01	1,92	1,92
1.2. do jedne godine	2,74	2,74	3,15	3,18	2,53	2,55	1,80	1,86	1,99	2,01
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	3,88	3,91	4,07	4,10	3,3	3,32	2,95	2,97	2,89	2,92
2.1. do tri godine	3,73	3,75	4,01	4,03	3,17	3,19	2,64	2,66	2,58	2,61
2.2. preko tri godine	4,56	4,61	4,57	4,76	4,42	4,46	4,32	4,33	4,24	4,28
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,17	2,18	2,72	2,74	2,39	2,40	2,14	2,16	2,50	2,53

Grafikon 27: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamratne stope.

U odnosu na decembar 2012. godine ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u decembru 2013. godine povećana je za 0,13 procentnih poena (sa 2,40% na 2,53%). Ponderisana EKS na kratkoročne depozite u 2013. godini bilježi kretanja unutar 0,58 procentnih poena, sa najvećom stopom u decembru u iznosu od 1,95%, te najnižom u junu kada je iznosila 1,37%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po periodima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi rast od 0,64 procentna poena u odnosu na decembar 2012. godine, i ista iznosi 1,92%. Pad bilježi kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine, koja u decembru 2013. godine iznosi 2,01% što je za 0,54 procentna poena manje u odnosu na decembar 2012. godine. Kratkoročni depoziti se uglavnom posmatraju kao nestabilni izvori finansiranja zbog prirode svoje ročnosti, te kao takvi su podložni visokim oscilacijama, čak i u unutar jedne godine, zbog nastojanja banaka da što efikasnije upravljaju aktivom i pasivom odnosno svojim izvorima finansiranja, a jedan od instrumenata je i politika kamatnih stopa.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite u decembru 2013. godine iznosi 2,92% (12/2012: 3,32%) što je ujedno i najniža stopa u toku 2013. godine, dok je najveća zabilježena u januaru u iznosu od 3,54%. Posmatrano nekoliko perioda unazad, ponderisana EKS na dugoročne depozite, osim sporadičnih manjih oscilacija, isključivo se kretala u rasponu između 3% i 4%.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 2,61% što predstavlja smanjenje od 0,58 procentnih poena u odnosu na nivo iz decembra 2012. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u decembru 2013. godine iznosi 4,28% što je za 0,18 procentnih poena manje od decembra 2012. godine kada je ista iznosila 4,46%.

Prosječna EKS na depozite stanovništva u decembru 2013. godine iznosi 2,65% i manja je za 0,33 procentnih poena u odnosu na decembar 2012. godine, sa najnižom stopom zabilježenom u oktobru od 2,27%, dok je najviša zabilježena u septembru od 2,83%. Kod privrede, stope bilježe veće vrijednosti, u decembru 2013. godine iznosila je 3%, što je za jedan procentni poen manje u odnosu na decembar 2012. godine. U toku 2013. godine, najniži nivo od 2,39% bio je u novembru, a najviši nivo od 4,16% zabilježen je u februaru.

Od druge polovine 2012. godine dolazi do pada novoprimljenih depozita privrede, naročito kratkoročnih, i isti su u tom periodu bili na najnižem nivou posmatrano u periodu od zadnje četiri godine, što je imalo za posljedicu visok rast kratkoročnih kamatnih stopa privredi. Iako je u toku 2013. godine došlo do pada kamatnih stopa privredi, i kratkoročnih i drugoročnih, u decembru 2013. godine prosječne kamatne stope privredi (3%) i dalje su veće od prosječnih kamatnih stopa stanovništvu (2,65%).

Ukoliko se analizira kretanje ponderisanih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjem nivou, u zadnje dvije godine evidentan je rast kamatnih stopa na kratkoročne depozite, dok je kod dugoročnih, nakon blagog rasta u 2012. godini, došlo do nešto većeg pada (0,58 procentnih poena) u 2013. godini. Banke putem politike kamatnih stopa upravljaju profitabilnošću, te planiraju optimalnu sektorsku i ročnu strukturu depozitnih izvora, u skladu sa strategijom finansiranja i plasiranja.

Tabela 37 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou

OPIS	12/2009.		12/2010.		12/2011.		12/2012.		12/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	2,02	2,04	1,31	1,31	1,16	1,16	1,45	1,47	1,65	1,67
1.1. do tri mjeseca	1,59	1,60	0,60	0,60	0,87	0,87	0,86	0,88	1,47	1,47
1.2. do jedne godine	3,76	3,79	2,79	2,79	2,53	2,53	2,55	2,57	1,85	1,87
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	4,77	4,80	4,00	4,02	3,59	3,63	3,78	3,81	3,20	3,23
2.1. do tri godine	5,25	5,29	3,90	3,92	3,47	3,50	3,69	3,71	2,97	3,00
2.2. preko tri godine	3,09	3,09	4,56	4,60	4,9	4,29	4,44	4,51	4,15	4,18
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,97	2,99	2,33	2,34	1,99	2,00	2,61	2,64	2,51	2,53

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 38 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	12/2011.		6/2012.		12/2012.		6/2013.		12/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,73	8,86	8,40	8,53	8,43	8,57	8,37	8,53	8,25	8,42
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,18	0,18	0,22	0,22	0,19	0,19	0,18	0,18	0,15	0,15

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u decembru 2013. godine iznosila je 8,42% (smanjenje za 0,15 procentnih poena u odnosu na decembar 2012. godine), a na depozite po viđenju 0,15%, što je manje za 0,04 procentna poena u odnosu na decembar 2012. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unaprjeđenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju, i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da

nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani. U 2010. godini dolazi do blagog pogoršanja pokazatelja, što se sa nešto manjim intezitetom nastavilo u 2011. godini. Do nešto većeg pogoršanja pokazatelja dolazi ponovno u prvom kvartalu 2012. godine, kao posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovu blagog povećanja kreditnih aktivnosti i investicija u vrijednosne papire, smanjenja depozita, plaćanja dospjelih kreditnih obaveza, te rasta nenaplaćenih potraživanja, što je trend, koji se uz blaže oscilacije, nastavio do kraja 2012. godine. Prvu polovinu 2013. godine okarakterizirao je nastavak blagog kvarenja pokazatelja, uzrokovan odlivom depozita, plaćanjem dospjelih kreditnih obaveza i nastavkom rasta dospjelih nenaplaćenih potraživanja, dok je u drugoj polovini 2013. godine zabilježeno blago poboljšanje pokazatelja, uzrokovano povećanjem depozita i novčanih sredstava.

Nastojanje banaka za postizanjem bolje profitabilnosti kroz bolju alokaciju finansijske aktive, promjene u strukturi depozitnih izvora, kao i već duže vrijeme prisutan trend smanjenja obaveza po uzetim kreditima i subordinisanom dugu, pod uticajem dužničke krize i recesije u eurozoni, doveli su do bržeg smanjenja likvidnih sredstava u odnosu na smanjenje kratkoročnih finansijskih obaveza, pada učešća likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pogoršanja koeficijenta krediti u odnosu na depozite, uzete kredite i subordinisani dug.

Međutim, i pored prisutnih navedenih negativnih trendova, likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te vrlo dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza, sa trendom blagog poboljšanja od kraja 2010. godine. Ipak, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja finansijske krize u svijetu, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Takođe, treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih uticaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom periodu će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski zajmovi zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospeljeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospeljeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospeljeća instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2013. godine najveće učešće od 74,6% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³⁸) s učešćem od 7,8%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za

³⁸ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁹, a nakon dužeg perioda poboljšanja, tokom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, što je trend koji se, sa nešto manjim intenzitetom, nastavio u 2011. godini i u prvom kvartalu 2012. godine, nakon čega ipak dolazi do zaustavljanja ovog negativnog trenda, te je struktura vrlo blago poboljšana krajem 2012. godine, što se nastavilo i u 2013. godini.

- u 000 KM-

Tabela 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	4.983.292	44,8	4.805.480	43,8	5.233.356	45,4	96	109
Do 3 mjeseca	433.030	3,9	267.199	2,5	365.229	3,2	62	137
Do 1 godine	756.332	6,8	709.620	6,5	668.142	5,8	94	94
1. Ukupno kratkoročni	6.172.654	55,5	5.782.299	52,8	6.266.727	54,4	94	108
Do 3 godine	3.272.641	29,4	3.576.903	32,6	3.541.354	30,7	109	99
Preko 3 godine	1.679.380	15,1	1.601.799	14,6	1.715.768	14,9	95	107
2. Ukupno dugoročni	4.952.021	44,5	5.178.702	47,2	5.257.122	45,6	105	102
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	99	105

Ukupni depoziti su u odnosu na 31. 12. 2012. godine povećani za 5% ili 563 miliona KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 7% ili 433 miliona KM, privatnih preduzeća za 11% ili 167 miliona KM, bankarskih institucija za 3% ili 31 milion KM, te, s druge strane, smanjenja depozita vladinih institucija za 17% ili 117 miliona KM i depozita javnih preduzeća za 1,3% ili 14 miliona KM. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću je relativno dobra, s učešćem kratkoročnih depozita od 54,4% i dugoročnih 45,6%, što je nešto lošije u odnosu na 31. 12. 2012. godine.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 8% ili 484 miliona KM, najvećim dijelom depozita stanovništva za 249 miliona KM (uglavnom avista), privatnih preduzeća za 136 miliona KM, javnih preduzeća za 129 miliona KM, te depozita oročenih do tri mjeseca kod sektora bankarskih institucija. Dugoročni depoziti blago su povećani za 2% ili 78 miliona KM kao posljedica rasta depozita preko tri godine za 7%, najviše sektora stanovništva, dok je kod depozita do tri godine zabilježeno smanjenje od 1%, najviše kod depozita javnih preduzeća. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 61,0% na 63,6% i bankarskih institucija sa smanjenjem učešća sa 13,2% na 12,3%, iako su i depoziti javnih preduzeća također značajan dugoročni izvor sa blagim smanjenjem učešća sa 12,1% na 9,2%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 67,4% imaju depoziti stanovništva, uz blagi rast učešća od 1,8 procentnih poena, zatim depoziti javnih preduzeća 13,2%, uz smanjenje učešća za 4,0 procentna poena. U periodu preko tri godine najveće učešće od 55,8% imaju depoziti stanovništva uz povećanje učešća za 5,0 procentnih poena, a depoziti bankarskih institucija, nakon već duže vrijeme prisutnog trenda smanjenja, imaju učešće od 25,6% (na kraju 2012. godine 33,0%; na kraju 2011. godine 46,9%; 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tabeli.

³⁹ Prema preostalom dospijeću.

Tabela 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po videnju (do 7 dana)	5.184.070	46,6	4.941.325	45,1	5.343.263	46,4	95	108
7- 90 dana	917.917	8,3	908.834	8,3	920.951	7,9	99	101
91 dan do jedne godine	2.219.322	19,9	2.278.639	20,8	2.126.249	18,5	103	93
1. Ukupno kratkoročni	8.321.309	74,8	8.128.798	74,2	8.390.463	72,8	98	103
Do 5 godina	2.404.179	21,6	2.609.727	23,8	3.002.846	26,1	109	115
Preko 5 godina	399.187	3,6	222.476	2,0	130.540	1,1	56	59
2. Ukupno dugoročni	2.803.366	25,2	2.832.203	25,8	3.133.386	27,2	101	111
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	99	105

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 72,8%, ali da je prisutan trend blagog poboljšanja u odnosu na kraj 2012. godine. Kratkoročni depoziti su imali rast od 3% ili 262 miliona KM, sa smanjenjem učešća za 1,4 procentna poena, dok su dugoročni depoziti povećani za 11% ili 301 milion KM, uz povećanje učešća sa 25,8% na 27,2%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,8% dugoročnih depozita i 26,1% ukupnih depozita), dok negativan trend predstavlja značajnije smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina u posljednje dvije godine. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,3 milijarde KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 31. 12. 2013. godine cca 2,1 milijarda KM, odnosno nešto više od 40% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita. Stoga se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera.

Dodatno, supervizorska zabrinutost je pojačana zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

Tabela 41: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	962.707	9,2	1.074.251	10,1	1.175.825	10,8	112	109
Kratkoročni krediti	2.287.597	21,8	2.472.571	23,2	2.360.832	21,8	108	95
Dugoročni krediti	7.237.367	69,0	7.119.302	66,7	7.315.743	67,4	98	103
UKUPNO KREDITI	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.852.400	100,0	102	102

U 2013. godini dugoročni krediti su blago povećani za 3% ili 196 miliona KM, kratkoročni krediti bilježe pad od 5% ili 112 miliona KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 9% ili 102 miliona KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 71% se odnosi na privatna preduzeća, 27% stanovništvo i 2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 85,7% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 48,0%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 70,2% što je za 1,0 procentni poen manje u odnosu na kraj 2012. godine, a krediti su ostvarili blagi rast od 1,7%. Novčana sredstva su povećana za 11% ili 455 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2012. godine, povećano je sa 26,4% na 28,6%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli. Prelazak na novu regulativu sa 31. 12. 2011. godine doveo je do značajnog povećanja iznosa ukupnih kredita što je imalo uticaja na pogoršanje pokazatelja: krediti u odnosu na depozite i uzete kredite, u odnosu na prethodne periode. U 2012. godini zabilježeno je dalje pogoršanje pokazatelja likvidnosti, uzrokovano smanjenjem novčanih sredstava radi povećanja kreditnih aktivnosti i izmirenja dospjelih kreditnih obaveza, dok je koeficijent kratkoročne finansijske obaveze/ukupne finansijske obaveze bio neznatno poboljššan radi bolje ročne strukture izvora, što je nastavljeno i u prvoj polovini 2013. godine. Povećanje depozita i novčanih sredstava u drugoj polovini 2013. godine dovelo je do blagog poboljšanja pokazatelja u odnosu na 31. 12. 2012. godine.

- u % -

Tabela 42: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ⁴⁰ / ukupna aktiva	28,9	26,8	28,9
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	49,0	46,2	50,6
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	69,1	68,9	67,9
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ⁴¹	84,3	88,1	86,4
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ⁴²	82,9	86,8	85,3

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2012. godini pogoršan, sa istim trendom u prvoj polovini 2013. godine, a koji je zaustavljen u drugoj polovini 2013. godine. Sa 31. 12. 2013. godine ovaj pokazatelj je kod 12 banaka bio viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, to je kod ovih banaka rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, pri on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2013. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obavezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i

⁴⁰ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

⁴¹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

⁴² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

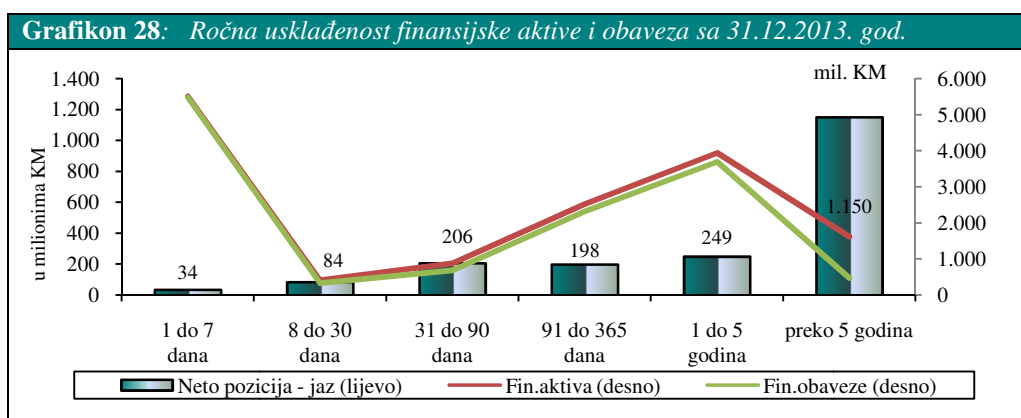
pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevni minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tabela 43: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.759.486	3.408.958	3.722.887	91	109
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.550.990	3.149.188	3.423.657	89	109
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.013.102	5.631.431	5.887.967	94	105
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.202.620	1.126.286	1.177.593	94	105
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	601.310	563.143	588.798	94	105
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.556.866	2.282.672	2.545.294	89	112
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.949.680	2.586.045	2.834.859	88	110

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne finansijske aktive⁴³ i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2012. godine.

Na kraju 2013. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka je bila veća od kratkoročnih obaveza za 522 miliona KM. U odnosu na kraj 2012. godine kada je pozitivni jaz iznosio 276 miliona KM, to je povećanje od 246 miliona KM ili 89,1%, što je dovelo i do poboljšanja koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obaveza sa 103,2% na 105,9%.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 4,1%, a kratkoročne finansijske obaveze za 1,4%. U okviru kratkoročne finansijske aktive povećanje je zabilježeno kod novčanih sredstava, koja su veća za 11,5% ili 455 miliona KM, vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća 18,9% ili 13 miliona KM i aktive za trgovinu 1,8% ili sedam miliona KM, dok je pad zabilježen kod neto kredita od 1,9% ili 80 miliona KM, novčanih pozajmica datih drugim bankama 33,6% ili 26 miliona KM i ostale finansijske

⁴³ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

aktive za 2,3% ili 3,5 miliona KM. Finansijska aktiva preostalog roka dospjeća preko jedne godine je povećana za 1,9% ili 104 miliona KM, kao posljedica povećanja kredita za 2,1% ili 111 miliona KM i smanjenja vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća za 5,5% ili šest miliona KM.

Na strani obaveza s rokom dospjeća do jedne godine, koje su ukupno povećane za blagih 1,4% ili 119 miliona KM, najveće povećanje se odnosi na depozite koji su veći za 3,2% ili 261 milion KM, uz smanjenje ostalih finansijskih obaveza od 34,4% ili 93 miliona KM, obaveza po uzetim kreditima za 13% ili 32 miliona KM, iznosa subordinisanih dugova za 38,2% ili 16 miliona KM i uzetih pozajmica od drugih banaka koje su smanjenje u 100% iznosu ili dva miliona KM. Obaveze s rokom dospjeća preko jedne godine su povećane za 6% ili cca 235 miliona KM, što je posljedica rasta depozita za 10,6% ili 301 milion KM i ostalih finansijskih obaveza za 16,1% ili devet miliona KM, uz smanjenje obaveza po uzetim kreditima za 7,9% ili 71 milion KM i obaveza po subordinisanim dugovima, koje su manje za 2,8% ili četiri miliona KM.

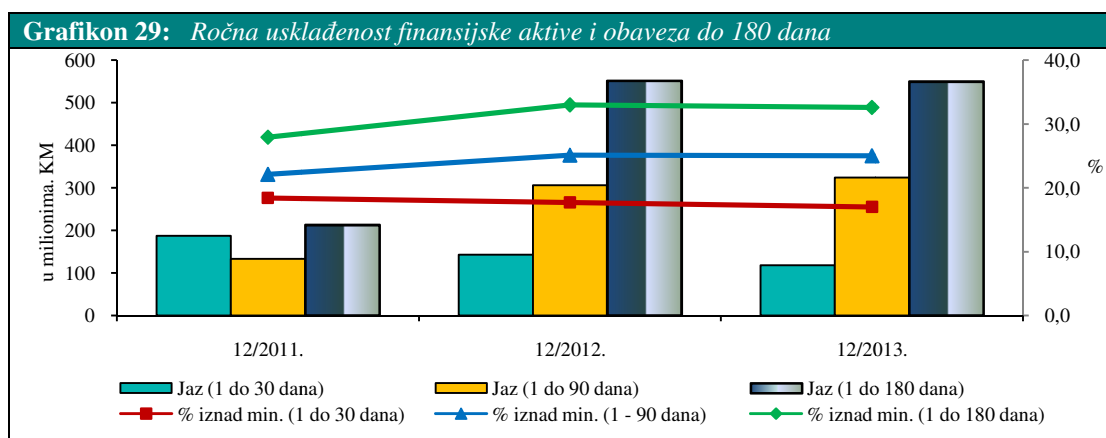
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴⁴.

- u 000 KM -

Tabela 44: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.748.473	5.490.582	5.924.581	96	108
2. iznos finansijskih obaveza	5.561.192	5.346.703	5.806.538	96	109
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	187.281	143.879	118.043	77	82
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	103,4%	102,7%	102,0%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	18,4%	17,7%	17,0%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.511.798	6.355.017	6.809.401	98	107
2. iznos finansijskih obaveza	6.378.807	6.048.777	6.485.630	95	107
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	132.991	306.240	323.771	230	106
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,1%	105,1%	105,0%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,1%	25,1%	25,0%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.522.305	7.454.731	7.813.043	99	105
2. iznos finansijskih obaveza	7.308.881	6.903.027	7.263.009	94	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	213.424	551.704	550.034	259	100
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,9%	108,0%	107,6%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	27,9%	33,0%	32,6%		

⁴⁴ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85 % izvora sredstava s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31. 12. 2013. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

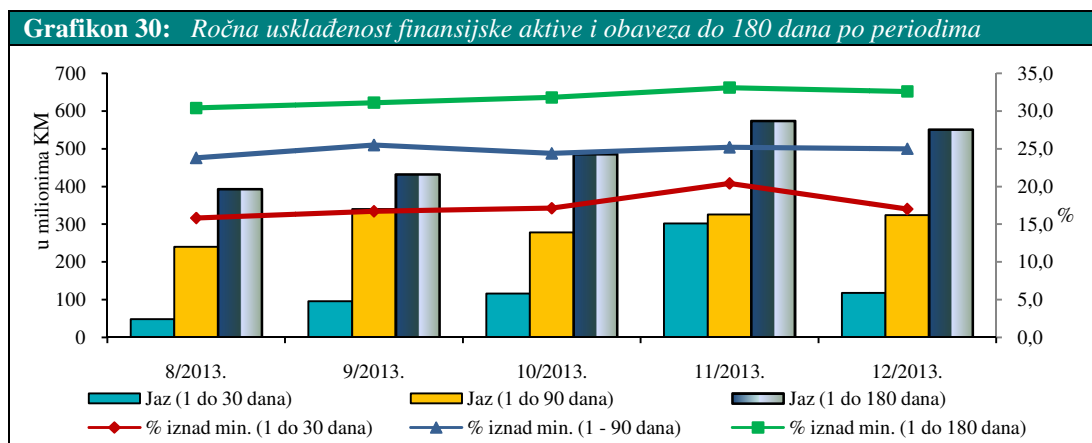

Nakon što je sa 31. 12. 2010. godine iznos finansijskih obaveza bio veći od iznosa finansijske aktive, i to u sva tri vremenska intervala do 180 dana, u 2011. godini dolazi do poboljšanja ročne usklađenosti. Na kraju 2011. godine, finansijska aktiva u sva tri intervala bila je veća od finansijskih obaveza, a ostvareni procenti ročne usklađenosti bili su iznad propisanog minimuma za 18,4% u prvom intervalu, 22,1% u drugom i 27,9% u trećem. Trend poboljšanja ročne usklađenosti nastavljen je i u 2012. godini, tako da je sa 31. 12. 2012. godine finansijska aktiva također bila veća od finansijskih obaveza u sva tri intervala dospijeća, uz nešto veće poboljšanje pozicija likvidnosti u intervalu do 90 i do 180 dana, dok je pozitivni jaz u intervalu do 30 dana bio ipak nešto manji u odnosu na 31. 12. 2011. godine. Ostvareni procenti ročne usklađenosti su, kao i na kraju 2011. godine, bili iznad propisanog minimuma, i to za 17,7% u prvom intervalu, 25,1% u drugom i 33,0% u trećem intervalu.

Sa 31. 12. 2013. godine, u intervalu dospijeća do 30 dana je zabilježeno smanjenje pozitivnog jaza zbog većeg povećanja finansijskih obaveza, prvenstveno depozita i ostalih finansijskih obaveza, od rasta finansijske aktive (novčana sredstva i vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća). Neznatno smanjenje je zabilježeno i u intervalu do 90 dana, zbog iste visine rasta od 7,2% finansijske aktive, (prvenstveno novčanih sredstava i vrijednosnih papira koji se drže do dospijeća) i finansijskih obaveza (najviše depozita, a zatim obaveza po uzetim kreditima i ostalih obaveza). Nešto niži pozitivan jaz je zabilježen i u intervalu do 180 dana, zbog većeg rasta finansijskih obaveza, uzrokovanog rastom depozita i ostalih finansijskih obaveza koji je kompenziran smanjenjem obaveza po uzetim kreditima, dok je finansijska aktiva zabilježila manji rast, zbog smanjenja iznosa kredita (rast novčanih sredstava i smanjenje kredita i pozajmica drugim bankama).

Kao rezultat navedenog, ostvareni procenti ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2012. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 17,0%, u drugom za 25,0% i u trećem intervalu za 32,6%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu august-decembar 2013. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priliva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁵ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke.⁴⁶

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih

⁴⁵ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

⁴⁶ Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31. 12. 2013. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 12,6% ili 1,9 milijardi KM (na kraju 2012. godine 13,4% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 46,7% ili 7,2 milijarde KM (na kraju 2012. godine 48,2% ili 7,2 milijarde KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milionima KM-

Tabela 45: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno) ⁴⁷										
Opis	31.12.2012.				31.12.2013.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.050	13,8	1.568	18,6	996	13,0	1.516	18,0	95	97
2. Krediti	39	0,5	57	0,7	40	0,5	44	0,5	103	77
3. Krediti s val. Klauzulom	6.202	81,4	6.435	76,2	6.285	82,2	6.465	76,9	101	100
4. Ostalo	325	4,3	383	4,5	332	4,3	386	4,6	102	101
Ukupno (1+2+3+4)	7.616	100,0	8.443	100,0	7.653	100,0	8.411	100,0	100	100
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.220	70,1	5.888	72,3	5.345	72,6	5.990	74,7	102	102
2. Uzeti krediti	1.058	14,2	1.079	13,3	986	13,4	994	12,4	93	92
3. Dep. i kred. s val.klauz.	915	12,3	915	11,2	798	10,9	798	9,9	87	87
4. ostalo	250	3,4	259	3,2	226	3,1	237	3,0	90	92
Ukupno (1+2+3+4)	7.443	100,0	8.141	100,0	7.355	100,0	8.019	100,0	99	99
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	153		153		80		80			
2. Pasiva	235		349		255		359			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	90		106		122		113			
%	5,2%		6,2%		6,6%		6,1%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	24,8%		23,8%		23,4%		23,9%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁴⁸ dominantno je učešće EURO od 70,3%, što je nešto niže od učešća 31. 12. 2012. godine (70,4%), zbog smanjenja nominalnog iznosa sa 1,41 milijarde KM na 1,36 milijardi KM. Učešće EURO u obavezama od 90,8% je za 0,5 procentnih poena više nego na kraju 2012. godine, uz blagi rast nominalnog iznosa za 29 miliona KM.

⁴⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁸ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, finansijska aktiva se do 31.12.2011. godine iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki finansijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. godine, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit) i obaveza⁴⁹, koji je posebno značajan u aktivi (76,9% ili 6,5 milijardi KM) i nominalno je na približno istom nivou u odnosu na 31. 12. 2012. godine (76,2% ili 6,4 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 23,1% ili 1,9 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 16,3% ili 1,4 milijarde KM i ostale valute 6,9% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2012. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 6,4 milijarde KM su imali učešće od 76,2%, a ostale stavke u EURO 16,8% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (9,7 milijardi KM), cca 66,7% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (97,2%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,0 milijardi KM) najveće učešće od 81,8% ili 6,5 milijardi KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan i iznosi 9,9% ili 0,8 milijardi KM (na kraju 2012. godine učešće obaveza u EURO bilo je 80,2% ili 6,5 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 11,2% ili 0,9 milijardi KM).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2013. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31. 12. 2013. godine dugu deviznu poziciju imalo je 14 banaka, a kratku poziciju tri banke. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 6,1% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je za 23,9 procentnih poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 6,6% što je za 23,4 procentna poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema F BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je početkom 2013. godine donijela Odluku o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, čime je isplata dividendi vezana za postojanje kapitalnog zaštitnog amortizera u iznosu od 2,5% u odnosu na propisanu minimalnu stopu adekvatnosti kapitala i stopu osnovnog kapitala banka u odnosu na rizičnu aktivu. U okviru realizacije aktivnosti na implementaciji Strategije, odnosno Revizije Strategije za uvođenje Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala (Bazel II), FBA je u saradnji sa Agencijom za bankarstvo Republike Srpske i uz tehničku pomoć USAID-a, pripremila radne nacрте : Odluke o politici i praksi naknada zaposlenicima banke, Odluke o procjeni podobnosti

⁴⁹ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

članova organa banke i Odluke o savjesnom postupanju članova organa banke. Navedene Odluke usvojene su u avgustu ove godine (Sl novine F BiH br.60/13).

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
  - izmijeniti regulativu o kapitalu u cilju kvalitativnog i strukturalnog jačanja kapitala i usklađivanja sa kapitalnim zahtjevima Basel II/III;
  - pripremiti i usvojiti plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
  - razviti i implementirati alat „Sistem ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
  - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
  - unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka.
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju F BiH u decembru 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;

- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, mikrokreditnih organizacija, društava koja se bave lizingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama/Zakona o kreditnim institucijama;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- pripremanju za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti korisnika finansijskih usluga, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- pripremi i ažuriranju svojih planova vanrednih mjera;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-57-3/14

Sarajevo, 31.03.2014. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH
PRILOG 3.....	Bilans stanja banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 4.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 5.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Izveštaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 7.....	Bilans uspjeha banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 8.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 9.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.12.2013.godine

Br.	BANKA	Adresa	Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18 033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb 033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b 070/340-341, fax:036/444-235	ALEXANDER PICKER
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a. 033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1 032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3 037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25. 033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34 035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6 033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb 033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb. 033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1 033/724-930, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1 033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7. 033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb 036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6 033/561-000, fax: 201-567	SENAD REDŽIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13. 033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2. 033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRAVNI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH, BANAKA, MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA I LEASING DRUŠTAVA U FEDERACIJI BIH

I. PROPISI VEZANI ZA USTROJ AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH

Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12),

- Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 42/04),
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 46/09, 32/10, 65/12, 88/12, 60/13).

II. PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA AGENCIJE

Zakoni

1. Zakon o bankama ("Službene novine F BiH", br. 39/98, 32/00, 48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03 i 28/03, 66/13),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama ("Službene novine FBiH", broj: 59/06),
3. Zakon o udruženjima i fondacijama („Službene novine FBiH“, broj 45/02)
4. Zakon o lizingu („Službene novine FBiH", br. 85/08 i 39/09, 65/13),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08 i 75/09, 57/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju ("Službene novine FBiH", broj: 47/10),
8. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti ("Službeni glasnik BiH“, broj: 53/09).

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad banaka

1. Odluka o minimalnim standardima upravljanja informacijskim sistemima u bankama BiH („Službene novine FBiH“, broj 1/12),
2. Odluka o minimalnim standardima upravljanja eksteralizacijom („Službene novine FBiH“, broj 1/12),
3. Odluka o obliku izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH, broj 110/12 i 15/13),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka ("Službene novine FBiH", broj 48/12-prečišćeni tekst),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka ("Službene novine FBiH", broj 48/12-prečišćeni tekst),
6. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka ("Službene novine FBiH", broj 48/12-prečišćeni tekst),
7. Odluka o minimumu obima, oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-finansijskoj reviziji banaka ("Službene novine FBiH", broj 48/12-prečišćeni tekst),
8. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine FBiH", broj 48/12-prečišćeni tekst),
9. Odluka o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 48/12-prečišćeni tekst),
10. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i

- finansiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj 48/12) ,
11. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj 48/12-prečišćeni tekst i 110/12) ,
  12. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, broj 85/11-prečišćeni tekst i 33/12-ispravka i 15/13) ,
  13. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj 32/10),
  14. Odluka o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica u bankama („Službene novine FBiH“, broj 2/10, 86/10, 1/12 i 111/12 i 1/14) ,
  15. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Službene novine FBiH“, broj 6/08 i 40/09),
  16. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj 3/03 i 6/03 ispr.),
  17. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
  18. Odluka o uslovima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
  19. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
  20. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje sa licima povezanim sa bankom (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
  21. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
  22. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
  23. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
  24. Odluka o minimalnim standardima sistema interne kontrole u bankama (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
  25. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune (“Službene novine F BiH”, broj 7/03),
  26. Odluka o visini i uslovima dodjele kredita uposlenicima banke (“Službene novine FBiH”, br. 7/03 i 83/08),
  27. Odluka o izjavi o imovinskom stanju (“Službene novine FBiH”, broj 3/03) ,
  28. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama („Službene novine FBiH“, broj 55/07, 81/07, 6/08, 52/08 i 79/09).
  29. Odluka o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka („Službene novine FBiH“, broj 15/13) ,
  30. Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 1/14 - prečišćeni tekst) ,
  31. Uputstvo o izmjenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (decembar 2011, januar 2013),
  32. Uputstvo o načinu izvještavanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
  33. Uputstvo o formi i načinu dodatnog izvještavanja banaka pod privremenom upravom (19.07.2013. godine) ,
  34. Uputstvo o načinu izvještavanja likvidacionog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.07.2013.godine),
  35. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine FBiH, broj 60/13),

36. Odluka o procjeni članova organa banke („Službene novine FBiH“, broj 60/13),
37. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine FBiH, broj 60/13),
38. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj 95/13 i 99/13),
39. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“ broj 95/13),
40. Odluka o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom („Službene novine FBiH“, broj 95/13),
41. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine FBiH“, broj 95/13).

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad mikrokreditnih organizacija

1. Odluka o uvjetima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti mikrokreditnim organizacijama („Službene novine FBiH“, broj 27/07 i 46/11),
2. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad i saglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije („Službene novine FBiH“, broj 27/07),
3. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije („Službene novine FBiH“, broj 27/07),
4. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija („Službene novine FBiH“, broj 27/07),
5. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja („Službene novine FBiH“, broj 27/07 i 110/12 i 15/13),
6. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine FBiH“, broj 27/07),
7. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine FBiH“, broj 27/07),
8. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine FBiH“, broj: 27/07, 46/09 , 46/11, 48/12-prečišćeni tekst),
9. Odluka o uvjetima i načinu postupanja mikrokreditne organizacije po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj 32/10),
10. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj 46/11),
11. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj 48/12),
12. Upustvo za izračunavanje i ponderisane i efektivne kamatne stope,
13. Upustvo za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu,
14. Upustvo za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti,
15. Upustvo za izradu izvještaja MKO.

Odluke Agencije za bankarstvo vezano za rad lizing društava

1. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja („Službene novine FBiH“, broj 46/09, 48/12 i 110/12),
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova

- lizinga („Službene novine FBiH“, broj 46/09),
3. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje saglasnosti lizing društvu („Službene novine FBiH“, broj 46/09 i 46/11),
  4. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu („Službene novine FBiH“, broj 46/09),
  5. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja lizing naknade po ugovoru o operativnom lizingu („Službene novine FBiH“, broj 46/09 i 48/12),
  6. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima lizing društva („Službene novine FBiH“, broj 46/09),
  7. Odluka o nadzoru lizing društva („Službene novine FBiH“, broj 46/09),
  8. Odluka o naknadama koje lizing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 46/09 i 46/11),
  9. Odluka o uslovima i načinu postupanja lizing društva po prigovoru korisnika lizing usluga („Službene novine FBiH“, broj 48/12),
  10. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine FBiH“, broj 48/12),
  11. Uputstvo za izradu izvještaja lizing društva (31.01.2013.).

Ostali propisi:

Razvojna Banka FBiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, („Službene novine FBiH“, broj 57/08, 77/08 i 62/10),
2. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, („Službene novine FBiH“, broj 65/09).

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci („Službene novine FBiH“, broj 56/10),
2. Pravilnik o uslovima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci („Službene novine FBiH“, broj 56/10),
3. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvještavanja o kreditnim poslovima sa inostranstvom („Službene novine FBiH“, broj 79/10),
4. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova („Službene novine FBiH“, broj: 58/10),
5. Odluka o uslovima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj 58/10 i 49/11),
6. Odluka o uslovima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inostranstvu („Službene novine F BiH“, broj 58/10),
7. Odluka o plaćanju, naplati i prenosu u devizama i stranoj gotovini („Službene novine FBiH“, broj 58/10),
8. Odluka o načinu i uslovima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama („Službene novine FBiH“, broj 58/10),
9. Instrukcija o strukturi i upotrebi Međunarodnog broja bankovnog računa (IBAN) („Službene novine FBiH“, broj 4//07).

Sprječavanje pranja novca

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama

identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 93/09),

2. Uputstvo o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, broj 22/11).

III. OSTALI ZAKONI I PROPISI FBiH

1. Zakon o obligacijskim odnosima (“Službeni list RBiH” broj 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine FBiH“, broj 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine FBiH”, broj 32/00 i 28/03),
  - 2.1. Uputstvo o načinu na koji je banka obavezna izvještavati komitente-trezore i vanbudžetske fondove (“Službene novine FBiH”, broj 55/00 i 2/01),
  - 2.2. Uputstvo o formi i sadržaju naloga za plaćanje i procedurama za izvršavanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj 55/00, 2/01, 45/02, 7/04 i 11/04),
  - 2.3. Uputstvo o otvaranju i zatvaranju računa za obavljanje platnih transakcija i vođenje evidencije (“Službene novine FBiH”, broj 55/00, 61/05 i 62/11),
  - 2.4. Uputstvo o obavezi banke prilikom otvaranja bankovnog računa za obavljanje unutarnjih platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj 56/00, 9/01, 28/01 i 46/03),
  - 2.5. Uputstvo o uspostavljanju Jedinstvenog registra imaoca računa u komercijalnim bankama, te sadržaja i načinu vođenja registra računa u Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj 14/01),
  - 2.6. Instrukcija o strukturi računa za obavljanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj 52/00),
  - 2.7. Instrukcija o načinu plaćanja na i sa blokiranih računa, koji se vode u Zavodu za platni promet FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 2/01 i 46/03),
3. Zakon o prestanku važenja Zakona o unutarnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, broj 56/04),
4. Zakon o čeku (“Službene novine FBiH”, broj 32/00),
5. Zakon o mjenici (“Službene novine FBiH”, broj 32/00 i 28/03),
6. Zakon o visini stope zatezne kamate (“Službene novine FBiH”, broj 27/98 i 51/01, 28/13),
7. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja (“Službene novine FBiH”, broj 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11, 28/13),
8. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode (“Službene novine FBiH”, broj 48/01, 52/01 i 42/06),
9. Zakon o privrednim društvima (“Službene novine FBiH” broj 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 88/8-ispr., 7/09-ispr. i 63/10, 75/13),
10. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, broj 7/06),
11. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 27/05, 68/05 i 43/09),
12. Zakon o javnim preduzećima („Službene novine FBiH“, broj 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
13. Zakon o likvidacijskom postupku (“Službene novine FBiH”, broj 29/03),
14. Zakon o stečajnom postupku (“Sl. novine FBiH”, broj 29/03, 32/04 i 42/06),
15. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 86/07, 24/09 i 44/10) ,
  - 15.1. Pravilnik o evidenciji vanjskog duga u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 14/08),
  - 15.2. Pravilnik o potrebnoj dokumentaciji za izdavanje prethodnog odobrenja kantonu, općini ili gradu za zaduživanje i izdavanje garancije po osnovu unutrašnjeg duga

- (“Službene novine FBiH”, broj 14/08),
- 15.3. Pravilnik o pratećoj dokumentaciji i informacijama neophodnim u proceduri donošenja odluke o izdavanju garancije FBiH i procentu premije i provizije za izdavanje garancija (“Službene novine F BiH”, broj 14/08),
  - 15.4. Pravilnik o evidenciji garancija u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 14/08),
  - 15.5. Odluka o uslovima i procedurama emisije obveznica FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 31/12),
  - 15.6. Odluka o uslovima i procedurama emisije trezorskih zapisa FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 88/12),
  16. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 83/09),
  17. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 64/07 i 80/11),
  18. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 111/12),
    - 18.1. Odluka o standardnoj klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 40/04, 26/09 i 40/09),
  19. Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, broj 85/08 i 109/12),
  20. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, broj 39/98, 36/99 i 33/04),
  21. Zakon o komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine FBiH” broj 39/98, 36/99 i 33/04),
  22. Zakon o radu (“Službene novine FBiH”, broj 43/99, 32/00 i 29/03),
  23. Zakon o vijeću zaposlenika (“Službene novine FBiH”, broj 38/04),
  24. Zakon o zapošljavanju stranaca (“Službene novine F BiH”, broj 111/12),
  25. Zakon o investicijskim fondovima (“Službene novine FBiH”, broj 85/08),
  26. Zakon o društvima za upravljanje fondovima i investicijskim fondovima (“Službene novine FBiH”, broj 41/98, 36/99, 36/00, 27/02, 44/02, 50/03 i 70/04),
  27. Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju (“Službene novine FBiH”, broj 24/05 i 36/10),
  28. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju (“Službene novine FBiH”, broj 22/05 i 8/10),
  29. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13),
  30. Zakon o porezu na dobit (“Službene novine FBiH”, broj 97/07, 14/08-ispr. i 39/09),
  31. Zakon o porezu na dohodak (“Službene novine FBiH”, broj 10/08, 9/10 i 44/11, 7/13, 65/13),
  32. Zakon o doprinosima (“Službene novine FBiH”, broj 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06 i 14/08),
  33. Zakon o naplati i djelimičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje (“Službene novine FBiH”, broj 25/06 i 57/09),
  34. Zakon o Jedinstvenom sistemu registracije kontrole i naplate doprinosa (“Službene novine FBiH”, broj 42/09 i 109/12),
  35. Zakon o početnoj bilanci stanja preduzeća i banaka (“Službene novine FBiH”, broj 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),
  36. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama (“Službene novine FBiH”, broj 55/12),
  37. Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije (“Službene novine FBiH”, broj 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11 i 111/12),
  38. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09 i 42/11, 91/13),
  39. Zakon o izmirenju obaveza na osnovu računa stare devizne štednje u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 62/09 i 42/11, 91/13),
  40. Zakon o udruženjima i fondacijama (“Službene novine FBiH”, broj 45/02),

41. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima ("Službene novine FBiH", broj 35/09 i 42/11),
42. Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine FBiH", broj 70/07, 36/10 i 25/12),
43. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju ("Službene novine FBiH", broj 55/02, 34/07),
44. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 67/05),
45. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH ("Službene novine FBiH", broj 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
46. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 32/01 i 48/11),
47. Zakon o prekršajima FBiH ("Službene novine FBiH", broj 31/06 i 37/10-ispr.),
48. Zakon o notarima ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
49. Zakon o vještacima ("Službene novine FBiH", broj 49/05 i 38/08),
50. Zakon o vlasničko-pravnim odnosima ("Službene novine FBiH", broj 06/9 i 29/03, 66/13),
51. Zakon o agencijama i unutrašnjim službama za zaštitu ljudi i imovine ("Službene novine FBiH", broj 78/08, 67/13),
52. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH ("Službene novine FBiH", broj 58/02, 19/03 i 54/04),
53. Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine FBiH", broj 61/01 i 50/03),
54. Zakon o postupku medijacije ("Službene novine FBiH", broj 49/07),
55. Zakon o trezoru FBiH ("Službene novine FBiH", broj 58/02, 19/03 i 79/07),
56. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, broj 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
57. Zakon o federalnom tužilaštvu FBiH ("Službene novine FBiH", broj 42/02 i 19/03),
58. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 38/05, 22/06, 63/10 i 72/10-ispr.),
59. Zakon o izvršnom postupku ("Sl. novine FBiH", broj 32/03, 52/03, 33/06, 39/06- ispr., 39/09, 74/11 i 35/12),
60. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na osnovu izvršnih odluka na teret budžeta FBiH ("Sl. novine FBiH", broj 9/04 i 30/04),
61. Zakon o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 2/98 i 48/99),
62. Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", broj 9/05),
63. Zakon o parničnom postupku ("Sl. novine FBiH", broj 53/03, 73/05 i 19/06),
64. Zakon o vanparničnom postupku („Sl. novine FBiH“, broj 2/98, 39/04 i 73/05),
65. Krivični zakon FBiH („Službene novine FBiH“, broj 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11),
66. Zakon o krivičnom postupku FBiH ("Službene novine FBiH", broj 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10, 8/13),
67. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
68. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 70/08),
69. Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine FBiH", broj 80/11),
70. Zakon o fiskalnim sistemima ("Službene novine FBiH", broj 81/09),
71. Zakon o privatizaciji banaka ("Službene novine FBiH", broj 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
72. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
  - 72.1. Uredba o organizaciji i načinu vršenja arhivskih poslova u pravnim licima u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", broj 12/03, 22/03),
73. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriji FBiH ("Službene novine FBiH", broj 4/98),
74. Zakon o štrajku ("Službene novine F BiH", broj 14/00),

75. Kolektivni ugovor za granu financija ("Službene novine FBiH", broj 48/00),
76. Zakon o zaštiti žiradata/jamaca u FBiH (Službene novine FBiH broj 100/13),
77. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine FbiH“ broj 66/13 i 100/13),
78. Zakon o budžetima FBiH („Službene novine FBiH“ broj 102/13).

IV. OSTALI ZAKONI I PROPISI BiH

1. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 25/06),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH“, broj 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, broj 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih uloaganja u BiH ("Službeni glasnik BiH“, broj 4/98, 17/98, 13/03, i 48/10),
6. Zakon o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj 91/06),
  - a. Odluka o osnovama upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, broj 21/09),
9. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 76/06, 100/08 i 32/10),
10. Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05 i 103/09),
  - a. Odluka kojom se odobrava izdavanje državne garancije („Službeni glasnik BiH“, broj 85/10),
11. Zakon o izmirenju obveza po osnovu računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, broj 28/06, 76/06, 72/07 i 97/11, 100/13),
12. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH ("Službeni glasnik BiH“, broj 42/04),
13. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga BiH ("Službeni glasnik BiH“, broj 44/04),
14. Okvirni zakon o zalozima ("Službeni glasnik BiH“, broj 28/04 i 54/04),
15. Zakon o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH“, broj 9/05, 35/05 i 100/08),
16. Zakon o javnim nabavama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 49/04, 19/05, 52/05, 94/05, 8/06, 24/06, 70/06, 12/09 i 60/10, 87/13),
17. Zakon o carinskoj tarifi ("Službeni glasnik BiH“, broj 58/12),
18. Zakon o carinskim prekršajima BiH ("Službeni glasnik BiH“, broj 88/05),
19. Zakon o patentu ("Službeni glasnik BiH“, broj 53/10),
20. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH ("Službeni glasnik BiH“, broj 28/00, 45/06, 102/09 i 62/11, 100/13),
21. Zakon o jedinstvenom matičnom broju ("Službeni glasnik BiH“, broj 32/01, 63/08 i 103/11),
22. Zakon o udruženjima i fondacijama BiH("Službeni glasnik BiH“, broj 32/01, 42/03, 63/08 i 76/11),
23. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH ("Službeni glasnik BiH“, broj 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
24. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH ("Službeni glasnik BiH“, broj 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
25. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 63/08),
26. Zakon o trezoru institucija BiH ("Službeni glasnik BiH“, broj 27/00 i 50/08),
27. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH“, broj 37/04),

28. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora ("Službeni glasnik BiH", broj 52/05),
29. Zakon o postupku prisilne naplate indirektnih poreza ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05 i 62/11),
30. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", broj 41/07 i 18/12),
31. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst, 74/09-ispr. i 97/09),
32. Zakon o visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
33. Zakon o tužilaštvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst i 97/09),
34. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", broj 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09, 41/13),
35. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
36. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 36/04 i 84/07, 58/13),
37. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03),
38. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovu izvršnih odluka na teret budžeta institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 43/03 i 43/04),
39. Krivični Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10),
40. Zakon o krivičnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09, 72/13),
41. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08 i 18/12, 87/13),
42. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 16/01).

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.378.076	3.962.581	4.417.898
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	528.721	625.188	627.016
1b	Kamatonski računi depozita	3.849.355	3.337.393	3.790.882
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	300.228	375.032	381.909
3.	Plasmani drugim bankama	79.940	78.522	51.960
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	10.487.671	10.666.124	10.852.400
4a	Kreditni	9.524.844	9.591.819	9.676.527
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	120	54	48
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	962.707	1.074.251	1.175.825
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	158.237	173.435	180.604
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	503.802	491.370	476.199
7.	Ostale nekretnine	36.947	30.123	36.786
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	42.186	24.756	23.762
9.	Ostala aktiva	281.891	255.247	251.863
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti	1.005.659	1.066.424	1.224.677
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	931.946	1.007.459	1.163.530
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	73.713	58.965	61.147
11.	UKUPNA AKTIVA	15.263.319	14.990.766	15.448.704
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	11.124.675	10.961.001	11.523.849
12a	Kamatonski depoziti	10.128.147	9.281.938	9.363.284
12b	Nekamatonski depoziti	996.528	1.679.063	2.160.565
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	1.762	1.752	1.577
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	1.762	1.752	1.577
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	2.000	
15.	Obaveze prema vladi			
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.319.299	1.141.561	1.039.381
16a	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	387.585	244.160	212.485
16b	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	931.714	897.401	826.896
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	206.159	186.675	166.889
18.	Ostale obaveze	529.359	480.402	406.621
19.	UKUPNE OBAVEZE	13.183.254	12.773.391	13.138.317
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.059	26.059	11.959
21.	Obične dionice	1.167.513	1.175.547	1.196.633
22.	Emisiona ažia	136.485	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	128.065	128.065	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	376.102	453.269	649.879
24.	Kursne razlike			
25.	Ostali kapital	81.681	110.281	-303
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	292.225	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.080.065	2.217.375	2.310.387
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.263.319	14.990.766	15.448.704
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	671.241	661.321	638.913

UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	15.934.560	15.652.087	16.087.617
-----------------------------	------------	------------	------------

PRILOG 4

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 31.12.2013. godine**

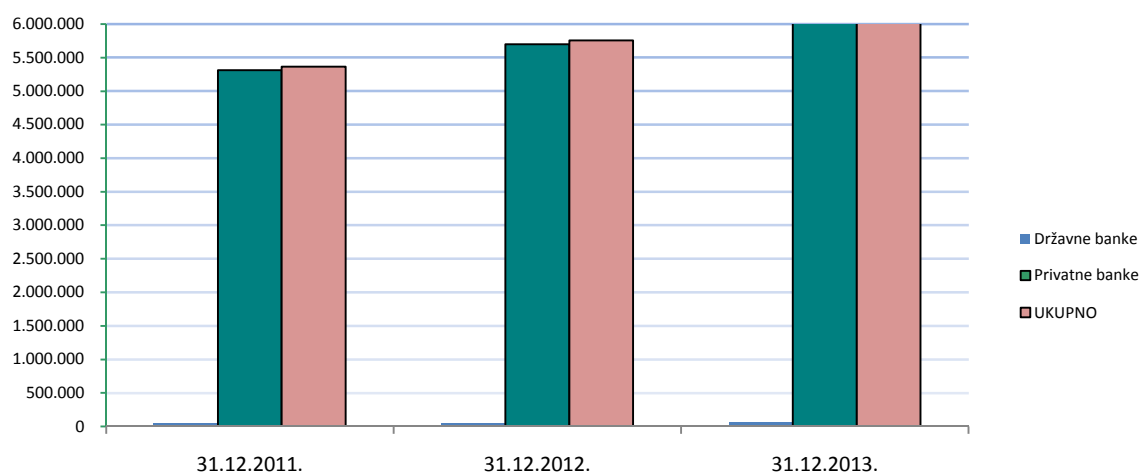
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	246.051	1,6%	183.923	1,7%	133.254	1,2%	653
2	BBI BANKA dd SARAJEVO	563.297	3,6%	345.739	3,2%	391.117	3,4%	2.972
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd MOSTAR	1.221.519	7,9%	838.382	7,7%	848.461	7,4%	-116.142
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	1.333.194	8,6%	1.114.492	10,3%	887.260	7,7%	13.429
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	186.545	1,2%	89.206	0,8%	131.468	1,1%	2.045
6	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	72.761	0,5%	40.062	0,4%	46.972	0,4%	1.193
7	MOJA BANKA dd SARAJEVO	198.323	1,3%	137.352	1,3%	158.556	1,4%	220
8	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	803.560	5,2%	621.282	5,7%	631.256	5,5%	4.262
9	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	160.732	1,0%	128.550	1,2%	130.044	1,1%	-18.950
10	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	362.473	2,3%	303.547	2,8%	246.144	2,1%	1.106
11	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	3.800.453	24,6%	2.372.660	21,9%	2.952.683	25,6%	42.505
12	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	862.806	5,6%	697.101	6,4%	658.718	5,7%	2.725
13	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	965.548	6,3%	805.878	7,4%	813.353	7,1%	8.725
14	UNION BANKA dd - SARAJEVO	241.605	1,6%	118.364	1,1%	184.675	1,6%	462
15	UNICREDIT BANKA dd - MOSTAR	3.745.178	24,2%	2.585.081	23,8%	2.848.070	24,7%	55.571
16	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	285.126	1,8%	191.064	1,8%	229.127	2,0%	-5.238
17	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	399.533	2,6%	279.717	2,6%	232.691	2,0%	4.234
	UKUPNO	15.448.704	100,0%	10.852.400	100,0%	11.523.849	100,0%	-228

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
Državne banke	50.259	58.050	65.179
Privatne banke	5.311.178	5.698.300	6.135.711
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	6.200.890

PRILOG 6

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2013. godine**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.072.467	252.948	26.720	6.814	1.883	2.360.832
2.	Dugoročni krediti	6.223.898	572.880	262.288	166.647	13.726	7.239.439
3.	Ostali plasmani	196.946	2.697	59	472	1.612	201.786
4.	Obračunata kamata i naknada	37.241	4.862	3.378	8.420	27.555	81.456
5.	Dospjela potraživanja	39.979	27.049	53.547	315.711	707.756	1.144.042
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	67		397	342	30.977	31.783
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	257.855	4.240	5.446	1.909	25.173	294.623
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	8.828.453	864.676	351.835	500.315	808.682	11.353.961
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	172.493	79.317	89.502	293.822	808.406	1.443.540
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	116.660	74.845	111.452	221.471	700.248	1.224.676
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	96.277	42.368	24.265	103.698	109.006	375.614
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	79.660	30.719	23.019	84.390	61.315	279.103
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						155.363
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						5.319.420
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						16.673.381

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.054.218
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	1.274.497
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	494.422
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	9.485
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	14.260
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	134.414
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim безусловnim garancijama plativim na prvi poziv	338.124
	UKUPNO pozicija 14	5.319.420
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	203.827

PRILOG 6A

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2013. godine**

- KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	351.161	47.545	942	471		400.119
2.	Činidbene garancije	499.514	89.170	1.374	1.211	275	591.544
3.	Nepokriveni akreditivi	44.176	6.638	531			51.345
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.294.662	86.045	1.964	805	979	1.384.455
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	10.565	287		1	119	10.972
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.200.078	229.685	4.811	2.488	1.373	2.438.435
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	42.590	14.230	1.039	1.402	1.373	60.634
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	20.146	4.256	1.406	955	1.025	27.788
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	25.439	10.801	493	816	345	37.894
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	23.313	10.837	737	1.345	399	36.631
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						4.980
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						550.961
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						2.989.396
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjeđenih novčanim depozitom						70.625

PRILOG 7

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	23.545	3.991	2.461
2)	Plasmani drugim bankama	5.529	3.436	1.964
3)	Kreditni i poslovi lizinga	769.774	729.602	703.462
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeja	5.663	6.564	7.496
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	909	186	153
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama		0	0
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	61.264	65.645	65.509
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	866.684	809.424	781.045
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	230.224	218.614	205.187
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	4	276	436
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	47.831	36.520	21.253
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	12.086	10.997	10.050
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	4.412	3.362	2.376
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	294.557	269.769	239.302
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	572.127	539.655	541.743
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	48.198	45.081	42.695
b)	Naknade po kreditima	6.918	7.674	6.986
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	24.933	24.781	24.902
d)	Naknade za izvršene usluge	178.944	184.256	195.262
e)	Prihod iz poslova trgovanja	368	1.139	3.210
f)	Ostali operativni prihodi	55.681	46.042	44.167
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	315.042	308.973	317.222
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obaveze i ost.vrijed.usklad	190.499	144.750	230.103
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	76.209	76.181	75.621
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	266.708	220.931	305.724
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	250.783	243.133	246.087
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režiija	166.075	158.933	168.794
3)	Ostali operativni troškovi	106.998	98.441	120.634
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	523.856	500.507	535.515
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	790.564	721.438	841.239
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	64.209	145.003	158.054
5.	GUBITAK	158.428	17.813	140.328
6.	POREZI	9.252	16.706	17.926
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	495	60	147
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA.	0	188	175
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	54.957	128.173	140.102
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	-157.933	17.817	140.330
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	-102.976	110.356	-228

PRILOG 8

IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH AKTIVNI BILANS

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.177.932	1.185.966	1.188.094
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisioh ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	136.485
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	192.752	101.836	206.809
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	262.501	309.179	362.349
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	225.861	167.825	248.901
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	2.008.081	1.913.841	2.155.188
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	251.187	120.740	112.610
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	140.330
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	81	156	156
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	41.418
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	353.960	191.304	294.514
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.654.121	1.722.537	1.860.674
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	3.090	3.090	3.091
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	
2.3.	Opšte rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	212.248	211.433	215.083
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	62.564	67.243	71.984
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	139.754	120.264	165.473
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	49.312	65.070	1.416
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	466.968	467.100	457.047
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	18.408	3.043	2.844
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	85	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	19.386	95.720	158.859
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.5.)	37.794	98.848	161.703
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.083.295	2.090.789	2.156.018
B.	RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.999.406
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERISANI RIZICI B+C+D	12.252.929	12.052.699	11.980.724

F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:E.) X 100	17,0%	17,3%	18,0%
-----------	--	--------------	--------------	--------------

PRILOG 9

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	57	62	64
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	235	247	279
3	Hercegovačka banka d.d. Mostar	72		
4	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	647	579	517
5	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	525	537	528
6	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	173	166	164
7	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	71	71	71
8	Moja banka d.d.Sarajevo	171	151	156
9	NLB banka d.d. Tuzla	471	456	442
10	Poštanska banka d.d. Sarajevo	90	85	
11	Privredna Banka d.d Sarajevo	191	179	177
12	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	427	344	333
13	Raiffeisen BANK dd Bosna i Hercegovina	1.576	1,552	1.531
14	Sberbank BH d.d. Sarajevo	329	360	411
15	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	432	452	462
16	UNION banka d.d. Sarajevo	177	183	200
17	UniCredit bank d.d. Mostar	1.338	1,305	1.262
18	Vakufska banka d.d. Sarajevo	229	230	225
19	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	158	171	229
	UKUPNO	7.369	7.130	7.051